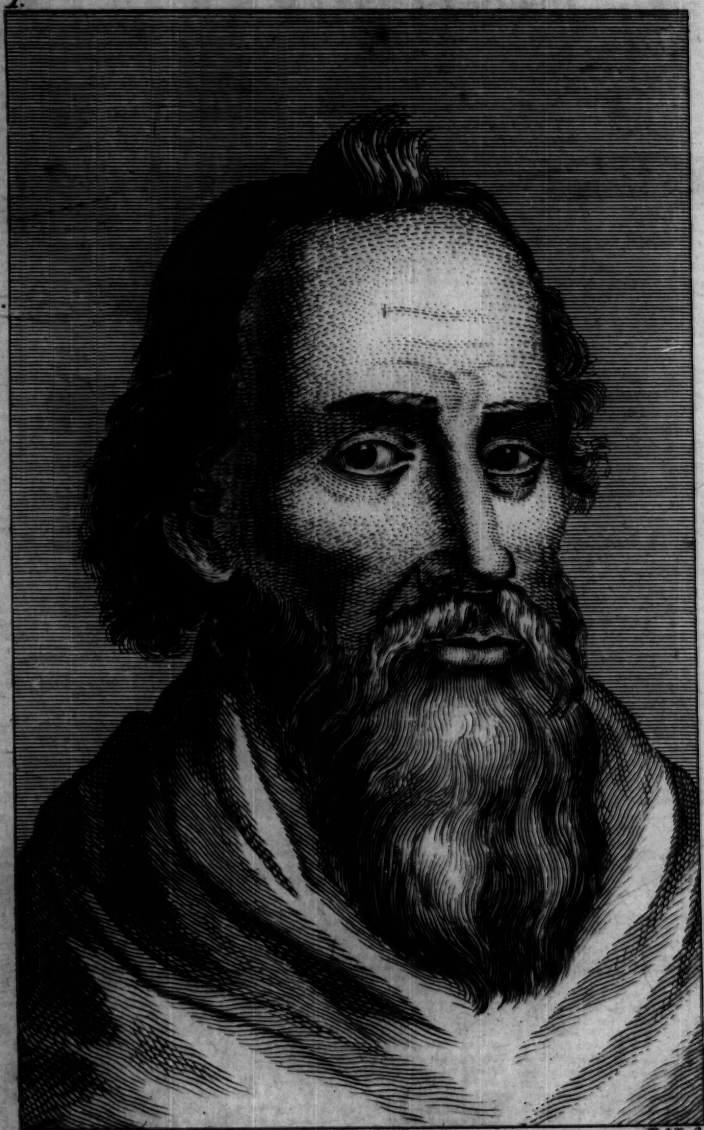
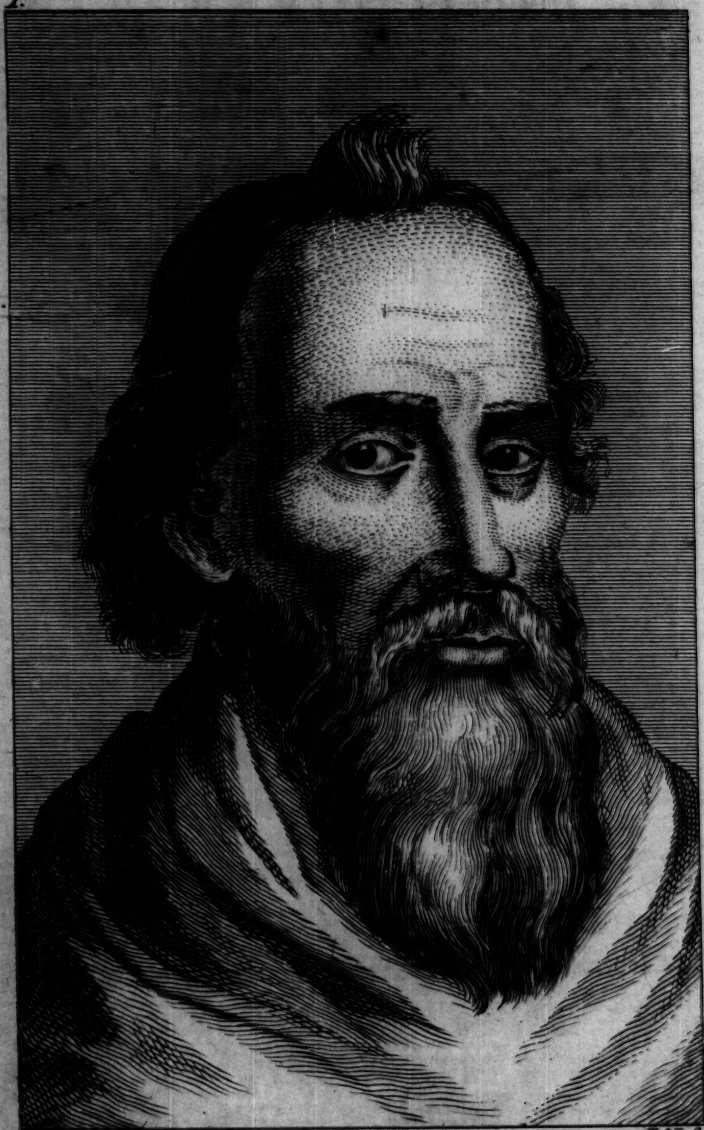

I.

P.S.L.P.

I.

P.S.L.P.

D. JUNII JUVENALIS
ET
AULI PERSII FLACCI
SATYRÆ.

TABULIS ÆNEIS ILLUSTRAVIT,
ET
NOTAS VARIORUM SELECTAS,
SUASQUE ADDIDIT
G. S.

Monstro quod ipse tibi possis dare. —

Juv. Sat. X.

CANTABRIGIÆ.

Prostant venales Londini, apud GUL. SANDEY in
vico Fletano; Cantabrigiæ, apud G. THURLBOURN
& J. WOODYER.

M.DCC.LXIII.

Harvard College Library

Gift of

Morris H. Morgan

Jan. 1, 1910

D. Junii Juvenalis Aquinatis

V I T A.

AQUINATEM se ipse testatur Juvenalis, Satyra 3. ver. 319. libertino quodam patre natum, alii duntaxat ab eo educatum referunt. Eruditus est a Frontone Grammatico; a Quintiliano Rhetore etiam, ut volunt nonnulli. Certe hic de Juvenale dicitur loqui lib. 10. cap. 1. ubi Satyricos laudans Poetas, *Sunt clari hodie quoque, et qui olim nominabuntur.* Floruit sub Imperatoribus Domitiano, Nerva, Trajano, Hadriano etiam, ut ex Edit. Delph. Notis constabit.

J. Lipsius Epistolic. Quæst. Lib. 4. Epist. 20. *De Juvenalis ætate non ab re dubitatur,* inquit. Declamavit ad mediam fere ætatem, forensesque causas egit non sine laude et gloria. Postea ad Satyras componendas animum appulit. At in Paridem mimum versus quosdam non absurdos cum publicasset, Domitianum histrionis istius amantem haud leviter offendit. De his Sat. 7. 15, et 16. Illos igitur pudore et ira percitos de Juvenale amovendo cogitasse tradunt, atque sub honoris obtentu relegasse, præfectum nempe cohorti, quæ in Ægyptum mittebatur. Intellecta vero præfecturæ causa dicunt cum tædio et angore vitam finivisse illic sane octogenarium. Porro
hæc

D. Junii Juvenalis Vita.

hæc neque vera omnia, nec falsa: Lipsio teste citato loco, ubi Juvenalem sub Domitiano exulasse non abnuuit quidem, negat autem eo superstitite mortuum; imo post ipsum Satyras aliquot scripsisse, colligit ex ejus Sat. 4. imprimisque ex ultimis versibus, vixisse ad Trajani, quin et Hadriani tempora, ostendit ex Sat. 6. v. 406. et Sat. 13. v. 17. atque Plinio Juniori, et Tacito supparem existimat.

Juvenalem sibi familiarem valde commendat Martialis Lib. 7. Epigramma. 23. et 90. item Lib. 12. Epigram. 18. Quod Epigramma, si Martialis, cum in Hispanis degeret, scripsit; mortuoque jam Domitiano: quæ quidem affirmat ibid. cit. Lipsi hinc duo nobis patent: alterum, superstitem Domitiano fuisse Juvenalem, alterum, in Ægypto nequaquam obiisse, sed reversum inde Romam, ibique deinceps scriptitasse. Nam sic ait Martialis. Epigr. 18. Lib. 12. ad Juvenalem:

*Dum tu forsitan inquietus erras
Clamosa Juvenalis in Suburra,
Aut collem dominæ teris Dianæ;
Dum per limina te potentiorum
Sudatrix toga ventilat, &c.*

Cæterum omnibus Satyricis, ipsique Horatio præferendum Juvenalem scribit. Jul. Scaliger; nihil autem verius ab eo scriptum Lipsius asseverat.

TABULARUM EXPLICATIO.

TAB. I. JUVENALIS. Ed. Holyday.

II. Fig. 1. Prærupta hic visitur longe rupes, cui ædificium impositum est è quadrato lapide, projectoque sinistro brachio, taurinum caput habens, cætera vero membra humana. Monstrum hoc Minotaurum refert a Minoe inclusum labyrintho; licet autem in veteribus nummis, ut in figura sequenti, Minotaurus corpore bubulo, et vultu tantum humano conspiciatur. Stosch. gem. tab. 51. Spectat Sat. 1. §. 53.

F. 2. Minotaurus in labyrintho conclusus. Mus. Flor. tom. 2. tab. 35. fig. 1. Spectat Sat. 1. §. 53.

F. 3. Capri ad craterem colludentes, pedesque anteriores jungere simul studentes. Mus. Flor. tom. 2. tab. 20. fig. 1. Spectat Sat. 1. §. 76.

F. 4. Harpocrates silentii deus. Mont. tom. 12. tab. 11. fig. 4. Spectat Sat. 1. §. 160. Sic et Ovidius,

Quique premit vocem, digitoque silentia suadet.

III. F. 1. Sponsæ et sponsi connubium. Additæ sunt literæ VT. FX. nimirum VTERE FELIX vel FELICITER, quæ adclamatio in nuptiis adhibebatur.

TABULARUM EXPLICATIO.

bebatur. Mus. Flor. tom. 2. tab. 16. fig. 3. Spectat Sat. 2. §. 119.

F.2. Hercules Antæum procul a tellure tenens. Polymet. pl. 19. fig. 1. Spectat Sat. 3. §. 89.

F.3. Gladiatores Samnites; ut ex indicio pinnarum in galeæ summitate patet. Erant alii gladiatores horum adversarii, et factionis diversæ, qui dicebantur *Pinnirapi*, quod *pinna*s rapiant. Lucerna Sepulch. Bartolii. Spectat Sat. 3. §. 158.

F.4. Comœdi duo. Personas cum ore immaniter hi-anti induunt. Mus. Flor. tom. 2. tab. 86. fig. 1. Spectat Sat. 3. §. 175.

IV. F.1. Dea Egeria Numæ regis consilium; quæ spectari meretur qualem eam vel ipse Numa honoraverit simulachro, seu populo Romano genius quidam dictaverit. Exstat apud Palatium Farnes. Spectat Sat. 3. §. 12.

F.2. Minerva. Gemma ex Thesaur. Branderburg. tom. 1. pag. 49. Spectat Sat. 3. §. 219. Spectat etiam Sat. 12. §. 4.

Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
nam in scuto vel clypeo, Gorgonis Mauræ caput gestat Minerva.

F.3. Fœmina manum tenens super mensam in lance carnum, genus illud sacrificiorum demonstrat quæ *feralia* dicuntur. Ita dicta sunt *ab inferendis epulis*, i. e. a cibis ad mortuos et sepulchra ferendis,

TABULARUM EXPLICATIO.

rendis, quibus indigere stulte credebant. Lucerna Sepulch. Bartolii. Spectat Sat 5. §. 85.

V. F. 1. Figuras exhibet juxta turrim Ventorum. Spon. Spectat Sat. 5. §. 101. ob velocitatem, ventis pennæ adfiguntur, quos poetæ alatos fingunt.

F. 2. Fabulam dat notissimam Caci clave Herculis icti et occisi. Polymet. tab. 19. f. 2. Spectat Sat. 5. §. 125.

F. 3. Hercules, perempto dracone, aurea ferens poma. Polymet. Spectat Sat. 5. §. 152.

VI. F. 1. Theatrorum cunei. Admiran. Rom. Antiq. tom. 2. Spectat Sat 6. §. 61. *Cuneorum* nomen datum a forma; quia re ipsa scalarum directio talis, ut ab imo ordiens magis diffunderetur in altum, redderetque *cunei* formam.

F. 2. Gladiatores munitum habentes crus *sinistrum* parte anteriore. Vegetius reddit rationem quare ita armari fuerint soliti Velites; *quod certantes missilibus, sinistros pedes ante habere debent.* Lucerna Sepulch. Bellorii. Spectat Sat. 6. §. 255.

F. 3. Fœmina cum crine crebris cirris distincto. Stoschii Gem. fig. 33. Spectat Sat. 6. §. 502.

F. 4. Signum Ifiacum. In dextera basis parte serpens est ille qui in sacra Isidis pompa deferebatur. Museum Odeschalc. Spectat Sat. 6. §. 537.

TABULARUM EXPLICATIO.

- VII. F.1. Sylvanus, cui præcipue pro pecorum valetudine et agrorum fertilitate porcus immolatur. Ex marmore Rom. Gruter. Spectat Sat. 6. p. 446.
- F.2. Ova Castorum et delphinorum columnæ in Circo Maximo. Phalæ erant opificia lignea, et ova, machinæ ovatæ. Mont. tom. 6. pl. 159. Spectat Sat. 6. p. 589.
- F.3. Scriniarius cum libellis constrictis. Spön. Spectat Sat. 7. p. 107.

- VIII. F.1. Achilles a Chirone edoctus fidibus canere. Chiron diademate cinctus est, et citharæ jugum quomodo tendendum, fidesque temperandæ sint, egregium adolescentem Achillem docet. Mus. Flor. tom. 2. pl. 25. fig. 2. Spectat Sat. 7. p. 210.
- F.2. Mercurius terminalis. Hermæ erant cippi lapidei ad viarum discrimina indicanda erecti. Polymet. Spectat Sat. 8. p. 53.
- F.3. Victoria in biga. Stoschii Gem. fig. 41. Spectat Sat. 8. p. 63. Qui præmium in cursu assequebantur, id Victoriæ numini cujus imago in Circo visebatur, tribuebant, ideoque frequentes in gemmis bigæ cum Victoria insculptæ.
- F.4. Miles ad Centurionis flagellum expavescens. Num. gentis Didiæ. Spectat Sat. 8. p. 247.

TABULARUM EXPLICATIO.

IX. Retiarius cum secutore. Græv. Rom. Antiq.
Spectat Sat. 8. *ŷ*. 204.

X. F.1. Ganymedes Pocillator. Gronov. Græv. Ant.
tom. 12. f. 110. Spectat Sat. 9. *ŷ*. 47.

F.2. Fœmina juxta aram coronam porrigens. Sepulch. Nas. Bartolii. Spectat Sat. 9. *ŷ*. 138.

F.3. Triumphans, in summo scipionis eburnei aquilam ferens. Græv. Rom. Antiq. tom. 9.
Spectat Sat. 10. *ŷ*. 43.

F.4. Sponsus et sponsa; ille foliis coronatus, illa flammeo operta, quod erat novarum nuptarum velamentum. Ex Nuptiis Aldrobandin. Admir.
Rom. Antiq. Spectat Sat. 10. *ŷ*. 333.

XI. F.1. Romulus et Remus a Lupa educati. Clypei deæ Romæ insigne esse solet non modo caput Medusæ Gorgonis, verum etiam Lupa lactans Romulum et Remum. Mus. Flor. tom 2. tab. 54.
fig. 1. Spectat Sat. 11. *ŷ*. 104.

F.2. Mars ad Iliam veniens. Num. Antonin. Pii. Spectat Sat. 11. *ŷ*. 106. et seq. Cum verbum *pendentis* diu frustra Interpretes vexarit, hic nummus facile illud dilucidat; neque opus est ut *ro perdentis* in ejus locum admittatur.

F.3. Sus triginta fuculos enixa, quod protenderit factum *triginta* annis, ut Lavinienfes condiderint

TABULARUM EXPLICATIO.

rint oppidum *Albam*. Mus. Flor. tom. 2. tab. 53.
fig. 4. Spectat Sat. 12. §. 74.

F. 4. Portus Ostiensis. Spectat Sat. 12. §. 75. et seq.
et est num. Neron; sed Portum Ostiensem sub
Claudio ædificatum testantur omnes, nec aliud
meritum Neronis fertur quam quod Statuam
suam addiderit.

XII. F. 1. Elephas turrim gestans. Potteri Archæol.
Græc. Spectat Sat. 12. §. 110.

F. 2. Saturnus cum falce. Montfauc. tom. 11.
tab. 2. Spectat Sat. 13. §. 39.

F. 3. Diogenes in dolio quod non ardet quia fictile
est. Spon. Spectat Sat. 14. §. 308.

F. 4. Prometheus, qui face ad radios solis furtim
accensa hominem animaverit igne cœlesti. Tenet
una manu flammam cœlestem, altera, cœlum
superne monstrat et originem nostram. Lucerna
Sepulch. Bellorii. Spectat Sat. 15. §. 85.

TABULARUM EXPLICATIO

Ad PERSIUM.

TAB. XIII. AULUS PERSIUS FLACCUS.

XIV. F. 1. Furorem exprimit, atque hic caput Perthei Echionis filii representatur. Spon. Spectat Sat. 1. §. 100. Hanc fabulam sic narrat Horatius,

Et caput abscissum demens cum portat Agave.

F. 2. Serpentes duo aram munientes. Golz. numism. tom. 4. tab. 4. Spectat Sat. 1. §. 113.

Angues apud veteres pro Geniis locorum erant habiti semper. Virgil. Æneid. 5. post ambitionem serpentis descriptionem, subit inde,

*Incertus, Geniumne loci, famulumne parentis
Esse putet.*

F. 3. Jupiter multum barbatus. Mus. Flor. tom. 2. tab. 3. Spectat Sat. 2. §. 28. apud Juven. Sat. 4. §. 103.

— facile est barbato imponere regi.

F. 4. Puer bullam gestans. Spon. Spectat Sat. 5. §. 31.

XV. F. 1. Umbonem exhibet qui pars illa togæ fuit qui ad pectus exibat in tumorem. Græv. Rom. Ant. tom. 6. Spectat Sat. 5. §. 33.

F. 2.

TABULARUM EXPLICATIO.

- F. 2. Tessera frumentaria, signum, quo exhibito, unusquisque frumentum pro portione accipiebat a principe. Erat autem tessera hospitalis. Gro-
nov. Græc. Ant. tom. 9. Spectat Sat. 5. §. 74.
F. 3. Figura pueri strigili lavantem abstergens.
Montfauc. tom. 6. Spectat Sat. 5. §. 126.
F. 4. Imaginem in prora navis delineatam exhibet,
cujus distinctio navi nomen indebat. Column.
Trajan. Spectat Sat. 6. §. 30. Sic Virgil.
— *aurato fulgebat Apolline puppis.*
Et Sil. Ital.

Numen erat celsæ puppis vicina Dione.

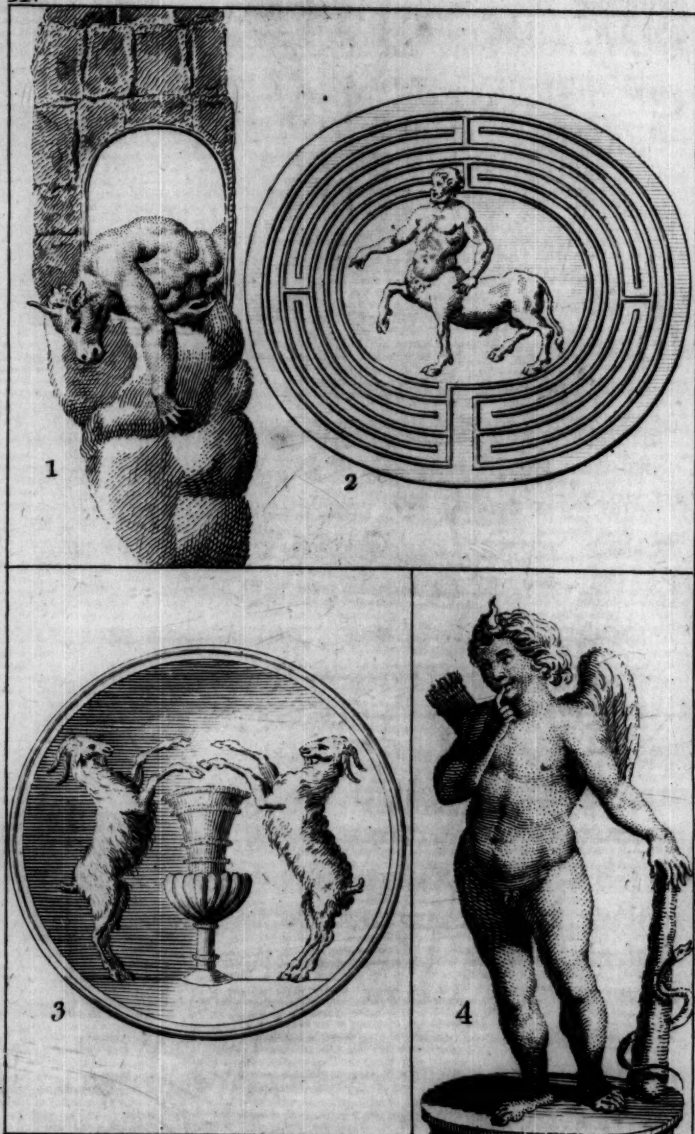
atque ita navi Alexandrinæ qua D. Paulus ex
insula Mytilene Syracusam vehebatur, *Castorum*
insigne erat. Act. Apost. Cap. 28. com. 12.

O,
at
O-
.
is.
t,
n.

ex
m

II

D. JUNII JUVENALIS
SATYRÆ.

SATYRA I.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?

Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic Elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut, summi plena jam margine libri, 5
Scriptus et in tergo, necdum finitus, Orestes?

Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum 10
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.
Exspectes eadem a summo minimoque poëta.

Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum 16
Dormiret? Stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam. 21

A

Cum

Cum tener uxorem ducat spado; Mævia Tuscum
 Figat aprum, et nuda teneat venabula mamma;
 Patricios omnes opibus cum provocet unus,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat;
 Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi 26
 Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ;
 Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se? 31
 Caufidici nova cum veniat lætica Mathonis
 Plena ipso; post hunc magni delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate comesa
 Quod superest; quem Massa timet; quem munere palpat
 Carus, et a trepido Thymele summissa Latino: 36
 Cum te summoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in cælum quos evehit, optima summi
 Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
 Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem: 40
 Partes quisque suas, ad mensuram inguinis hæres
 Accipiat, fane mercedem sanguinis, et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira, 45
 Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
 Pupilli prostantis? et hic damnatus inani
 Judicio, quid enim salvis infamia nummis?
 Exul ab octava Mærius bibit, et fruitur Dis

JUVENALIS SATYRA I.

3

Iratis: at tu victrix provincia ploras.

50

Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,

Aut Diomedæas, aut mugitum Labyrinthi,

26 Et mare percussum puero, fabrumque volantem?

Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi

55

Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,

Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso:

31 Cum fas esse putet curam sperare cohortis

Qui bona donavit præsepibus, et caret omni

Majorum censu, dum pervolat axe citato

60

Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,

Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ.

36 Nonne libet medio ceras implere capaces

Quadrivio; cum jam sexta cervice feratur

Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra, 65

Et multum referens de Mecænate supino

Signator falso, qui se lautum atque beatum

40 Exiguus tabulis et gemma fecerat uda?

Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum

Porrectura viro miscet sitiente rubetam,

70

Instituitque rudes melior Locusta propinquas,

Per famam et populum nigros efferre maritos.

45 Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,

iator Si vis esse aliquis: Probitas laudatur, et alget.

Criminibus debent hortos, prætoria, mensas, 75

Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.

Quem patitur dormire nurûs corruptor avaræ;

Ira-

A 2

Quem

4 JUVENALIS SATYRA I.

Quem sponſæ turpes, et prætextatus adulter?
 Si natura negât, facit indignatio verſum,
 Qualemcunque poteſt: quales ego, vel Cluvienus. 80
 Ex quo Deucaliôn, nimbis tollentibus æquor,
 Navigio montem aſcendit, fortesque popoſcit,
 Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa,
 Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas:
 Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli. 86
 Et quando uberior vitiorum copia? quando
 Major avaritiæ patuit ſinus? alea quando
 Hos animos? neque enim oculis comitantibus itur
 Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca. 90
 Prælia quanta illic diſpenſatore videbis
 Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere ſervo?
 Quis totidem erexit villas? quis ſercula ſeptem
 Secreto cœnavit avus? nunc ſportula primo 95
 Limine parva ſedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem prius inſpicit, et trepidat, ne
 Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
 Agnitus accipies: jubet a præcone vocari
 Ipſos Trojugenas: nam vexant limen et ipſi 100
 Nobiſcum. Da prætori, da deinde tribuno.
 Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
 Cur timeam? dubitemve locum defendere; quamvis
 Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipſe negem? ſed quinque tabernæ 105

Qua-

Quadringenta parant. Quid confert purpura major
Optandum, si Laurenti custodit in agro
80 Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
Pallante, et Licinis. Expectent ergo Tribuni;
Vincant divitiæ; sacro nec cedat honori 110
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas: etsi, funesta Pecunia, templo
86 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115
Quæque salutato crepitat Concordia nido.

Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat;
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusque domi? densissima centum 120
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans, et circumducitur, uxor.
95 Hic petit absenti, nota jam callidus arte,
Ostendens vacuam, et clausam pro conjuge sellam.
Galla mea est, inquit; citius dimitte: moraris? 125
Profer, Galla, caput. Noli vexare, quiescit.

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
100 Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches, 130
Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
105 Votaque deponunt, quanquam longissima, cœnæ,
Qua-

Spes homini : caules miseris, atque ignis emendus.
Optima filvarum interea, pelagique vorabit 135
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam parasitus erit : sed quis feret istas
Luxuriæ fordes ? quanta est gula, quæ sibi totos 140
Ponit apros, animal propter convivia natum ?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
It nova, nec tristis, per cunctas fabula cœnas : 145
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas : eadem cupient facientque minores.
Omne in præcipiti vitium stetit. Utere velis,
Totos pande sinus. Dicas hîc forsitan, unde 150
Ingenium par materiæ ? unde ille priorum
Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen ?
Quid refert dictis ignoscat Mucius, an non ?
Pone Tigellinum, tæda lucebis in illa, 155
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media fulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos ?
Cum veniet contra, digito compefce labellum : 160
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.

5

40

45

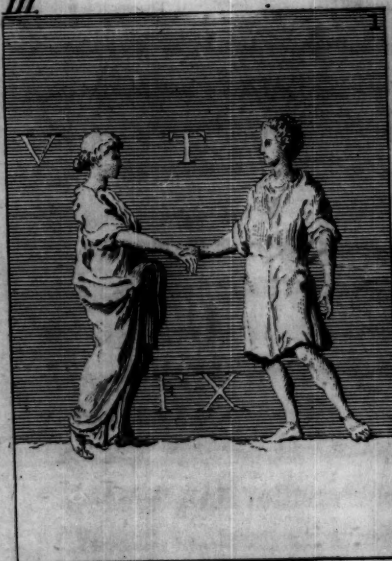
50

55

60

Se-

III

P.S.L. 18

Se
Co
A
En
In
C
In
H
P
Q

U
Q
In
C
S
E
F
T
L
H
P
C
R
A
E

JUVĒNALIS SATYRA II.

7

Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
Committas : nulli gravis est percussus Achilles;
Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens 165
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ, et lacrymæ. Tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tubas : galeatum sero duelli
Pœnitet. Experiar, quid concedatur in illos, 170
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA II.

Utra Sauromatas fugere hinc libet, et glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt,
Indocti primum : quanquam plena omnia gypso
Chryssippi invenies : nam perfectissimus horum est, 5
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon, emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Tristibus obscœnis ? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notissima fossa cinædos. 10
Hispidam membra quidem, et duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum : sed podice lævi
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
Atque supercilio brevior coma. Verius ergo, 15
Et magis ingenue Peribomius : hunc ego fatis

8 JUVENALIS SATYRA II.

Imputo, qui vultu morbum, incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis; his furor ipse
 Dat veniam: sed peiores, qui talia verbis
 Herculis invadunt, et de virtute locuti
 Clunem agitant: ego te ceventem, Sexte, verebor,
 Infamis Varillus ait? quo deterior te?
 Lortpedem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
 Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,
 Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
 Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum?
 In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
 Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
 Solveret, et patruo similes effunderet offas?
 Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros, et castigata remordent?
 Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? dormis?
 Atque ita subridens: felicia tempora, quæ te
 Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
 Tertius e cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde
 Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
 Quod si vexantur leges, ac jura, citari
 Ante omnes debet Scantinia. Respice primum

Et

Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos 45
 Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia. Non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullum:
 Hippo subit juvenes, et morbo pallet utroque. 50
 Numquid nos agimus causas, civilia jura
 Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 Luctantur pauca, comedunt coliphia pauca.
 Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
 Vellera: vos tenui prægnantem flamine fusum 55
 Penelope melius, levius torquetis Arachne,
 Horrida quale facit recidens in codice pellex.
 Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto; dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto. 60
 Tu nube; atque tace: donant arcana cylindros.
 De nobis post hæc tristis sententia fertur.
 Dat veniam corvis, vexat censura columbas.
 Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoicidæ. Quid enim falsi Laronia? sed quid 65
 Non facient alii, cum tu multitia sumas,
 Cretice, et hanc vestem populo mirante perores
 In Proculas, et Pollineas? est mœcha Fabulla?
 Damnetur si vis; etiam Carfinia. Talem
 Non sumet damnata togam. Sed Julius ardet, 70
 Æstuo. Nudus agas, minus est infamia turpis.
 En habitum, quo te leges ac jura ferentem

Vulneribus crudis populus modo victor, et illud
Montanum positus audiret vulgus aratris.

Quid? non proclames, in corpore judicis ista 75
Si videas? quæro, an deceant multitia testem?

Acer, et indomitus, libertatisque magister
Cretice, pelluces. Dedit hanc contagio labem,

Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, et porrigine porci; 80

Uvaeque conspecta livorem ducit ab uva.
Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amictu:

Nemo repente fuit turpissimus. Accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt

Frontibus, et toto posuere monilia collo, 85
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,

Et magno cratere Deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.

Solis ara Deæ maribus patet. Ite profanæ!
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu, 90

Talia secreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.

Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes

Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo, 95
Reticulumque comis auratum ingentibus implet

Cœrulea indutus scutulata, aut galbina rasa;
Et per Junonem domini jurante ministro.

Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spoliū, quo se ille videbat 100

Ar-

Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus, atque recenti
 Historia, speculum civilis sarcina belli.
 Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis; 105
 Bebriaci in campo spolium affectare Palatî,
 Et pressum in facie digitis extendere panem;
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Mœsta nec Aëtiaca fecit Cleopatra carina.
 Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ. 110
 Hic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi
 Libertas, et crine senex fanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum, conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuam cultris abscindere carnem? 116
 Quadringenta dedit Gracchus sestertia, dotem
 Cornicini; sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ; dictum, FELICITER! ingens
 Cœna sedet; gremio jacuit nova nupta mariti. 120
 O proceres, censore opus est, an haruspice nobis?
 Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
 Segmenta, et longos habitus, et flammea fumit,
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis,
 Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:
 Nec

Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas, 130
 Nec quereris patri? vade ergo, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.

Quæ causa officii? quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. Liceat modo vivere; fient, 135
 Fient ista palam, cupient et in acta referri.

Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quod nil animis in corpora juris
 Natura indulget. Steriles moriuntur, et illis 140
 Turgida non prodest condita pyxide Lyde;
 Nec prodest agili palmas præbere Luperco.

Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
 Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis, 145
 Et Catulis, Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum
 Admoveas, cujus tunc munere retia misit.
 Esse aliquos Manes, et subterranea regna,
 Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras, 150
 Atque una transire vadum tot millia cymba,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
 Scipiadae? quid Fabricius, manesque Camilli?
 Quid Cremeræ legio, et Cannis consumpta juventus,
 Tot bellorum animæ; quoties hinc talis ad illos 156
 Umbra venit? cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulphura cum tædis, et si foret humida laurus.

Illuc,

6

5

40

45

50

as,

56

ac,

Illuc, heu! miseri traducimur. Arma quidem ultra
 Littora Jubernæ promovimus, et modo captas 160
 Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos:
 Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
 Non faciunt illi, quos vicimus: et tamen unus
 Armenius Zalates cunctis narratur ephebis.
 Mollior ardenti sese indulgisse tribuno. 165
 Aspice quid faciant commercia: venerat obfes.
 Hic fiunt homines. Nam si mora longior urbem
 Indulfit pueris, non unquam deerit amator:
 Mittentur braccæ, cultelli, fræna, flagellum.
 Sic prætextatos referunt Artaxata mores. 170

SATYRA III.

Quamvis digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 Janua Baiarum est, et gratum littus amœni
 Secessus. Ego vel Prochytam præpono Suburæ. 5
 Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
 Urbis, et Augusto recitantes mense poëtas?
 Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ, 10
 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
 Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
 Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
 Judæis, quorum cophinus scœnumque, supellex.

Omnis

Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15
Arbor, et ejectis mendicat silva camœnis.

In vallem Ægeriæ descendimus, et speluncas
Dissimiles veris. Quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas.
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum? 20
Hic tunc Umbritius: quando artibus, inquit, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quam fuit, ac eadem cras
Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc.

Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas: 25
Dum nova canities, dum prima, et recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.

Cedamus patria: vivant Arturius istic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile est ædem conducere, flumina, portus, 31
Siccandam eluviam, portandum ad busta cadaver,
Et præbere caput domina venale sub hasta.

Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reversi.

Conducunt foricas. Et cur non omnia? cum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna jocari. 40

Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
Si malus est; nequeo laudare, et poscere: motus

Astro-

Astrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
 Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter, 45
 Quæ mandat, nōrunt alii: me nemo ministro
 Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
 Æstuat occultis animus semperque tacendis? 50
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem, tempore quo vult,
 Accusare potest. Tanti tibi non sit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
 Ut somno careas, ponendaque præmia sumas 56
 Tristis, et a magno semper timearis amico.

Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
 Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
 Nec pudor obstabit: non possum ferre, Quirites, 60
 Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
 Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
 Obliquas, necnon gentilia tympana secum
 Vexit, et ad Circum jussas prostare puellas. 65
 Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
 Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
 Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
 Ef-

16. JUVENALIS SATYRA III.

Esquilias, dictumque petunt a vimine collem,
 Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perditâ, sermo
 Promptus, et Isæo torrentior. Ede quid illum 74
 Esse putes? quemvis hominem secum attulit ad nos:
 Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
 Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia novit.
 Græculus esuriens, in cœlum, jusseris, ibit.
 Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
 Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
 Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 Signabit, fultusque toro meliore recumbet
 Advectus Romam, quo pruna, et coctona vento?
 Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
 Haussit Aventini bacca nutrita Sabina? 85
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici;
 Et longum invalidi collum cervicibus æquat
 Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
 Miratur vocem angustam, qua deterius nec 90
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Hæc eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. An melior cum Thaida sustinet, aut cum
 Uxorem comædus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui: vacua et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rima.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

Aut

Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comæda est. Rides? majore cachinno 100
 Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, fudat.
 Non fumus ergo pares: melior, qui semper, et omni
 Nocte dieque potest alienum fumere vultum, 105
 A facie jactare manus, laudare paratus,
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum:
 Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipse 110
 Sponsus lævis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ. 115
 Stoïcus occidit Baream, delator amicum,
 Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
 Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus:
 Qui gentis vitio, nunquam partitur amicum, 121
 Solus habet. Nam cum facilem stillavit in aurem
 Exiguum de naturæ patriæque veneno,
 Limine summoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis. 125
 Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod

Pauperis hic meritum; si curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, et ire
Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet? 130
Divitis hic fervi claudit latus ingenuorum
Filius; alter enim, quantum in legione tribuni
Acepiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu
Cum tibi vœffiti facies scorti placet, hæres, 135
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam.
Protinus ad censum; de moribus ultima fiet 140
Quæstio: quot pascit servos? quot possidet agri
Jugera? quam multa magnaue paropside cœnat?
Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet et fidei: jures licet et Samothracum,
Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper 145
Creditur, atque Deos, Dīs ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam præbet causasque jocosum
Omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
Si toga fordidula est, et rupta calceus alter
Pelle patet; vel si, consuto vulnere, crassum 150
Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,

Cujus

JUVENALIS SATYRA III.

19

Cujus res legi non sufficit, et sedeant hic 155

Lenonum pueri quocunque in fornice nati.

Hic plaudat nitidi præconis filius inter

Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.

Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.

Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ 160

Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?

Quando in consilio est Ædilibus? agmine facto

Debuerant olim tenues migrasse Quirites.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat

Res angusta domi: sed Romæ durior illis 165

Conatus: magno hospitium miserabile, magno

Servorum ventres, et frugi cœnula magno.

Fiſtilibus cœnare pudet, quod turpe negavit

Translatus subito ad Marfos, mensamque Sabellam,

Contentusque illic Veneto duroque cucullo. 170

Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua

Nemo togam sumit nisi mortuus. Ipsa dierum

Festorum herboſo colitur ſiquando theatro

Majeſtas, tandemque redit ad pulpita notum

Exodium, cum personæ pallentis hiatum 175

In gremio matris formidat rusticus infans:

Æquales habitus illic, ſimilesque videbis

Orcheſtram, et populum: clari velamen honoris

Sufficiunt tunicæ ſummis Ædilibus albæ.

Hic ultra vires habitus nitor; hic aliquid plus, 180

Quam ſatis eſt; interdum aliena ſumitur arca.

Commune id vitium eſt: hic vivimus ambitioſa

Paupertate omnes. Quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio. Quid das, ut Cossū aliquando salutes?
Ut te respiciat clauso Veiento labello? 185

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus. Accipe, et illud
Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
Cogimur, et cultis augere peculia servis.

Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam, 190
Aut positis nemorosa inter jуга Volfiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Triburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam

Magna parte sui: nam sic labentibus obstat
Villicus, et veteris rimæ contextit hiatum; 195
Securos pendente jubet dormire ruina.

Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. Jam poscit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon; tabulata tibi jam tertia fumant.

Tu nescis. Nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.

Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
Ornamentum abaci; necnon et parvulus infra
Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron:
Jamque vetus Græcos servabat cista libellos, 206
Et divina Opici rodebant carmina mures.

Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem

Ærumnæ cumulus, quod nudum, et frustra rogantem
Nemo

Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit. 211
 Si magna Asturici cecidit domus : horrida mater,
 Pullati proceres, differt vadimonia prætor :
 Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet ;
 Conferat impensas. Hic nuda, et candida signa ; 216
 Hic aliquid præclarum Euphranoris, et Polycleti,
 Hic Asianorum vetera ornamenta Deorum.
 Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam ;
 Hic modium argenti : meliora, ac plura reponit 220
 Perficus orborum lautissimus, et merito jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,
 Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum ! 225
 Hortulus, hic, puteusque brevis, nec recte movendus,
 In tenues plantas facili diffunditur haustu.
 Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
 Unde epulum possis centum dare Pythagoræis.
 Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu, 230
 Unius sese dominum fecisse lacertæ.
 Plurimus hic æger moritur vigilando ; sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
 Ardenti stomacho. Nam quæ meritoria somnum
 Admittunt ? magnis opibus dormitur in urbe. 235
 Inde caput morbi : rhedarum transitus arcto
 Vicorum inflexu, et stantis convicia mandræ
 Eripient somnum Drufo, vitulisque marinis.

Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, et ingenti curret super ora Liburno, 240
Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus :
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
Unda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit affere duro 245
Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcior, et in digito clavus mihi militis hæret.
Nonne vides, quanto celebretur sportula fumo?
Centum convivæ; sequitur sua quemque culina. 250
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, et cursu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ fartæ; modo longa coruscat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum 255
Plaustra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, et eversum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver, 260
More animæ. Domus interea secura patellas
Jam lavat, et bucca foculum excitat, et sonat unctis
Strigilibus, et pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros varie properantur: at ille
Jam sedet in ripa, tetrumque novitius horret 265
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum

Infelix, nec habet, quem porrigat, ore trientem.

Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis.

Quod spatium testis sublimibus, unde cerebrum

Testa ferit, quoties rimosa, et curta fenestris 270

Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,

Et lædant filicem. Possis ignavus haberi,

Et subiti casus improvidus, ad cœnam si

Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa

Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ. 275

Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,

Ut sint contentæ patulas effundere pelves.

Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,

Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum

Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus. 280

Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam

Somnum rixa facit: sed quamvis improbus annis,

Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna

Vitari jubet, et comitum longissimus ordo:

Multum præterea flammæ, et ænea lampas: 285

Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen

Candelæ, cujus dispenso et tempore filum,

Contemnit. Miseræ cognosce procœmia rixæ:

Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.

Stat contra, starique jubet, parere necesse est. 290

Nam quid agas, cum te furiosus cogat, et idem

Fortior? unde venis? exclamat: cujus aceto,

Cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum

Sutor, et elixi vervecis labra comedit?

Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem. 295
 Ede ubi confistas: in qua te quæro profeucha?
 Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
 Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde
 Irati faciunt. Libertas pauperis hæc est.
 Pulsatus rogat, et pugnīs concisus adorat, 300
 Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
 Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliēt te
 Non deerit, clausis domibus, postquam omnis ubique
 Fixa catenatæ filuit compago tabernæ.
 Interdum et ferro subitus grassator agit rem, 305
 Armato quoties tutæ custode tenentur
 Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus.
 Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, currunt.
 Qua fornace graves, qua non incude, catenæ?
 Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310
 Vomer deficiat, ne marræ, et sarcula defint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Sæcula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His alias poteram, et plures subnectere causas: 315
 Sed jumenta vocant, et sol inclinat; eundum est.
 Nam mihi commota jamdudum mulio virga
 Innuit: ergo vale nostri memor; et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Elvinam Cererem, vestramque Dianam
 Convelle a Cumis: Satyrarum ego, ni pudet illas, 321
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECce iterum Crispinus; et est mihi sæpe vocandus
 Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
 A vitiis, æger, solaque libidine fortis:
 Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.
 Quid refert igitur quantis jumenta fatiget 5
 Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix; minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10
 Sed nunc de factis levioribus: et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum. Quid agas, cum dira et foedior omni
 Crimine persona est? mullum sex millibus emit, 15
 Æquantem sane paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur,
 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
 Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ, 20
 Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale exspectes: emit sibi. Multa videmus,
 Quæ miser et frugi non fecit Apicius: hoc tu
 Succinctus patria quondam Crispine papyro.
 Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris 25
 Piscator, quam piscis emi. Provincia tanti

Ven-

Vendit agros; sed majores Apulia vendit.
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
 Induperatorem, cum tot festertia, partem
 Exiguam, et modicæ sumptam de margine cœnæ,
 Purpureus magni ructaret scurra Palatî; 31
 Jam princeps equitum, magna qui voce solebat
 Vendere municipales fracta de mercede filuros!
 Incipe Calliope, licet hic confidere: non est
 Cantandum; res vera agitur, narrate puellæ 35
 Pierides; profit mihi vos dixisse puellas.
 Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
 Ultimus, et calvo ferviret Roma Neroni,
 Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi, 39
 Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
 Implevitque sinus: neque enim minor hæferat illis,
 Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
 Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
 Desidia tardos, et longo frigore pingues.
 Destinât hoc monstrum cymbæ linique magister 45
 Pontifici summo. Quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet, cum plena et littora multo
 Delatore forent? dispersi protinus algæ
 Inquisitores agerent cum remige nudo;
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 50
 Depastumque diu vivaria Cæsaris, inde
 Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid Palphurio, si credimus Armillato,
 Quicquid conspicuum, pulchrumque ex æquore toto,
 Res

Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo, 55
 Ne pereat. Jam letifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam sperantibus ægris,
 Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat auster.
 Utque lacus superant, ubi quanquam diruta, servat 60
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obstetit intranti miratrix turba parumper;
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclusi exspectant admissa obsonia patres.
 Itur ad Atridem. Tum Picens, accipe, dixit, 65
 Privatis majora focis: genialis agatur
 Iste dies; propera stomachum laxare faginis,
 Et tua servatum consume in sæcula rhombum.
 Ipse capi voluit. Quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristæ. Nihil est, quod credere de se 70
 Non possit, cum laudatur dīs æqua potestas.
 Sed deerat pisci patinæ mensura. Vocantur
 Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;
 In quorum facie miseræ, magnæque sedebat
 Pallor amicitia. Primus, clamante Liburno, 75
 Currite, jam sedit, rapta properabat abolla
 Pegasus, attonitæ positus modo villicus urbi.
 Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
 Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 Iustitia. Venit et Crispi jucunda senectus,
 Cujus erant mores, qualis facundia, mite

Ingenium. Maria, ac terras, populosque regenti
 Quis comes utilior, si clade et peste sub illa
 Sævitiā damnare, et honestum afferre liceret 85
 Consilium? sed quid violentius aure tyranni,
 Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimboſo
 Vere locuturi, fatum pendebat amici?
 Ille igitur nunquam direxit brachia contra
 Torrentem; nec civis erat, qui libera posset 90
 Verba animi proferre, et vitā impendere vero.
 Sic multas hyemes, atque octogesima vidit
 Solstitia; his armis, illa quoque tutus in aula.
 Proximus ejusdem properabat Acilius ævi
 Cum juvene, indigno quem mors tam sæva maneret,
 Et domini gladiis tam festinata: sed olim 96
 Prodigio par est cum nobilitate senectus:
 Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantis.
 Profuit ergo nihil misero, quod cominus urſos
 Figebat Numidas, Albana nudus arena 100
 Venator. Quis enim jam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ; 105
 Et tamen improbiior Satyram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus;
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. Sævior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro: 110
 Et

Et qui vulturibus fervabat viscera Dacis
 Fuscus, marmorea meditatus prælia villa :
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ : 114
 Grande, et conspicuum nostro quoque tempore mon-
 Cæcus, adulator ; dirusque a ponte satelles, (strum !
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaque devexæ jactaret basia rhedæ.
 Nemo magis rhombum stupuit : nam plurima dixit
 In lævum conversus : at illi dextra jacebat 120
 Bellua : sic pugnas Cilicis laudabat et ictus,
 Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Veiento : sed ut fanaticus œstro
 Percussus, Bellona, tuo divinat ; et ingens
 Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi. 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus : peregrina est bellua. Cernis
 Erectas in terga fudes ? hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, et annos.
 Quidnam igitur censes ? conciditur ? absit ab illo 130
 Dedecus hoc, Montanus ait ; testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
 Argillam, atque rotam citius properate : sed ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia : noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
 Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
 Ar-

Arderet. Nulli major fuit usus edendi
 Tempestate mea. Circæis nata forent, an 140
 Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
 Ostrea, callebat primo deprendere morsu :
 Et semel aspecti littus dicebat echini.
 Surgitur, et misso procures exire jubentur
 Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145
 Traxerat attonitos, et festinare coactos,
 Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris
 Dicturus ; tanquam diversis partibus orbis
 Anxia præcipiti venisset epistola pinna.
 Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 Tempora sævitæ, claras quibus abstulit urbi
 Illustresque animas impune, et vindice nullo.
 Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
 Cœperat ; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
 Ut bona summa putes aliena vivere quadra ;
 Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
 Cæsar's ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
 Quamvis jurato metuam tibi credere testi. 5
 Ventre nihil novi frugalius : hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
 Nulla crepido vacat ? nusquam pons, et tegetis pars
 Dimidia brevior ? tantine injuria cœnæ ?

Tam

V.

2

3

F.S.L. sc.

Ta
Et
Pri
Me
Fru
Et
Si
Te
Un
Qu
De
To
Sid
Fri
Qu
La
Jun
Sav
Int
Pu
Ipt
Ca
Ca
Cr
Se
De
Qu
Br

Tam jejuna fames; cum possis honestius illic 10
 Et tremere, et fordes farris mordere canini?
 Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnae, cibus: imputat hunc rex,
 Et quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos post
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem, 16
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,
 Una simus ait. Votorum summa: quid ultra
 Quæris? habet Trebius, propter quod rumpere somnum
 Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne 20
 Tota saluatrix jam turba peregerit orbem
 Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri ferracea Bootæ.
 Qualis cœna tamen? vinum, quod succida nolit
 Lana pati: de conviva Corybanta videbis. 25
 Jurgia proludunt; sed mox et pocula torques
 Saucius, et rubra deterges vulnera mappa;
 Inter vos quoties, libertorumque cohortem
 Pugna Saguntina fervet commissa lagena:
 Ipse capillato diffusum consule potat, 30
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiaci nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
 Setinis, cujus patriam, titulumque senectus
 Delevit multa veteris fuligine testæ: 35
 Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant,
 Brutorum, et Cassi natalibus. Ipse capaces

Helia-

Heliadum crustas, et inæquales beryllo
 Virro tenet phialas : tibi non committitur aurum :
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem, 40
 Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos.
 Da veniam : præclara illic laudatur jaspis :
 Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. 45
 Tu Beneventani futoris nomen habentem
 Siccabis calicem naforum quatuor, ac jam
 Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque ;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50
 Non eadem vobis poni modo vina querebar ;
 Vos aliam potatis aquam : tibi pocula cursor
 Gætulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ. 55
 Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
 Quam fuit et Tulli census pugnacis, et Anci :
 Et, ne teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. Quod cum ita sit, tu Gætulum Ganymedem
 Respice, cum sities : nescit tot millibus emptus 60
 Pauperibus miscere puer ; sed forma, sed ætas
 Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille ?
 Quando vocatus adest calidæ, gelidæque minister ?
 Quippe indignatur veteri parere clienti, 64
 Quodque aliquid poscas, et quod, se stante, recumbas.

Maxi-

Maxima quæque domus servis est plena superbis.
 Ecce alius quanto porrexit murmure panem
 Vix fractum, solidæ jam mucida frustra farinæ,
 Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum.
 Sed tener et niveus, mollique filigine factus 70
 Servatur domino. Dextram cohibere memento.
 Salva sit artoptæ reverentia. Finge tamen te
 Improbulum; supereſt illic qui ponere cogat.
 Vin' tu conſuetis audax conviva canistris
 Impleri, panisque tui noviffe colorem? 75
 Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe, relicta
 Conjuge, per montem adverſum, gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret sæva cum grandine vernus
 Jupiter, et multo ſtillaret pænula nimbo!
 Aspice, quam longo diſtendat pectore lancem, 80
 Quæ fertur domino, ſquilla; et quibus undique ſepta
 Aſparagis, qua deſpiciat convivia cauda,
 Cum venit excelfi manibus ſublata miniſtri.
 Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
 Ponitur, exigua feralis cœna patella. 85
 Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
 Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
 Laternam: illud enim veſtris datur alveolis, quod
 Canna Micipſarum prora ſubvexit acuta:
 Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur; 90
 Quod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros.
 Mullus erit domino, quem miſit Corſica, vel quem
 Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,

34 JUVENALIS SATYRA V.

Et jam defecit nostrum mare; dum gula sævit,
 Retibus affiduis penitus scrutante macello 95
 Proxima; nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
 Instruit ergo focum provincia: sumitur illinc
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Virroni muræna datur, quæ maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam, dum se continet Auster,
 Dum sedet, et ficit madidas in carcere pennas, 100
 Contemnunt mediā temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloaca, 105
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
 Largiri: namque et titulis, et fascibus olim 110
 Major habebatur donandi gloria: solum
 Poscimus, ut cœnes civiliter. Hoc face, et esto,
 Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
 Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri 115
 Fumat aper: post hunc radentur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
 Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio desit, 120
 Saltantem spectes, et chironomonta volanti

Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia: nec minimo sane discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina secetur.
 Ducêris planta, velut ictus ab Hercule Cacus; 125
 Et ponêre foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
 Virro tibi, fumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrûm temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt quæ 130
 Non audent homines pertusa dicere læna.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dîs
 Et melior fatis donaret homuncio; quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus! 134
 Da Trebio, pone ad Trebium: vis, frater, ab istis
 Ilibus? O nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos estis fratres. Dominus tamen, et domini rex,
 Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
 Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.
 Jucundum et carum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
 In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
 Gaudebit nido; viridem thoraca jubebit
 Afferri, minimasque nuces, assemque rogatum,
 Ad mensam quoties parasitus venerit infans. 145
 Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
 Boletus domino; sed qualem Claudius edit
 Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit

Poma dari, quorum solo pascaris odore; 150
Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta fororibus Afris.
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
Qui tegitur parma, et galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuto jaculum torquere capella. 155
Forfitan impensæ Virronem parcere credas :
Hoc agit ut doleas : nam quæ comœdia, mimus
Quis melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressoque diu stridere molari. 160
Tu tibi liber homo, et regis conviva videris ;
Captum te nidore suæ putat ille culinæ :
Nec male conjectat: quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
Vel nodus tantum, et signum de paupere loro ? 165
Spes bene cœnandi vos decipit. Ecce, dabit jam
Semefum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor altilis : inde parato,
Intactoque omnes, et stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur. Omnia ferre 170
Si potes, et debes ; pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

150

155

160

lum

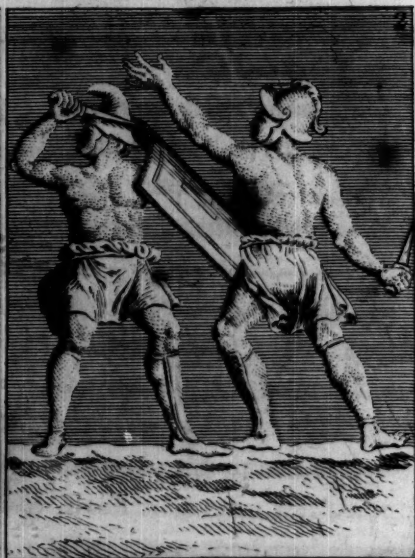
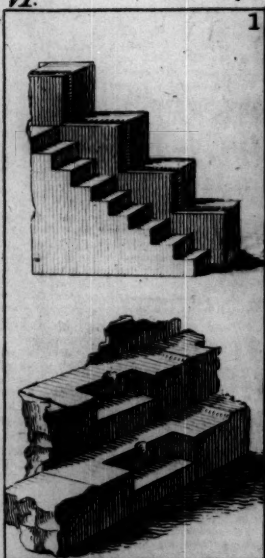
165

m

ri.

170

S A-

P.S.I. fa.

C
Pra
Et
Sil
Fro
Pel
Tu
Sec
Et
Qu
Vi
Co
M
Au
Ba
Pe
Ca
Pa
H
A
Co
O
V
C
T

SATYRA VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
 In terris, visamque diu; cum frigida parvas
 Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
 Et pecus, et dominos, communi clauderet umbra :
 Silvestrem montana torum cum sterneret uxor 5
 Frondibus, et culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus : haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos :
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem ructante marito. 10
 Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
 Vivebant homines; qui, rupto robore nati,
 Compositique luto nullos habuere parentes.
 Multa pudiciæ veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua extiterint, et sub Jove; sed Jove nondum
 Barbato, nondum Græcis jurare paratis 16
 Per caput alterius, cum furem nemo timeret
 Caulibus, aut pomis; et aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit,
 Hac comite, atque duæ pariter fugère sorores. 20
 Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
 Concutere, atque sacri Genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas;
 Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
 Convenit tamen, et pactum, et sponsalia, nostra 25
 Tempestate paras; jamque a tonsore magistro

Pectus, et digito pignus fortasse dedisti.
 Certe sanus eras! uxorem, Posthume, ducis?
 Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
 Ferre potes dominam, salvis tot restibus, ullam? 30
 Cum pateant altæ caligantesque fenestræ?
 Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
 Aut si de multis nullus placet exitus, illud
 Nonne putas melius, quod tecum pufio dormit,
 Pufio, qui noctu non litigat? exigit a te 35
 Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod
 Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles:
 Sed placet Urfidio lex Julia: tollere dulcem
 Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
 Mullorumque jubis, et captatore macello. 40
 Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
 Urfidio? si mœchorum notissimus olim
 Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
 Quem toties textit perituri cista Latini?
 Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi 45
 Quæritur? ô medici mediam pertundite venam:
 Delicias hominis! Tarpeium limen adora
 Pronus, et auratam Junoni cæde juventam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ, 50
 Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam
 Postibus, et densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinæ vir sufficit? ocyus illud
 Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.

Magna

Magna tamen fama est cujusdam rure paterno 55

Viventis : vivat Gabiis, ut vixit in agro,

Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.

Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis ? adeo senuerunt Jupiter et Mars ?

Porticibusne tibi monstratur fœmina voto 60

Digna tuo ? cuneis an habent spectacula totis

Quod securus ames, quodque inde excerpere possis ?

Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo

Tuccia vesicæ non imperat ; Appula gannit,

Sicut in amplexu : subitum et miserabile longum 65

Attendit Thymele ; Thymele tunc rustica discit.

Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,

Et, vacuo clausoque, sonant fora sola, theatro,

Atque a plebeiis longe Megalesia, tristes

Personam, thyrsumque tenent, et subligar Acci. 70

Urbicus exodio risum movet Atellanæ

Gestibus Autonoes ; hunc diligit Ælia pauper.

Solvitur his magno comœdi fibula. Sunt, quæ

Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo

Gaudet : an expectas, ut Quintilianus ametur ? 75

Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,

Aut Glaphyrus, fiat pater, Ambrosiusque choraules.

Longa per angustos figamus pulpita vicos :

Ornentur postes, et grandi janua lauro,

Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80

Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.

Nupta senatori comitata est Hippiâ ludium

Ad Pharon, et Nilum, famosaque mœnia Lagî,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domus, et conjugis atque fororis, 85
 Nil patriæ indulfit, plorantesque improba natos,
 Utque magis stupeas, ludos, Paridemque reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempsit pelagus; famam contempserat olim, 90
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrenos igitur fluctus, lateque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. Justa pericli
 Si ratio est, et honesta, timent, pavidoque gelantur
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis. 96
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est conscendere navim,
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër.
 Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. Illa maritum
 Convomit: hæc inter nautas et prandet, et errat 101
 Per puppim, et duos gaudet tractare rudentes.
 Qua tamen exarsit forma? qua capta juvena est
 Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur 105
 Cœperat, et secto requiem sperare lacerto.
 Præterea multa in facie deformia, sicut
 Attritus galea, mediisque in naribus ingens
 Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat. Facit hoc illos Hyacinthos: 110

Hoc pueris patriæque, hoc prætulit illa forori,
Atque viro. Ferrum est, quod amant. Hic Sergius idem
Accepta rude, cœpisset Veiento videri.

Quid privata domus, quid fecerit Hippiâ, curas?
Respice rivales Divorum; Claudius audi 115

Quæ tulerit: dormire virum cum fenserat uxor,
Ausâ Palatino tegetem præferre cubili,

Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una:
Et, nigrum flavo crinem abscondente galero, 120

Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuum, atque suam: tunc nuda papillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.

Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit: 125
Mox, lenone suas jam dimittente puellas,

Tristis abit; sed, quod potuit, tamen ultima cellam
Claudit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et lassata viris, necdum satiata, recessit:

Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ 130
Fœda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.

Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum
Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
Imperio sexûs, minimumque libidine peccant.

Optima sed quare Cefennia teste marito? 135
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;

Nec Veneris pharetris macer est; aut lampade fervet:
Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ.

Libertas emitur : coram licet innuat, atque
 Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro. 140
 Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
 Si verum excutias, facies, non uxor, amatur.
 Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes, oculique minores;
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi; 145
 Jam gravis es nobis, et sæpe emungeris, exi
 Ocyus, et propera; sicco venit altera naso.
 Interea calet, et regnat, poscitque maritum
 Pastores, et ovem Canusfinam, ulmosque Falernas.
 Quantulum in hoc? Pueros omnes, ergastula tota,
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur. 151
 Mense quidem brumæ, cum jam mercator Iäson
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
 Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior. Hunc dedit olim 156
 Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis.
 Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur? 160
 Sit formosa, decens, dives, fœcunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabina :
 Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.
 Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo, 165
 Malo Venusfinam, quam te, Cornelia mater

Grac-

Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem:
In castris; et cum tota Carthagine migra. 170

Parce, præcor, Pæan, et tu, dea, pone sagittas;
Nil pueri faciunt; ipsam configite matrem:
Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.

Extulit ergo gregem natorum, ipsumque parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur, 175
Atque eadem scrofa Niobe fœcundior alba.

Quæ tanti gravitas, quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? hujus enim rari summique voluptas

Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 179

Plus alœs quam mellis habet. Quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem septenis oderit horis?

Quædam parva quidem; sed non toleranda maritis.

Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est, 185

De Sulmonensi mera Cecropis? omnia Græce,

Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.

Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,

Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra?

Concumbunt Græce. Dones tamen ista puellis: 190

Tunc etiam, quam sextus et octogesimus annus

Pulsat, adhuc Græce? Non est hic sermo pudicus

In vetula, quoties lascivum intervenit illud,

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, modo sub lodice relictis

Uteris

Uteris in turba. Quod enim non excitat inguen 195
 Vox blanda, et nequam? digitos habet: ut tamen omnes
 Subsidant pennæ; dicas hæc mollius Æmo
 Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
 Non es amaturus, ducendi nulla videtur 200
 Causa; nec est, quare cœnam et mustacea perdas,
 Labente officio, crudis donanda; nec illud.
 Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
 Dacicus, et scripto radiat Germanicus auro.
 Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni 205
 Est animus: submitte caput cervice parata
 Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti.
 Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
 Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi
 Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus. 210
 Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
 Hac obstante, nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
 Hæc dabit affectus: ille excludetur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
 Testandi cum sit lenonibus atque lanistis 215
 Libertas, et juris idem contingat arenæ,
 Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
 Pone crucem servo: meruit quo crimine servus
 Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
 O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto: 221
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
 Permutatque domos, et flammea conterit: inde
 Avolat, et spreti repetit vestigia lecti. 225
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus; sic fiunt octo mariti
 Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
 Desperanda tibi salva concordia focru: 230
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
 Illa docet missis a corruptore tabellis,
 Nil rude, nil simplex, rescribere: decipit illa
 Custodes, aut ære domat: tunc, corpore sano
 Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat. 235
 Abditus interea latet et secretus adulter,
 Impatiensque moræ filet, et præputia ducit.
 Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,
 Aut alios mores, quam quos habet? utile porro
 Filiolam turpi vetulæ producere turpem. 240
 Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem
 Moverit. Accusat Manilia, si rea non est.
 Componunt ipsæ per se, formantque libellos,
 Principium atque locos Celso dictare paratæ.
 Endromidas Tyrias, et fœmineum ceroma 245
 Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
 Quem cavat assiduis sudibus, scutoque laceffit,
 Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
 Floralī matrona tuba: nisi si quid in illo
 Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ. 250
 Quem

Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
 Quæ fugit a sexu, vires amat? hæc tamen ipsa
 Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat?
 Balteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri 255
 Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
 Prælia, tu felix, ocreas vendente puella.
 Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit.
 Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus; 260
 Et quanto galeæ curvetur pondere; quanta
 Poplitibus sedeat; quam denso fascia libro;
 Et ride, scaphium positis cum sumitur armis.
 Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli, 264
 Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit unquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asylli?
 Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
 Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride peior,
 Cum simulat gemitus occulti conscia facti, 270
 Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
 Uberibus semper lactymis, semperque paratis
 In statione sua, atque expectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
 Tu tibi tunc, curruca places, fletumque labellis 275
 Exforbes; quæ scripta, et quas lecture tabellas
 Si tibi zelotypæ retlegantur scrinia mæchæ!
 Sed jacet in servi complexibus, aut equitis: dic,

Dic

Dic aliquem, fodes, dic, Quintiliane, colorem.
 Hæremus: dic, ipsa. Olim convenerat, inquit, 280
 Ut faceres tu quod velles; necnon ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, et mare cœlo
 Confundas, homo sum. Nihil est audacius illis
 Deprênsis: iram, atque animos a crimine sumunt.
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas 286
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
 Testa labor, somnique breves, et vellere Thusco
 Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
 Annibal, et stantes Collina in turre mariti. 290
 Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad istos
 Et Sybaris, colles; hinc et Rhodos, et Miletos, 295
 Atque coronatum, et petulans, madidumque Tarentum.
 Prima peregrinos obscœna pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt sæcula luxu
 Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat?
 Inguinis, et capitis quæ sint discrimina, nescit; 300
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cum bibitur concha, cum jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis.
 I nunc, et dubita qua sorbeat aëra sanna 305
 Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ;

Maura

Maura Pudicitiae veterem cum præterit aram.
 Noctibus hic ponunt lecticas, miſturiunt hic;
 Effigiemque Deæ longis ſiphonibus implent;
 Inque vices equitant, ac luna teſte moventur. 310
 Inde domos abeunt. Tu calcas, luce reverſa,
 Conjugis urinam, magnos viſurus amicos.
 Nota Bonæ ſecreta Deæ, cum tibia lumbos
 Incitat, et cornu pariter, vinoque feruntur
 Attonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi 315
 Mænades: O quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus! quæ vox, ſaltante libidine! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens!
 Lenonum ancillas poſita Laufella corona
 Provocat, et tollet pendentis præmia coxæ. 320
 Ipſa Medullinæ friſtum criſſantis adorat.
 Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
 Nil ibi per ludum ſimulabitur; omnia ſient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
 Laomedontiades, et Neſtoris hernia, poſſit. 325
 Tunc prurigo moræ impatiens: tunc fœmina ſimplex,
 Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
 Jam fas eſt, admitte viros. Jam dormit adulter?
 Illa jubet ſumpto juvenem properare cucullo.
 Si nihil eſt, ſervis incurritur: abſtuleris ſpem 330
 Servorum, veniet conductus aquarius: hic ſi
 Quæritur, et deſunt homines; mora nulla per ipſam,
 Quo minus impoſito clunem ſubmittat aſello.
 Atque utinam ritus veteres, et publica ſaltem

His

His intacta malis agerentur sacra: sed omnes 335
 Noverunt Mauri, atque Indi, quæ psalteria penem
 Majorem, quam sint duo Cæsaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
 Quæcunque alterius sexûs imitata figuram est. 340
 Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
 Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
 Et Vaticano fragiles de monte patellas
 Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
 Audio quid veteres olim moneatis amici. 345
 Pone seram; cohibe. Sed quis custodiet ipsos
 Custodes? cauta est, et ab illis incipit, uxor.
 Jamque eadem summis pariter, minimisque libido.
 Nec melior pedibus filicem quæ conterit atrum,
 Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum. 350
 Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
 Conducit comites, fellam, cervical, amicas,
 Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
 Hæc tamen, argenti superest quodcumque paterni,
 Lævibus athleticis, ac vasa novissima, donat. 355
 Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem
 Paupertatis habet; nec se metitur ad illum,
 Quem dedit hæc posuitque modum. Tamen utile quid sit,
 Prospiciunt aliquando viri; frigusque, famemque,
 Formica tandem quidem expavere magistra. 360
 Prodigia non sentit pereuntem scœmina censum:
 At, velut exhausta redivivus pullulet arca

Nummus, et e pleno semper tollatur acervo,
 Non unquam reputat, quanti sibi gaudia consent.
 Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia semper 365
 Oscula delectent, et desperatio barbæ,
 Et quod abortivo non est opus. Illa voluptas
 Summa tamen, quod jam calida et matura juventa
 Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
 Ergo expectatos ac jussos crescere primum 370
 Testiculos, postquam exeperunt esse bilibres,
 Tonforis damno tantum rapit Heliodorus.
 Conspicius longe, cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie custodem vitis et horti
 Provocat, a domina factus spado. Dormiat ille 375
 Cum domina: sed tu jam durum, Posthume, jamque
 Tondendum eunucho Bromium committere noli.
 Si gaudet cantu, nullius fibula durat
 Vocem vendentis Prætoribus; organa semper
 In manibus; densi radiant testudine tota 380
 Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ,
 Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur, gratoque indulget basia plectro.
 Quædam de numero Lamiarum, ac nominis Appi
 Cum farre et vino Janum, Vestamque rogabat, 385
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare, et fidibus promittere. Quid faceret plus,
 Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit
 Pro cithara velare caput; dictataque verba 390

Protulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
 Dic mihi nunc, quæso, dic, antiquissime Divûm;
 Respondes his, Jane pater? magna ocia cœlo,
 Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos.
 Hæc de comœdis te consulit: illa tragœdum 395
 Commendare volet; varicosus fiet haruspex.
 Sed cæntet potius, quam totam pervolet urbem
 Audax, et cœtus possit quam ferre virorum,
 Cumque paludatis ducibus, præsentem marito,
 Ipsa loqui, recta facie, strictisque mamillis. 400
 Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe:
 Quid Seres, quid Thraces, agant: secreta novercæ,
 Et pueri: quis amet; quis decipiatur adulter.
 Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo 404
 Mense; quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
 Instantem regi Armenio, Parthoque cometem
 Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit: îsse Niphatem
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras, 410
 Quocumque in trivio, cuicumque est obvia, narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
 Vicinos humiles rapere, et concidere loris
 Exorata solet: nam si latratibus alti
 Rumpuntur somni; fustes huc ocyus, inquit, 415
 Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
 Deinde canem: gravis occurfu, teterrima vultu,
 Balnea nocte subit: conchas, et castra moveri

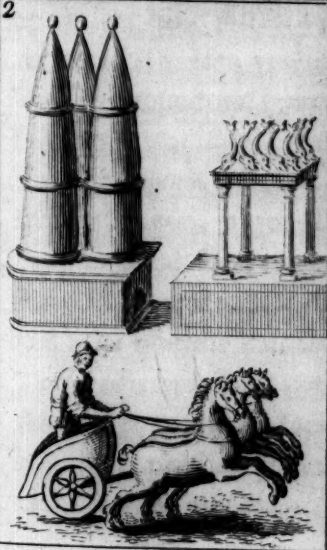
Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu,
 Cum lassata gravi ceciderunt brachia massa, 420
 Callidus et cristæ digitos imprefsit aliptes,
 Ac summum dominæ femur exclamare coëgit.
 Convivæ miseri interea somnoque fameque
 Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum
 Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna 425
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
 Dum redit, et terram loto ferit intestino.
 Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum 429
 Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit. Ergo maritus
 Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quæ, cum discumbere cœpit,
 Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ:
 Committit vates et comparat; inde Maronem, 435
 Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
 Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
 Tot pariter pelves, et tintinnabula dicas 440
 Pulsari. Jam nemo tubas atque æra fatiget,
 Una laboranti poterit succurrere Lunæ.
 Imponit finem sapiens et rebus honestis:
 Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,
 Crure tenus medio tunicas succingere debet, 445
 Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.

Non

1

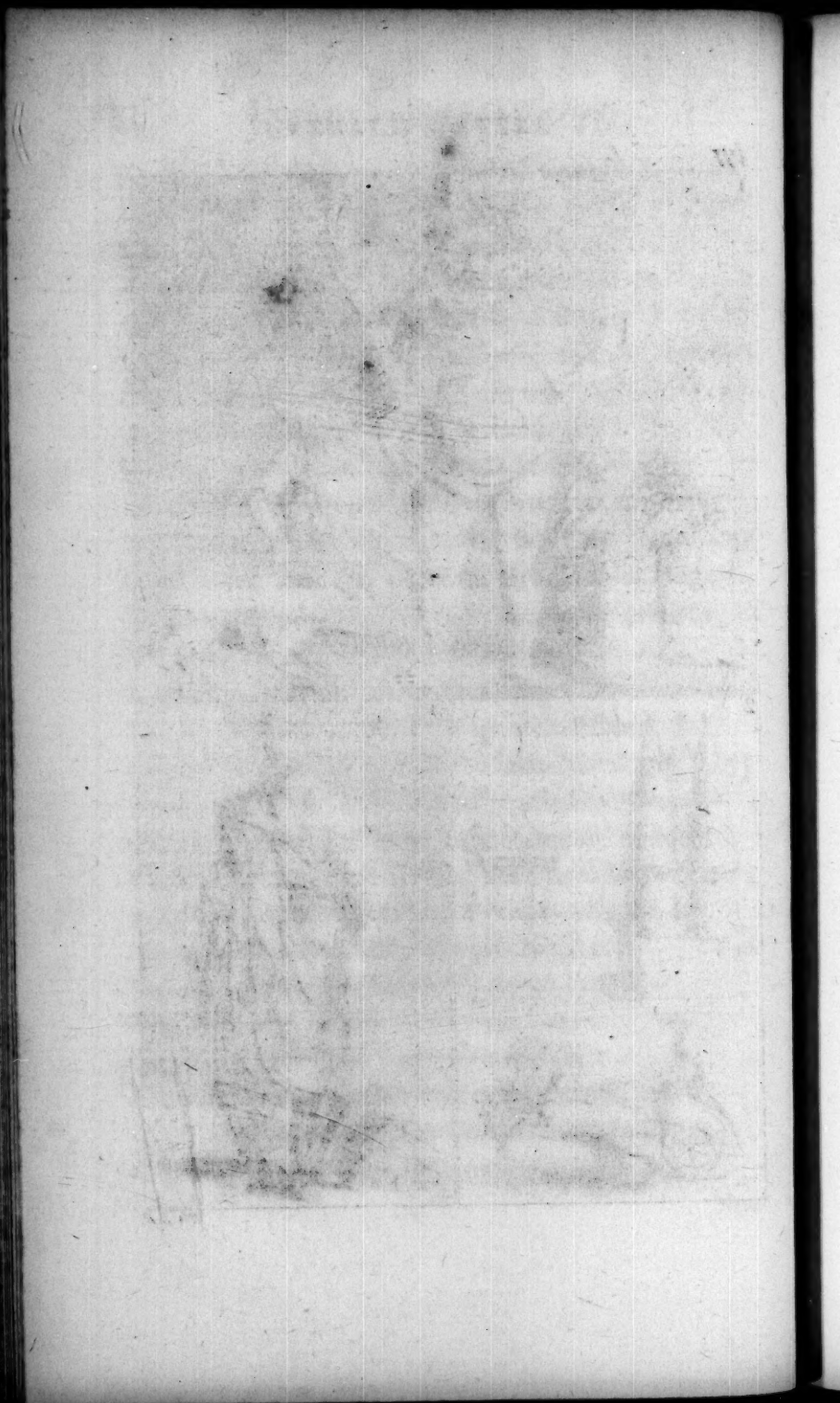

2

3

Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
 Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
 Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes:
 Sed quædam ex libris et non intelligat. Odi 450
 Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
 Servata semper lege, et ratione loquendi,
 Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
 Nec curanda viris Opicæ castigat amicæ
 Verba. Solæcismum liceat fecisse marito. 455
 Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
 Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
 Auribus extensis magnos commisit elenchos.
 Intolerabilius nihil est quam scæmina dives.
 Interea fœda aspectu ridendaque, multo 460
 Pane tumet facies, aut pingua Poppæana
 Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad mœchum lota veniet cute: quando videri
 Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
 His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi. 465
 Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit;
 Incipit ignosci, atque illo lacte fovetur,
 Propter quod secum comites educit asellas,
 Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
 Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur 470
 Tot medicaminibus, coctæque filiginis offas
 Accipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
 Est operæ pretium penitus cognoscere toto
 Quid faciant agitentque die. Si nocte maritus

Averfus jacuit, periit libraria, ponunt 475
 Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur, et pœnas alieni pendere somni
 Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 Hic scutica; sunt quæ tortoribus annua præsent.
 Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas, 480
 Aut latum pictæ vestis confiderat aurum;
 Et cædens longi relegit transacta diurni,
 Et cædit, donec, lassis cædentibus, exi,
 Intonet horrendum, jam cognitione peracta.
 Præfectura domus Sicula non mitior aula. 485
 Nam si constituit, solitoque decentius optat
 Ornari; et properat, jamque exspectatur in hortis,
 Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ;
 Componit crinem, laceratis ipsa capillis,
 Nuda humeros Pfecas infelix, nudisque mamillis. 490
 Altior hic quare cincinnus? taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Pfecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera lævum
 Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem. 495
 Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emerita quæ cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc ætate, atque arte minores
 Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
 Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris. 500
 Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus, altum
 Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,

Post

Post minor est: credas aliam. Cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
 Virgine Pygmæa, nullis adjuta cothurnis; 505
 Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum: vivit tanquam vicina mariti;
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit,
 Et servos; gravis est rationibus. Ecce furentis 510
 Bellonæ, matrisque Deûm chorus intrat; et ingens
 Semivir, obsceno facies reverenda minori,
 Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
 Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeia, et Phrygia vestitur bucca tiara. 515
 Grande sonat, metuique jubet septembris, et austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi;
 Ut quicquid subiti et magni discriminis instat,
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum. 520
 Hybernũ fracta glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet: inde superbi
 Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
 Erepet genibus: si candida jusserit Iö, 525
 Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
 Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili.
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri. 529
 En animam, et mentem, cum qua Dî nocte loquantur!

Ergo hic præcipuum summumque meretur honorem,
 Qui grege linigero circumdatus, et grege calvo
 Plangentis populi currit derisor Anubis.
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
 Concubitu sacris observandisque diebus; 535
 Magnaque debetur violato pœna cadurco;
 Et movisse caput visa est argentea serpens.
 Illius lacrymæ meditataque murmura præstant,
 Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno
 Scilicet et tenui popano corruptus Osiris. 540
 Cum dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpret legum Solymarum, et magna sacerdos
 Arboris, ac summi fida internuntia cœli.
 Implet et illa manum, sed parcius, ære minuto. 545
 Quali acumque voles, Judæi somnia vendunt.
 Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius, vel Commagenus haruspex.
 Pectora pullorum rimatur, et exta catelli, 550
 Interdum et pueri. Faciet quod deferat ipse:
 Chaldæis sed major erit fiducia: quicquid
 Dixerit Astrologus, credent a fonte relatum
 Ammonis; quoniam Delphis oracula cessant,
 Et genus humanum damnat caligo futuri. 555
 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
 Cujus amicitia conducendaque tabella
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni.

Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
 Lævaque, si longo castrorum in carcere manfit. 560
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit, et parva tandem caruisse Seripho.
 Consulit iſtericæ lento de funere matris,
 Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
 Efferat, et patruos: an sit victurus adulter 566
 Post ipsam: quid enim majus dare Numina possunt?
 Hæc tamen ignorat, quid fidus triste minetur
 Saturni; quo læta Venus se proferat astro;
 Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro. 570
 Illius occurſus etiam vitare memento,
 In cujus manibus, ceu pingua succina, tritas
 Cernis ephemeridas; quæ nullum consulit, et jam
 Consulitur; quæ, castra viro patriamque petente,
 Non ibit pariter, numeris revocata Thraſylli. 575
 Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspecta geneſi collyria poſcit.
 Ægra licet jaceat, capiendò nulla videtur
 Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petosiris. 580
 Si mediocris erit, spatium luſtrabit utrumque
 Metarum, et ſortes ducet; frontemque manumque
 Præbebit vati crebrum poppyſma roganti.
 Divitibus reſponſa dabit Phryx augur, et Indus
 Conduſtus, dabit aſtrorum mundique peritus, 585
 Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.

Ple-

Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante phalas, delphinatorumque columnas;
An saga vendenti nubat caupone relicto. 590
Hæ tamen et partus fubeunt discrimen, et omnes
Nutricis tolerant, fortuna urgente, labores:
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. Gaude infelix, atque ipse bibendum 596
Porrige quidquid erit: nam si distendere vellet,
Et vexare uterum pueris salientibus, esses
Æthiopis fortasse pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus. 600
Transeo suppositos, et gaudia, vota que sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturus. Stat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus. Hos fovet omnes, 605
Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
Philtro, quibus valeant mentem vexare mariti, 610
Et solea pulsare nates. Quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
Quas modo gessisti. Tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,

Cui

Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli 615

Infudit. Quæ non faciet, quod principis uxor?

Ardebant cuncta, et fracta compage ruebant,

Non aliter, quam si fecisset Juno maritum

Infantum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ

Boletus; siquidem unius præcordia preffit 620

Ille senis, tremulumque caput descendere jussit

In cœlum, et longa manantia labra saliva.

Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet;

Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.

Tanti partus equæ! quanti una venefica constat! 625

Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,

Nemo vetet. Jamjam privignum occidere fas est.

Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,

Custodite animas, et nulli credite mensæ.

Livida materno fervent adipata veneno. 630

Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,

Quæ peperit: timidus prægustet pocula papas.

Fingimus hæc, altum Satyra fumente cothurnum

Scilicet, et, finem egressi legemque priorum,

Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu, 635

Montibus ignotum Rutulis, cœloque Latino.

Nos utinam vani: sed clamat Pontia, feci,

Confiteor, puerisque meis aconita paravi,

Quæ deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.

Tune duos ana, sævissima vipera, cœna? 640

Tune duos? septem, si septem forte fuissent.

Credamus tragicis, quicquid de Colchide torva

Di-

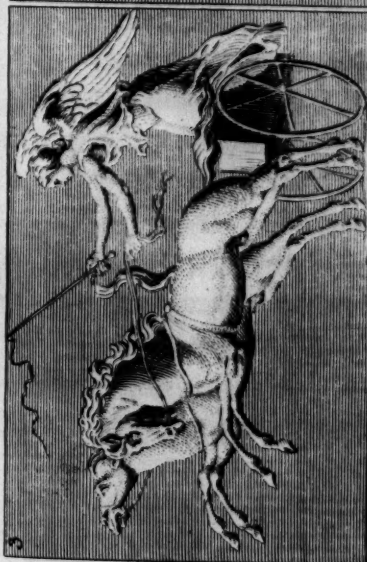
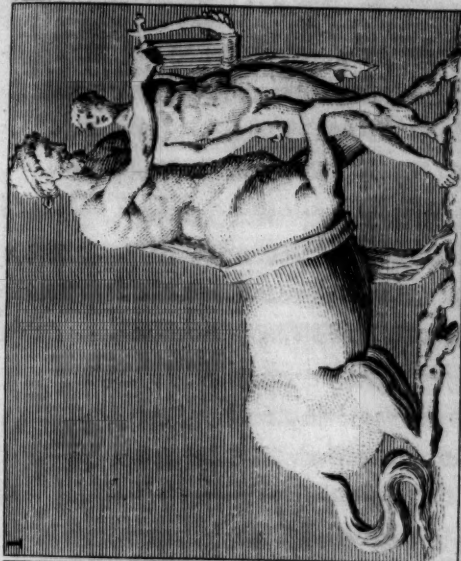
Dicitur, et Progne. Nil contra conor: et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
 Non propter nummos. Minor admiratio summis 645
 Debetur monstis, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum; et rabie jecur incendente feruntur
 Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
 Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens
 Sana facit. Spectant subeuntem fata mariti 651
 Alcestim; et similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ.
 Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit. 655
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam et fatuam dextra lævaque tenebat:
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
 Sed tamen et ferro, si prægustarit Atrides
 Pontica ter victi cautus medicamina regis. 660

S A T Y R A VII.

ET spes, et ratio studiorum in Cæsare tantum:
 Solus enim tristes hac tempestate Camœnas
 Respexit, cum jam celebres notique poëtæ
 Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
 Tentarent; nec fœdum alii nec turpe putarent 5
 Præcones fieri; cum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.

Nam

VIII.

P.S. Lamborn sculp. Cantab.

Nan
Oste
Et v
Stan
Alci
Hoc
Quo
Qua
Alte
Nem
Cog
Eloc
Hoc
Mat
Si-q
Præ
Imp
Con
Aut
Fran
Qui
Ut
Spe
Tan
Ut
Et p
Tæ
Ter

Nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
 Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ,
 Et vendas potius, commissâ quod auctio vendit 10
 Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius, quam si dicas, sub iudice, vidi,
 Quod non vidisti. Faciant equites Asiani,
 Quanquam et Cappadoces faciant, equitesque Bithyni,
 Altera quos nudo traducit Gallia talo. 16
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nescit quicumque canoris
 Eloquentium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, ô juvenes: circumspicit, et stimulat vos,
 Materiamque sibi ducis indulgentia quærît. 21
 Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
 Præsidia, atque ideo crocæ membrana tabellæ
 Impletur; lignorum aliquid posce ocyus, et quæ
 Componis, dona Veneris, Telefine, marito; 25
 Aut clude, et positos tineæ pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
 Qui facis in parva sublimia carmina cella,
 Ut dignus venias hederis, et imagine macra.
 Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri Junonis avem. Sed defluit ætas,
 Et pelagi patiens, et cassidis, atque lignonis.
 Tædia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus. 35

Ac-

Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et Musarum et Apollinis æde relicta;
 Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
 Propter mille annos. At si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonus commodat ædes; 40
 Ac longe ferrata domus servire jubetur,
 In qua sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare liberos extrema in parte sedentes
 Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subselliâ consent, 45
 Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
 Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
 Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
 Ducimus, et litus sterili versamus aratro.
 Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi 50
 Consuetudo mali; tenet insanabile multos
 Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit.
 Sed vatem egregium, cui non fit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta; 55
 Hunc, qualem nequeo monstrare, et sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum: neque enim cantare sub antro
 Pierio, thyrsumve potest contingere sana 60
 Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieque
 Corpus eget. Satur est, cum dicit Horatius, Euhœ.
 Quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo

Vex-

JUVENALIS SATYRA VII.

63

Vexant, et dominis Cirrhæ Nisæque feruntur,
Pectora nostra duas non admittentia curas? 65

Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, et equos, faciesque Deorum
Aspicere, et qualis Rutulum confundat Erynnis:

Nam si Virgilio puer et tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri: 70

Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,

Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor quod mittat amico;
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi 75

Unde emeret multa pascendum carne leonem

Jam domitum: constat leviori bellua sumptu

Nimirum; et capiunt plus intestina poetæ.

Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio 80

Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?

Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ

Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,

Promisitque diem; tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi 85

Auditur: sed cum fregit subsellia versu,

Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.

Ille et militiæ multis largitur honorem,

Semestri vatam digitos circumligat auro.

Quod non dant procures, dabit histrio. Tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas? 91

Præ-

Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
 Haud tamen invidéas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Procleius,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter? 95
 Tunc par ingenio pretium: nunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire decembri.
 Vester porro labor fœcundior, historiarum.
 Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus.
 Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
 Omnibus, et crescit multa damnosa papyro.
 Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
 Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
 Quis dabit historico quantum daret acta legenti?
 Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra.
 Dic igitur, quid causidicis civilia præstent 106
 Officia, et magno comites in fasce libelli?
 Ipsi magna sonant; sed tunc, cum creditor audit,
 Præcipue, vel si tetigit latus acrior illo,
 Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen: 110
 Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
 Conspuiturque sinus. Veram deprendere messem
 Si libet: hinc centum patrimonia causidicorum
 Parte alia solum Ruffati pone Lacernæ.
 Confedere duces: surgis tu pallidus Ajax, 115
 Dicturus dubia pro libertate, Bubulco
 Judice. Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
 Quod vocis pretium? ficcus petasunculus, et vas

Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi;
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ. 121
 Si quater egisti, si contigit aureus unus,
 Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.
 Æmilio dabitur, quantum petet; et melius nos
 Egimus: hujus enim stat currus aheneus, alti 125
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus, et statua meditatur prælia lusca.
 Sic Pedito conturbat, Matho deficit; exitus hic est
 Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulenta balnea turba,
 Perque forum juvenes longo premit assere Medos,
 Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas:
 Spondet enim Tyrio stalaria purpura filo.
 Et tamen hoc ipsis est utile: purpura vendit 135
 Caufidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu, et facie majoris vivere census.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi 141
 Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
 Ante pedes: ideo conductæ Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quam Cossius agebat,
 Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet flentem Basilo producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te

Gallia, vel potius nutricula caufidicorum
 Africa, fi placuit mercedem imponere linguæ.
 Declamare doces, ô, ferrea pectora, Vecti, 150
 Cum perimit fævos claffis numerosa tyrannos.
 Nam quæcunque fedens modo legerat, hæc eadem ftans
 Proferet, atque eadem cantabit verfibus ifdem.
 Occidit miferos crambe repetita magiftros.
 Quis color, et quod fit cauſæ genus, atque ubi fumma
 Quæftio, quæ veniant diverfa parte ſagittæ, 156
 Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ
 Nil ſalut Arcadico juveni, cujus mihi ſexta 160
 Quaque die miferum dirus caput Annibal implet.
 Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
 A Cannis; an poſt nimbos et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempeſtate cohortes.
 Quantum vis ſtipulare, et protinus accipe; quod do,
 Ut toties illum pater audiat. Hæc alii ſex 166
 Et plures uno conclamant ore ſophiſtæ,
 Et veras agitant lites, raptore relicto:
 Fuſa venena ſilent, malus ingratusque maritus,
 Et quæ jam veteres ſanant mortaria cæcos. 170
 Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
 Conſilia, et vitæ diverſum iter ingreditur,
 Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
 Summula ne pereat, qua vilis teſſera vænit
 Frumenti: quippe hæc merces lautiffima. Tenta

Chry-

Chryfogonus quanti doceat, vel Pollio quanti, 176
Lautorum pueros, artem seindens Theodori.

Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit; anne serenum
Exspectet, spargatque luto jumenta recenti? 180

Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, et argentem rapiat cœnatio solem.

Quanticumque domus, veniet, qui fercula docte
Componit, veniet, qui pulmentaria condit. 185

Hos inter sumptus festertia Quintiliano,
Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. Unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla novorum
Fatorum transi: felix, et pulcher, et acër, 190

Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
Appositam nigræ lunam subtexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus, et jaculátor,
Et si perfrixit, cantat bene. Distat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem 195

Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore consul:
Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, et occulti miranda potentia fati? 200

Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,

Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
 Carrinatis: et hunc inopem vidistis, Athenæ, 205
 Nil præter gelidas aufæ conferre cicutas.
 Dî majorum umbris tenuem et sine pondere terram,
 Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus; et cui non tunc
 Eliceret risum citharædi cauda magistri?
 Sed Ruffum atque alios cædit sua quæque juvenus:
 Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert, 215
 Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
 Quodcumque est, minus est autem quam rhetoris æra,
 Discipuli custos præmordet Accenitus ipse,
 Et qui dispensat, frangit sibi. Cede, Palæmon,
 Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
 Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci: 221
 Dummodo non pereat, mædiæ quod noctis ab hora
 Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas, 225
 Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
 Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
 Non egeat. Sed vos sævas imponite leges,
 Ut præceptori verborum regula constet; 230
 Ut legat historias, auctores noverit omnes,

05

1,

10

:

15

c

,

a

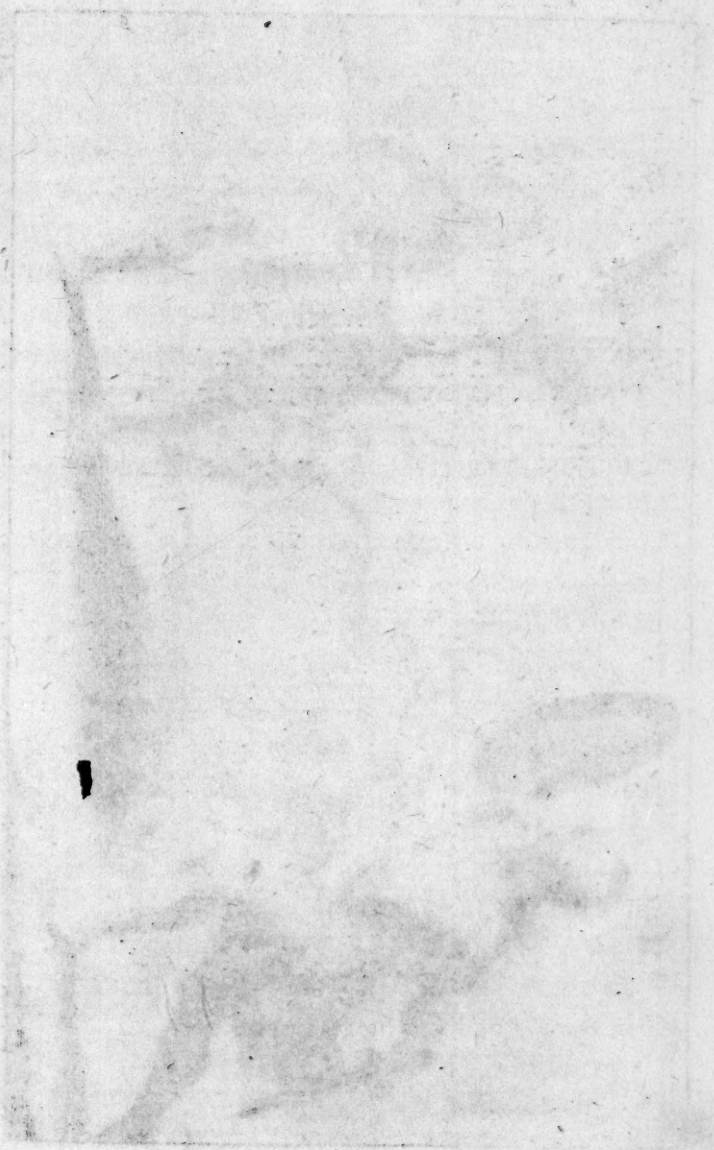
1

t

5

0

-

Tan
Dun
Nutr
Arch
Quo
Exig
Ut fi
Et p
Ne f
Obse
Hæc
Acci

ST
Sa
Majo
Et C
Corv
Quis
Corv
Fum
Si co
Tot h
Ante
Lucif
Cur A
Natu

Tanquam ungues digitosque suos; ut forte rogatus
 Dum petit aut thermas aut Phœbi balnea, dicat
 Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
 Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235
 Quot Sículus Phrygibus vini donaverit urnas.
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut si quis cera vultum facit: exigite, ut sit
 Et pater ipsius cœtûs, ne turpia ludant,
 Ne faciant vicibus. Non est leve tot puerorum 240
 Observare manus, oculosque in fine trementes.
 Hæc, inquit, cura; sed, cum se verterit annus,
 Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

SATYRA VIII.

STemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
 Sanguine censerî, pictosque ostendere vultus
 Majorum, et stantes in curribus Æmilianos,
 Et Curios jam dimidios, humerosque minorem
 Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
 Quis fructus generis tabula jactare capaci
 Corvinum, posthac multa deducere virga
 Fumosos equitum cum dictatore magistros,
 Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
 Tot bellatorum, si luditur alea pernox, 10
 Ante Numantinos? si dormire incipis ortu
 Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
 Cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
 Natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si

Vanus, et Euganea quantumvis mollior agna: 15
 Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
 Squallentes traducit avos, emptorque veneni
 Frangenda miseram funestat imagine gentem?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, nobilitas sola est atque unica virtus. 20
 Paulus, vel Cossus, vel Drusus, moribus esto:
 Hos ante effigies majorum pone tuorum:
 Præcedant ipsas illi, te consule, virgas.
 Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
 Justitiæque tenax factis dictisque, mereris? 25
 Agnosco procerem. Salve, Getulice, seu tu
 Silanus, quocumque alio de sanguine rarus
 Civis, et egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat, Ofiri
 Invento. Quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere, et præclaro nomine tantum
 Insignis? nanum cujusdam Atlanta vocamus:
 Æthiopem cygnum; pravam extortamque puellam,
 Europen: canibus pigris, scabieque vetusta
 Lævibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ, 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo; si quid adhuc est,
 Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
 Et metues, ne tu sic Creticus, aut Camerinus.
 His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
 Plance. Tumes alto Drusorum sanguine, tanquam 40
 Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses;
 Ut te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,

Non quæ ventoso conducta sub aggere textit.
 Vos humiles, inquit, vulgi pars ultima nostri,
 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis: 45
 Ast ego Cecropides. Vivas, et originis hujus
 Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
 Facundum invenies. Solet hic defendere causas
 Nobilis indocti. Veniet de plebe togata
 Qui juris nodos, et legum ænigmata solvat. 50
 Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius: at tu
 Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ.
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem.
 Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 Fervet, et exultat rauco victoria circo.
 Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus 60
 Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
 Sed venale pecus Corithæ, posteritas et
 Hirpini, si rara jugo victoria fedit.
 Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur 65
 Exiguus, tritoque trahunt epirhedîa collo
 Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
 Ergo, ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
 Quod possim titulis incidere præter honores, 69
 Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes.

Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit, et inflatum plenumque Nerone propinquo.
 Rarus enim ferme sensus communis in illa
 Fortuna: sed te censerî laude tuorum,
 Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ 75
 Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famæ,
 Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
 Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer: ambiguæ si quando citabere testis 80
 Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis
 Falsus, et admoto dictet perjurâ tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum 85
 Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno.
 Exspectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
 Pone et avaritiæ; miserere inopum sociorum.
 Ossâ vides regum vacuis exsucta medullis. 90
 Respice, quid moneant leges, quid curia mandet;
 Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine iusto
 Et Capito et Numitor ruerint, damnante senatu
 Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
 Cum Pansa eripiat quicquid tibi Natta reliquit? 95
 Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace. Furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par

Dam-

Damnorum, fociis florentibus, et modo victis.
 Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus.
 Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa, 101
 Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis,
 Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
 Multus ubique labor; raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde 105
 Sacrilegus Verres. Referebant navibus altis
 Occulta spolia, et plures de pace triumphos.
 Nunc fociis juga pauca boum, et grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum; 110
 Si quis in ædícula Deus unicus; hæc etenim sunt
 Pro summis; nam sunt hæc maxima. Despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum;
 Despicias merito. Quid refinata juvenus,
 Cruraque totius facient tibi levia gentis? 115
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus. Parce et messoribus illis,
 Qui saturant urbem, circo, scenæque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est
 Auri atque argenti; scutum gladiumque relinques,
 Et jaculum, et galeam. Spoliatis arma supersunt.
 Quod modo proposui non est sententia: verum 125
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

Si

Si tibi sancta cohors comitum; si nemo tribunal
 Vendit acersecomes; si nullum in conjuge crimen;
 Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
 Unguibus ire parat nummos raptura Celano: 130
 Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
 Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter majores, ipsumque Promethea, ponas:
 De quocunque voles proavum tibi sumito libro.
 Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido; 135
 Si frangis virgas sociorum in sanguine; si te
 Delectant hebetes lasso lictore secures:
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
 Quo mihi te, solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo? 145
 Præter majorum cineres, atque ossa volucris
 Carpento rapitur pinguis Damasippus; et ipse,
 Ipse rotam stringit multo suffamine consul:
 Nocte quidem; sed luna videt; sed sidera testes
 Intendunt oculos. Finitum tempus honoris 150
 Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hordæa lassæ.

JUVENALIS SATYRA VIII. 75

Interea, dum lanatas, torvumque juvencum, 155
 More Numæ, cædit Jovis ante altaria, jurat
 Solam Eponam, et facies olida ad præsepia pictas.
 Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
 Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo
 Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ, 160
 Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagena.
 Defensor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
 Hæc juvenes. Esto; desisti nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. Breve sit quod turpiter audes. 165
 Quædam cum prima refecentur crimina barba;
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
 Amnibus, et Rheno, atque Istro. Præstare Neronem
 Securum valet hæc ætas. Mitte Ostia, Cæsar, 171
 Mitte; sed in magna legatum quære popina.
 Invenies aliquo cum percussore jacentem,
 Permissum nautis, aut furibus, aut fugitivis;
 Inter carnifices et fabros sandapilarum, 175
 Et resupinati cessantia tympana Galli.
 Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias talem fortitus, Pontice, servum?
 Nempe in Lucanos, aut Thufæa ergastula mittas. 180
 At vos, Trojugana, vobis ignoscitis, et quæ
 Turpia cædoni. Volesse Brutosque decebunt.

Quid

Quid, si nunquam adeo fœdis adeoque pudendis
 Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
 Consumptis opibus, vocem, Damasippe, locasti 185
 Sipario, clamorū ageres ut Phasma Catulli.
 Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
 Judice mē, dignus vera cruce. Nec tamen ipsi
 Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
 Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum: 190
 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant,
 Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone,
 Nec dubitant Celsi Prætoris vendere ludis. 194
 Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
 Quid satius? Mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
 Res haud mira tamen, citharædo principe, mimus
 Nobilis: hæc ultra, quid erit nisi ludus? et illic
 Dedecus urbis habes: nec mirmillonis in armis 200
 Nec clypeo Gracchum pignantem, aut falce supina;
 Damnat enim tales habitus, et damnat et odit;
 Nec galea frontem abscondit: movet, ecce, tridentem,
 Postquam vibrata pendentia retia dextra
 Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
 Erigit, et tota fugit agnoscendus arena. 206
 Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
 Porrigat, et longo jactetur spira galero.
 Ergo ignominiam graviolem pertulit omni
 Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor. 210

Libe-

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;
 Cujus supplicio non debuit una parari
 Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
 Par Agamemnonidæ crimen; sed causa facit rem
 Diffimilem; quippe ille, Deis auctoribus, ultor 215
 Patris erat cæsi media inter pocula: sed nec
 Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
 Miscuit; in scena nunquam cantavit Orestes, 220
 Troïca non scripsit. Quid enim Virginius armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
 Quid Nero tam sæva, crudaque tyrannide fecit?
 Hæc opera, atquæ hæ sunt generosi principis artes,
 Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu 225
 Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis,
 Ante pedes Domitî longum tu pone Thyestæ
 Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso. 230
 Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
 Inveniet quicquam sublimius? arma tamen vos
 Nocturna, et flammæ domibus templisque parastis,
 Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
 Ausi quod liceat tunica punire molesta: 235
 Sed vigilat consul, vexillaque vestra coercet.
 Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ
 Municipalis eques, galeatum ponit ubique

Præ-

Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi 240
Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis, Octavius abstulit udo
Cædibus affiduis gladio. Sed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245
Poscere mercedes alieno lassus aratro;
Nodosam post hæc frangebatur vertice vitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum
Excipit, et solus trepidantem protegit urbem. 250
Atque ideo, postquam ad Cimbros, stragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeia Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro 255
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
Sufficiunt Dis infernis, Terræque parenti.
Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, et diadema Quirini,
Et fasces, meruit regum ultimus ille bonorum. 260
Proditæ laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus juvenes ipsius consulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
Occulta ad patres produxit crimina servus

40
m

45

50
at,

55

60

65

a-

X

P.S.L. fe.

Ma
Affi
Ma
Æa
Qu
Et
Nor
Ma
Au

S
Qu
Rav
No
No
Pol
Cir
To
Ver
Et
Om
Syl
Pra
Sed
Qu
To

JUVENALIS SATYRA IX.

79

Matronis lugendus: at illos verbera justis
 Afficiunt pœnis, et legum prima securis.
 Malo pater tibi sit Therfites, dummodo tu sis
 Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capeffas, 270
 Quam te Therfitæ similem producat Achilles.
 Et tamen ut longe repetas, longeque revolvās
 Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
 Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
 Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo. 275

SATYRA IX.

SCire velim quare toties mihi, Nævole, triftis
 Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.
 Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
 Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
 Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo. 5
 Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
 Circuit, et fatuos non invenit. Unde repente
 Tot rugæ? certe modico contentus agebas
 Vernam equitem, conviva joco mordente facetus, 10
 Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
 Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida ficcæ
 Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
 Præſtabat calidi circumlita fascia viſci;
 Sed fruticante pilo neglecta, et ſquallida crura. 15
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?

De-

Deprendas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore, deprendas et gaudia: sumit utrumque
 Inde habitum facies: igitur flexisse videris 20
 Propositum, et vitæ contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Ifidis, et Ganymedem
 Pacis, et advectæ secreta palatia matris,
 Et Cererem, nam quo non prostat fœmina templo?
 Notior Aufidio mœchus scelerare solebas, 25
 Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
 Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum
 Inde operæ pretium. Pingues aliquando lacernas,
 Munimenta togæ, duri crassique coloris,
 Et male percussas textoris pectine Galli 30
 Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.
 Fata regunt homines: fatum est et partibus illis
 Quas finus abscondit. Nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi;
 Quamvis te nudum spumanti Virro labello 35
 Viderit, et blandæ, assiduæ, densæque tabellæ
 Sollicitent; αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναϊδος.
 Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?
 Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat, ac cevet. Ponatur calculus; adsint 40
 Cum tabula pueri; numera sestertia quinque
 Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
 An facile et primum est agere intra viscera penem
 Legitimum; atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
 Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45
 Quam

Quam dominum: sed tu fane tener, et puerum te,
 Et pulchrum, et dignum cyatho cœloque, putabas.
 Vos humili affeclæ, vos indulgebitis unquam
 Cultori, jam nec morbo donare parati?
 En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas 50
 Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
 Incipit; et strata positus longaque cathedra
 Munera fœmineis tractas secreta Kalendis.
 Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
 Appula, tot milvos intra tua pascua lassos? 55
 Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
 Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis:-
 Nam quis plura linit victuro dolia musto?
 Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 Cum matre, et casulis, et collusore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 Improbis es, cum poscis, ait; sed pensio clamat,
 Posce: sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 Lata acies, per quam solers evasit Ulysses: 65
 Alter emendus erit; namque hic non sufficit; ambo
 Pascendi. Quid agam bruma spirante? quid, oro,
 Quid dicam scapulis servorum mense decembri,
 Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas?
 Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto 70
 Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem
 Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogâris,

Et quæ pollicitus. Fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, et jam 75
Signabat. Tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. Testis mihi lectulus, et tu,
Ad quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
Instabile, ac dirimi cœptum, et jam pene solutum
Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima, ponas?
Nullum ergo meritum est, ingrata ac perfide, nullum,
Quod tibi filiulus, vel filia nascitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri. Foribus suspende coronas: 85
Jam pater es: dedimus quod famæ opponere possis;
Jura parentis habes; propter me scriberis hæres.
Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
Commoda præterea jungentur multa caducis,
Si numerum, si tres, implevero. Justa doloris, 90
Nævole, causa tui: contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice levis. 95
Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit;
Tanquam prodiderim quicquid scio. Sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat. Nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona veneni. 100
Ergo occulta teges; ut curia Martis Athenis.

O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, et marmora: claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
 E medio, clament omnes, prope nemo recumbat;
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur 111
 Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
 A nobis. Taceant illi; sed prodere malunt 115
 Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
 Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
 Vivendum recte est, cum propter plurima, tum de his
 Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas; nam lingua mali pars pessima servi. 120
 Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
 Quorum animas et farre suo custodit, et ære.
 Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modo, sed commune, dedisti:
 Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes
 Deceptas? festinat enim decurrere velox 126
 Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ
 Portio; dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas
 Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, 130
Stantibus et salvis his collibus. Undique ad illos
Conveniunt, et carpentis et navibus, omnes,
Qui digito scalpunt uno caput. Altera major
Spes superest: tu tantum crucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho 135
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
O parvi nostrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui soleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete et baculo? viginti millia fœnus, 140
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere Circo?
Sit mihi præterea curvus cælator, et alter, 145
Qui multas facies fingat cito; sufficient hæc,
Quando ego pauper ero; votum miserabile, nec spes
His saltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige furdo. 150

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ sunt a Gadibus usque
 Auroram et Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona, atque illis multum diversa, remota
 Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
 Conatus non pœniteat, votique peracti?
 Evertère domos totas optantibus ipsis
 Dî faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur
 Militia. Torrens dicendi copia multis,
 Et sua mortifera est facundia. Viribus ille
 Confusus periit, admirandisque lacertis.
 Sed plures nimia congesta pecunia cura
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quanto delphinis balæna Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis,
 Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
 Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes
 Tota cohors. Rarus venit in cœnacula miles.
 Pauca licet portes argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus, gladium, contumque timebis;
 Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram:
 Cantabit vacuus coram latrone viator.
 Prima fere vota, et cunctis notissima templis
 Divitiæ, crescant ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur

Fictilibus: tunc illa time cum pocula fumes
Gemmata, et lato Serinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties a limine moverat unum
Protuleratque pedem; flebat contrarius alter? 30
Sed facilis rigidi cuius censura cachinni.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, et trabæ, fasces, lectica, tribunal. 35
Quid si vidisset prætorem in curribus altis
Exstantem, et medio sublimem in pulvere circi
In tunica Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæ togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla? 40
Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi consul
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno;
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niveos ad fræna Quirites, 45
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, et magna exempla daturus,
Verecun in patria crassoque sub aëre nasci. 50
Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi;
Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.

Ergo

Ergo supervacua hæc aut pernicioſa petuntur,
 Propter quæ fas eſt genua incerare Deorum. 55
 Quosdam præcipitat ſubjecta potentia magnæ
 Invidiæ, mergit longa atque inſignis honorum
 Pagina; ſcendunt ſtatuz reſtemque ſequuntur.
 Ipſas deinde rotas bigarum impaſta ſecuris
 Cædit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 Jam ſtridunt ignes, jam follibus atque caminis
 Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
 Sejanus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
 Fiunt urceoli, pelves, fartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum 65
 Cretatumque bovem; Sejanus ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes: quæ labra? quis illi
 Vultus erat? nunquam, ſi quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem: ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
 Delator? quibus indicibus, quo teſte probavit? 70
 Nil horum: verbosa et grandis epiſtola venit
 A Capreis: bene habet, nil plus interrogo. Sed quid
 Turba Remi? ſequitur fortunam, ut ſemper, et odit
 Damnatos: idem populus, ſi Nurſcia Thuſco
 Faviffet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus 75
 Principis, hac ipſa Sejanum diceret hora
 Auguſtum. Jampridem, ex quo ſuffragia nulli
 Vendimus, effugit curas. Nam qui dabat olim
 Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
 Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
 Panem, et Circenſes. Perituros audio multos:

Nil

Nil dubium : magna est fornacula : pallidulus mi
 Brutidius meus ad Martis fuit obviuſ aram.
 Quam timeo, victuſ ne pœnas exigat Ajax,
 Ut male deſenſuſ ! Curramuſ præcipiteſ, et 85
 Dum jacet in ripa, calcemuſ Cæſariſ hoſtem.
 Sed videant ſervi, ne quiſ neget, et pavidum in juſ
 Cervice obſtriſta dominum trahat. Hi ſermones
 Tunc de Sejano, ſecreta hæc murmura vulgi.
 Viſne ſalutari ſicut Sejanuſ ? habere 90
 Tantundem ? atque illi ſelluſ donare curuleſ ?
 Illum exercitibuſ præponere ? tutor haberi
 Principiſ, Auguſta Caprearum in rupe ſedentiſ
 Cum grege Chaldæo ? viſ certe pila, cohorteſ,
 Egreſſioſ equiteſ, et caſtra domeſtica. Quidni 95
 Hæc cupiaſ ? et qui nolunt occidere quenquam,
 Poſſe volunt. Sed quæ præclara, et proſpera tanti
 Ut rebuſ lætiſ par ſit meſſura malorum ?
 Hujuſ qui trahitur prætextam ſumere maviſ ;
 An Fidenarum, Gabiorumque eſſe poteſtaſ, 100
 Et de meſſura juſ dicere, vaſa minora
 Frangere, pannuſ vacuiſ Ædiliſ Ulubriſ ?
 Ergo quid optandum foret, ignorâſſe fateriſ
 Sejanum. Nam qui nimioſ optabat honoreſ,
 Et nimiaſ poſcebat opes, numeroſa parabat 105
 Excelfæ turriſ tabulata, unde altior eſſet
 Caſuſ, et impulſæ præceps immane ruinæ.
 Quid Craſſoſ, quid Pompeioſ evertit, et illum,
 Ad ſua qui domitoſ deduxit flagra Quiriteſ ?

Summuſ

Summus nempe locus nulla non arte petitus, 110
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine cæde et vulnere pauci
 Descendunt reges, et ficca morte tyranni.
 Eloquentium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis Quinquatribus optat, 115
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.
 Eloquio sed uterque perit orator; utrumque
 Largus et exundans letho dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est, et cervix cæsa; nec unquam 120
 Sanguine caufidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam, me consule, Romam!
 Antonî gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. Ridenda poemata malo,
 Quam te, conspicuæ divina Philippica famæ, 125
 Volveris a prima quæ proxima. Sævus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
 Dis ille adversis genitus, fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus 130
 A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
 Incude, ac luteo Vulcano, ad rhetora misit.
 Bellorum exuviæ, truncis affixa tropæis
 Lorica, et fracta de casside buccula pependens,
 Et curtum temone jugum, victæque triremis 135
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur: ad hæc se

Romanus, Graivſque, ac Barbarus induperator
 Erexit: cauſas diſcriminis atque laboris
 Inde habuit; tanto major famæ ſitis eſt, quam 140
 Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipſam,
 Præmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis, titulique cupido
 Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus; ad quæ
 Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus: 145
 Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulcris.
 Expende Annibalem: quot libras in duce ſummo
 Invenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro
 Perfuſa Oceano, Niloque admota tepenti.
 Ruſus ad Æthiopum populos, alioſque elephantos
 Additur imperiis Hiſpania: Pyrenæum 151
 Tranſilit. Oppoſuit natura Alpemque, nivemque:
 Diducit ſcopulos, et montem rumpit aceto.
 Jam tenet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
 Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite portas 155
 Frangimus, et media vexillum pono Subura.
 O qualis facies, et quali digna tabella,
 Cum Gætula ducem portaret bellua luſcum!
 Exitus ergo quis eſt? O gloria! vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens ſedet ad prætoria regis, 161
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
 Non gladii, non ſaxa dabunt, non tela; ſed ille
 Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis ultor 165

Annulus. I, demens, et sævas curre per Alpes,
 Ut pueris placeas, et declamatio fias.
 140 Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:
 Æstuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seripho. 170
 Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
 Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur
 145 Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
 Velificatus Athos, et (quicquid Græcia mendax
 Audet in historia) constratum classibus iisdem, 175
 Suppositumque rotis solidum mare. Credimus altos
 Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
 151 Ille tamen qualis rediit, Salamine relicta,
 In corum atque eorum solitus sævire flagellis 180
 Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
 Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
 155 Mitius id sane, quod non et stigmatè dignum
 Credidit: huic quisquam vellet servire Deorum?
 Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis 185
 Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
 Has toties optata exegit gloria pœnas.
 Da spatium vitæ, multos da, Jupiter, annos:
 161 Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus, optas.
 Sed quam continuis et quantis longa senectus 190
 Plena malis! deformem, et tetrum ante omnia vultum,
 Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
 165 Pendentesque genas, et tales aspice ragas,
 Quales,

Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetula scalpit jam mater simia bucca. 195
 Plurima sunt juvenum discrimina; pulcrior ille
 Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo.
 Una senum facies, cum voce trementia membra,
 Et jam leve caput, madidique infantia nasi.
 Frangendus misero gingiva panis inermi: 200
 Usque adeo gravis uxori, natisque, sibique,
 Ut captatori moveat fastidia Cossu.
 Non eadem vini, atque cibi, torpente palato,
 Gaudia: nam coitûs jam longa oblivio: vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus, 205
 Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
 Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 Canities? quid, quod merito suspecta libido est,
 Quæ venerem affectat sine viribus? aspice partis
 Nunc damnum alterius: nam quæ cantante voluptas
 Sit licet eximius citharædus, sitve Seleucus, 211
 Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
 Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
 Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 Præterea minimus gelido jam in corpore sanguis
 Febre calet sola; circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
 Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos;
 Quot Themison ægros autumno occideret uno; 221

Quot

Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
 Pupillos: quot longa viros exforbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus.
 Percurram citius quot villas possideat nunc, 225
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet; hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis:
 Ipse, ad conspectum cœnæ diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
 Membrorum damno major dementia, quæ nec
 Nomina fervorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præterita cœnavit nocte, nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit: nam codice sævo
 Hæredes vetat esse suos; bona tota feruntur
 Ad Phialen. Tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatae
 Conjugis, et fratris, plenæque fororibus urnæ.
 Hæc data poena diu viventibus, ut renovata
 Semper clade domus, multis in luctibus, inque
 Perpetuo mœrore, et nigra veste senescant. 245
 Rex Pylius, magno si quicquam credis Homero,
 Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ.
 Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
 Distulit, atque suos jam dextra computat annos,
 Quot

Quique

Quique novum toties mustum bibit: oro, parumper
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur 251
 Fatorum, et nimio de stamine, cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
 Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret;
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
 Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
 Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Troja Priamus venisset ad umbras
 Aſſaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter 260
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla;
 Si foret exstinctus diverso tempore, quo jam
 Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
 Eversa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
 Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue et miserabile collum
 Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro. 270
 Exitus ille utcunque hominis: sed torva canino
 Latravit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor.
 Festino ad nostros, et regem transeo Ponti,
 Et Cræsum, quem vox iusti facunda Solonis
 Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ. 275
 Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
 Et mendicatus victa Carthagine panis,

Hinc

Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset
 Natura in terris, quid Roma, beatius unquam,
 Si circumducto captivorum agmine, et omni 280
 Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
 Cum de Teutonico vellet descendere curru?
 Provida Pompeio dederat Campania febres
 Optandas: sed multæ urbes, et publica vota
 Vicerunt: igitur fortuna ipsius et urbis 285
 Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatu
 Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethegus
 Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
 Formam optat modico pueris, majore puellis,
 Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater, 290
 Usque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,
 Corripias? pulcra gaudet Latona Diana.
 Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
 Ipsa habuit. Cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 Accipere, atque suam Rutilæ dare. Filius autem 295
 Corporis egregii miseros trepidosque parentes
 Semper habet. Rara est adeo concordia formæ
 Atque pudicitiae: sanctos licet horrida mores
 Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
 Præterea castum ingenium, vultumque modesto 300
 Sanguine ferventem tribuat natura benigna
 Larga manu: (quid enim puero conferre potest plus
 Custode, et cura natura potentior omni?)
 Non licet esse viros: nam prodiga corruptoris
 Improbitas ipsos audet tentare parentes. 305

Tanta

Tanta in muneribus fiducia. Nullus ephebum
 Deformem sæva castravit in arce tyrannus;
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
 Strumosum, atque utero pariter, gibboque tumentem.
 I nunc, et juvenis specie lætare tui, quem 310
 Majora exspectant discrimina. Fiet adulter
 Publicus, et pœnas metuet quascunque maritus
 Exigit iratus: nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
 Concessit. Necat hic ferro, secatur ille cruentis
 Verberibus, quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ. Mox cum dederit Servilia nummos,
 Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem 320
 Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus, sive est hæc Hippia, sive Catulla?
 Deterior totos habet illic fœmina mores.
 Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
 Erubuit nempe hæc, seu fastidita repulsa: 326
 Nec Sthenobœa minus, quam Cressa, excanduit, et se
 Concussere ambæ. Mulier sævissima tunc est,
 Cum stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
 Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor 330
 Destinatur. Optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser exstinguendus
 Messalinæ oculis. Dudum sedet illa parato

Flammeolo; Tyriusque palam genialis in hortis
 Sternitur, et ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo: veniet cum signatoribus auspex.
 Hæc tu secreta, et paucis commissa putabas?
 Non nisi legitime vult nubere. Quid placeat, dic:
 Ni parere velis, pereundum est ante lucernas;
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
 Nota urbi et populo, contingat principis aures. 341
 Dedecus ille domus sciet ultimus. Interea tu
 Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum. Quicquid levius meliusque putaris,
 Præbenda est gladio pulcra hæc et candida cervix.
 Nil ergo optabunt homines? si consilium vis, 346
 Permittes ipsis expendere numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dî.
 Carior est illis homo, quam sibi. Nos, animorum
 Impulsu, et cæca magnaque cupidine ducti, 351
 Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facellis
 Exta, et candiduli divina tomacula porci; 355
 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
 Fortem posce animum, et mortis terrore carentem;
 Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
 Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores;
 Nesciat irasci, cupiat nihil; et potiores 360
 Herculis ærumnas credat, sævosque labores,

Et venere, et cœnis, et plumis Sardanapali.

Monstro quod ipse tibi possis dare; semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

Nullum numen habes, si sit prudentia: sed te 36;
Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATticus eximie si cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demens: quid enim majore ca-
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis [chinno
Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. Nam dum valida, ac juvenilia membra 5
Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur,
Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno,
Scripturus leges, et regia verba lanistæ.

Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet exspectare macelli, 10

Et quibus in solo vivendi causa palato est.

Egregius cœnat meliusque miserrimus horum,
Et cito casurus jam perlucente ruina.

Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.

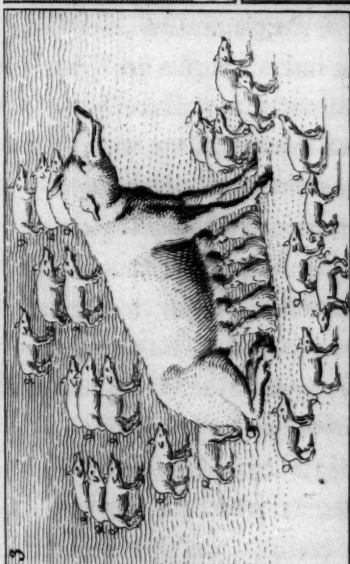
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam,
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,

Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludî. 20

Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam

Luxuria

XV.

P.S.L. &c

Luz
Sun
De
Om
Ign
Sac
Fig
Con
Eff
The
And
Pro
Ora
Nor
In
Ne
In
Et
Ac
Arg
Tal
Ann
Nor
Luz
Hi
Et
Ne
Qui

Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit. Illum ego jure
 Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem 25
 Ignoret quantum ferrata distet ab arca
 Sacculus. E cœlo descendit, γῆρας σκαυλόν,
 Figendum et memori tractandum pectore, sive
 Conjugium quæras, vel sacri in parte senatus
 Esse velis. Nec enim lorica poscit Achillis 30
 Therfites, in qua se traducebat Ulysses.
 Ancipitem seu tu magno discrimine causam
 Protegere affectas, te consule, dic tibi quis sis:
 Orator vehemens, an Curtius, an Matho. Buccæ
 Noscenda est mensura tuæ; spectandaque rebus 35
 In summis, minimisque; etiam cum piscis emetur.
 Nec mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
 In oculis: quis enim te, deficiente crumena,
 Et crescente gula, manet exitus; ære paterno,
 Ac rebus merfis in ventrem, fœnoris, atque 40
 Argenti gravis, et pecorum, agrorumque capacem?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
 Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus. 45
 Hi plerumque gradus; conductæ pecunia Romæ,
 Et coram dominis consumitur. Inde ubi paullum
 Nescio quid superest, et pallet fœnoris auctor,
 Qui vertère solum, Baias, et ad Ostia currunt.

Cedere namque foro jam non est deterius, quam 50
Esquilias a ferventi migrare Subura.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
Pauci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem. 55
Experire hodie numquid pulcerrima dictu,
Perfice, non præstem vita, vel moribus, et re;
Sed laudem filiquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
Nam, cum sis conviva mihi promissus, habebis 60
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hospes, et ipse tamen contingens sanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis, ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tibertino veniet pinguissimus agro 65
Hœdulus, et toto grege mollior, inscius herbæ,
Nec dum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet quam sanguinis, et montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia præterea, tortoque calentia fœno 70
Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
Signinum Syriumque pyrum: de corbibus isdem
Æmula Picenis, et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam 75
Autumnum, et crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri jam luxuriosa senatus

Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc
 Squallidus in magna fastidit compede fossor, 80
 Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ.
 Sicci terga suis, rara pendentia crate,
 Moris erat quondam festis servare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente nova, si quam dabat hostia, carne. 85
 Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque
 Castrorum imperiis, et Dictatoris honore
 Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
 Erectum domito referens a monte ligonem.
 Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
 Et Scauros, et Fabricios, rigidique severos 91
 Censoris mores etiam collega timeret;
 Nemo inter curas, et seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum: 95
 Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis
 Vile coronati caput ostendebat aselli.
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
 Tunc, rudis, et Graias mirari nescius artes, 100
 Urbibus everfis, prædarum in parte reperta,
 Magnorum artificum frangebat pocula miles,
 Ut phaleris gauderet equus, cælataque cassis
 Romuleæ simulacra feræ mansuescere jussæ
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105

Ac nudam effigiem clypeo fulgentis et hasta,
Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thusco farrata catino
Omnia tunc; quibus invidas, si lividulus sis. 110
Templorum quoque majestas præsentior, et vox
Nocte fere media, mediamque audita per urbem,
Litore ab oceani Gallis venientibus, et Dīs
Officium vatis peragentibus; his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115
Fictilis, et nullo violatus Jupiter auro.
Illa domi natas, nostraque ex arbore, menfas
Tempora viderunt; hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem dejecerat eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas, 120
Nil rhombus, nil dama sapit; putere videntur
Unguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus, 125
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Jam nimios, capitique graves. Hinc surgit orexis,
Hinc stomacho vires. Nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res 130
Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia; quin ipsa manubria cultellorum

Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur. 135
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
 Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
 Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro 140
 Cæditur, et tota sonat ulmea cœna Subura.
 Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ
 Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
 Tempore, et exiguæ frustis imbutus ofellæ.
 Plebeios calices, et paucis assibus emptos 145
 Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
 Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
 Quisquam erit, et magno. Cum posces, posce Latine.
 Idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli,
 Atque hodie tantum propter convivia pexi. 150
 Pastoris duri est hic filius, ille bûbulci:
 Suspirat longo non visam tempore matrem,
 Et casulam, et notos tristis desiderat hœdos:
 Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit. 155
 Nec pugillares defert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas:
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
 Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis
 A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit: 160
 Namque una atque eadem vini patria, atque ministri.

Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ;
Irritamentum veneris languentis, et acres 165
Divitis urticæ: major tamen iſta voluptas
Alterius ſexus; magis ille extenditur; et mox
Auribus atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans 170
Fornice mancipium quibus abſtinet: ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunæ veniam damus. Alea turpis,
Turpe et adulterium mediocribus: hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur. 176
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altifoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur? 180
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem: non ſcœnoris ulla
Mentio; nec, prima ſi luce egreſſa reverti
Noſte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor, 185
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexataſque comas, et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
Pone domum, et ſervos, et quicquid frangitur illis,

Aut

65

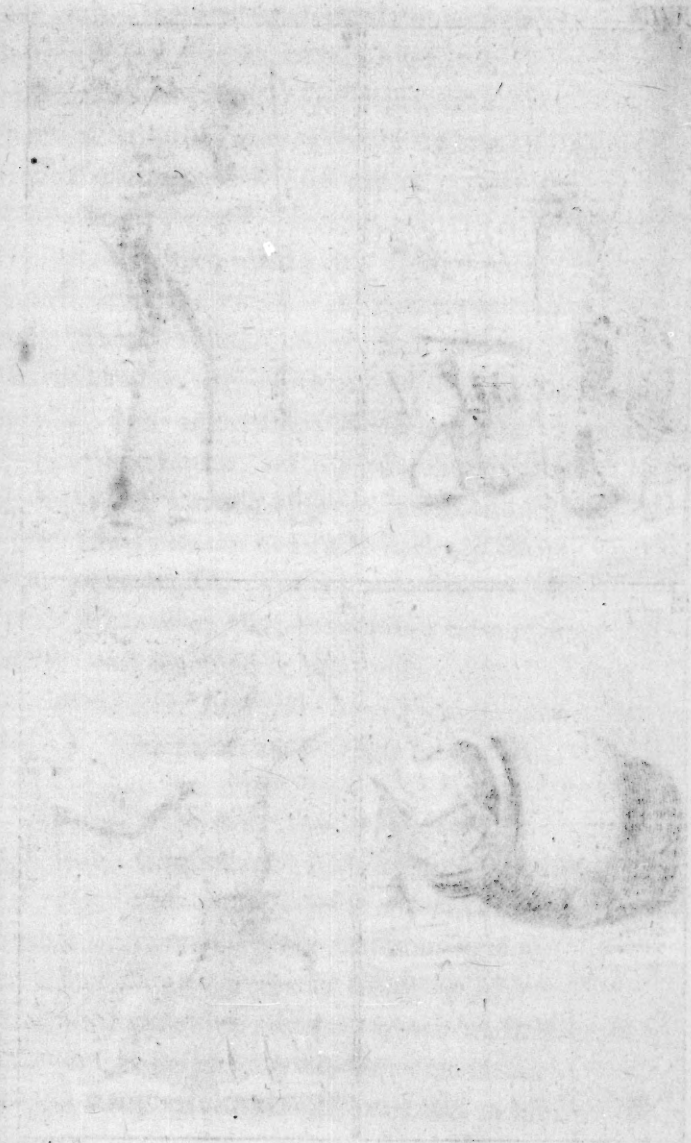
70

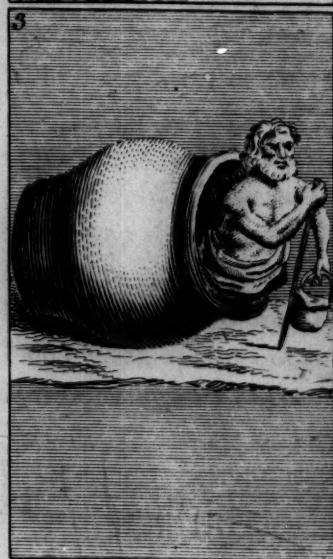
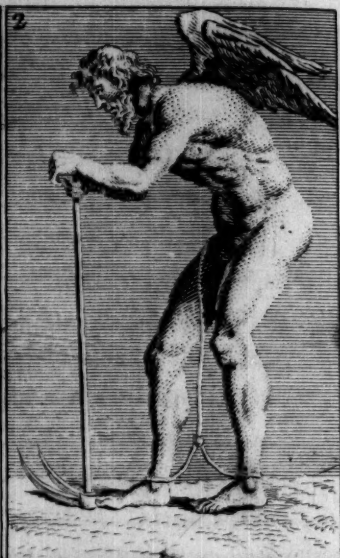
76

80

85

ut

Aut
Inte
Ida
Pra
Im
To
Per
Na
Ha
Co
Sp
Spe
Qu
No
Eff
Fro
Ad
Co
Ma

N
Ex
Par
Sed
Tra
Qu

JUVENALIS SATYRA XII.

105

Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales. 190

Interea Megalesiacæ spectacula mappæ,

Idæum solenne colunt, similisque triumpho

Prædo caballorum prætor sedet: ac mihi pace

Immensæ nimixque licet si dicere plebis,

Totam hodie Romam Circus capit, et fragor aurem

Percutit, eventum viridis quo colligo panni. 196

Nam si deficeret, mœstam attonitamque videres

Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis

Consulibus. Spectent juvenes, quos clamor, et audax

Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ. 200

Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,

Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis.

Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,

Effugiatque togam. Jam nunc in balnea salva

Fronte licet vadas, quanquam solida hora superfit 205

Ad sextam. Facere hoc non possis quinque diebus

Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ

Magna. Voluptates commendat rarior usus.

SATYRA XII.

NAtali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,

Qua festus promissa Deis animalia cespes

Exspectat; niveam reginæ cædimus agnam:

Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.

Sed procul extensum petulans quatit hostia funem, 5

Trapeio servata Jovi, frontemque coruscat.

Quippe ferox vitulus templis maturus et aræ,

Spar-

Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similisque affectibus, esset, 10
 Pinguior Hispulla traheretur taurus, et ipsa
 Mole piger, nec finitima nutritus in herba;
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret, et a grandi cervix ferienda ministro,
 Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
 Nuper, et incolumen sese mirantis, amici.
 Nam, præter pelagi casus, et fulguris ictum
 Evasi, densæ cœlum abscondere tenebræ
 Nube una, subitusque antennis impulit ignis;
 Cum se quisque illo percussum crederet, et mox 20
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
 Talia, tam graviter, siquando poëtica surgit
 Tempestas. Genus ecce aliud discriminis: audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint cætera fortis 25
 Eiusdem; pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votiva testantur fana tabella
 Plurima. Pictores quis nescit ab Iside pasci?
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
 Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam, 30
 Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem; decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35

Testi-

Testiculorum: adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
 Præcipitare volens etiam pulcerrima, vestem
 Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons,
 Viribus occultis et Boeticus adjuvat aër.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
 Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci. 45
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
 Sed quis nunc alius, qua mundi parte quis, audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
 Damna levant. Tunc, adversis urgentibus, illuc
 Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
 Præsidia afferimus, navem factura minorem.
 I nunc, et ventis animam committe, dolato
 Confusus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda.
 Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ, 60
 Aspice fumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera, vectoris fatumque valentius euro

Et

Et pelago, postquam parcae meliora benigna
 Pensa manu ducunt hilares, et flaminis albi 56
 Lanificæ; modica nec multo fortior aura
 Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et quod superaverat unum,
 Velo prora suo: jam, deficientibus austris,
 Spes vitæ cum sole redit. Tum gratus Iūlo, 70
 Atque novercali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles, 75
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum
 Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
 Italiam. Non sic igitur mirabere portus
 Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ 80
 Tuti stagna sinus. Gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Iæ igitur, pueri, linguis animisque faventes,
 Sertaque delubris, et farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos, glebamque virentem. 85
 Jam sequar; et sacro, quod præstat, rite peracto,
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
 Hic nostrum placabo Jovem, laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores. 90
 Cuncta nitent; longos erexit janua ramos

Et

Et matutinis operitur festa lucernis.

Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine : Catullus,

Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos

Tres habet hæredes. Libet expectare, quis ægram

Et claudentem oculos gallinam impendit amico 96

Tam sterili. Verum hæc nimia est impensa: coturnix

Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem

Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,

Legitime fixis vestitur tota tabellis

100

Porticus. Existunt, qui promittant hecatomben:

Quatenus hic non sunt nec venales elephanti,

Nec Latio, aut usquam nostro sub fidere, talis

Bellua concipitur: sed furva gente petita,

Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro.

105

Cæsaris armentum, nulli servire paratum

Privato: siquidem Tyrio parere solebant

Hannibali, et nostris ducibus, regique Molosso:

Horum majores, ac dorso ferre cohortes,

109

Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.

Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum

Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,

Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra,

Tantis digna Deis, et captatoribus horum.

Alter enim, si concedas mactare, vovebit

115

De grege fervorum magna, et pulcerrima quæque

Corpora; vel pueris, et frontibus ancillarum

Imponet vittas; et si qua est nubilus illi

Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi

Non

Et

110 JUVENALIS SATYRA XIII.

Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates: nam si Libitinam evaserit æger,
 Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forſan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus 125
 Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quam
 Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quæſo, vel Neſtora totum:
 Poſſideat quantum rapuit Nero: montibus aurum
 Exæquet: nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

EXemplo quodcumque malo committitur, ipſi
 Diſplicet auctori. Prima eſt hæc ultio, quod ſe
 Judice, nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
 Gratia fallaci prætoris vicerit urna.
 Quid ſentire putas omnes, Calvine, recenti 5
 De ſcelere, et fidei violatæ crimine? ſed nec
 Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
 Jaſturæ te mergat onus: nec rara videmus
 Quæ pateris; caſus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo. 10
 Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
 Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
 Tu quamvis levium minimam exiguanque malorum
 Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
 Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus 15

De-

JUVENALIS SATYRA XIII. III

Depositum. Stupet hæc, qui jam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus?

An nihil in melius tot rerum proficis usu?

Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ sapientia. Dicimus autem 20

Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vita didicere magistra.

Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos? 25

Rari quippe boni; numero vix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.

Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo. 30

Nos hominum Divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat vocalis agentem

Sportula. Dic senior bulla dignissime, nescis,
Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35

Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?

Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem

Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Juno, 40
Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.

Nulla super nubes convivia Cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor

Ad

Ad cyathos; et jam ficcato nectare tergens
 Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna. 45
 Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
 Talis, ut est hodie; contentaque fidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. Nondum aliquis fortitus triste profundi
 Imperium, aut Sricula torvus cum conjuge Pluton. 50
 Nec rota, nec Furia, nec faxum, aut vulturis atri
 Poena; sed infernis hilares sine regibus umbræ.
 Improbilas illo fuit admirabilis ævo.
 Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
 Si juvenis vetulo non affurrexerat, et si 55
 Barbato cuicumque puer; licet ipse videret
 Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacra lanugo senectæ.
 Nunc, si depositum non inficietur amicus, 60
 Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
 Prodigiosa fides, et Thufcis digna libellis,
 Quæque coronata lustrari debeat agna.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 Hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro 65
 Piscibus inventis, et fætæ comparo mulæ;
 Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
 Examenque apium longa confederit uva
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens. 70
 Intercepta decem quereris festertia fraude

Sacrilega: quid si bis centum perdidit alter
 Hoc arcana modo? majorem tertius illa
 Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
 Tam facile et pronum est superos contemnere testes,
 Si mortalis idem nemo sciat. Aspice quanta 76
 Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
 Per Solis radios, Tarpeiaque fulmina jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis;
 Per calamos venatricis, pharetramque puellæ, 80
 Perque tuum, pater Ægæi Neptune, tridentem.
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quidquid habent telorum armamentaria cœli.
 Si vero et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt in fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Natura volvente vices et lucis, et anni;
 Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
 Est alius metuens ne crimen pœna sequatur: 90
 Hic putat esse Deos, et pejerat, atque ita secum;
 Decernat quodcumque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina fistro,
 Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
 Archigene. Quid enim velocis gloria plantæ
 Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ?

H

Ut

Ut sit magna, tamen certe lenta ira Deorum est. 100

Si curant igitur cunctos punire nocentes,

Quando ad me venient? sed et exorabile numen

Fortasse experiar: solet his ignoscere. Multi

Committunt eadem diverso crimina fato;

Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema. 105

Sic animum diræ trepidum formidine culpæ

Confirmant. Tunc te sacra ad delubra vocantem

Præcedit, trahere imo ultro, ac vexare paratus.

Nam, cum magna malæ superest audacia causæ,

Creditur a multis fiducia. Mimum agit ille, 110

Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.

Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,

Vel potius quantum Gradivus Homericus: audis,

Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem

Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur 115

In carbone tuo charta pia thura soluta

Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci

Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est

Effigies inter vestras, statuamque Bathylli.

Accipe quæ contra valeat solatia ferre, 120

Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit

A Cynicis tunica distantia; non Epicurum

Suspicit exigui lætæ plantaribus horti.

Curentur dubii medicis majoribus ægri:

Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125

Si nullum in terris tam detestabile factum

Ostendis, taceo, nec pugnis cedere pectus

Te

Te veto, nec plana faciem contundere palma:

Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,

Et majore domus gemitu, majore tumultu 130

Planguntur nummi, quam funera. Nemo dolorem

Fingit in hoc casu, vestem diducere summam

Contentus, vexare oculos humore coacto.

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.

Sed si cuncta vides simili fora plena querela; 135

Si decies lectis diversa in parte tabellis,

Vana supervacui dicunt chirographa ligni,

Arguit ipsorum quos litera, gemmaque princeps

Sardonychum, loculis quæ custoditur eburnis:

Ten' ô delicias extra communia censes 140

Ponendum; quia tu gallinæ filius albæ,

Nos viles pulli, nati infelicibus ovis?

Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,

Si flectas oculos majora ad crimina: confer

Conductum latronem, incendia sulphure cœpta, 145

Atque dolo, primos cum janua colligit ignes:

Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi

Pocula adorandæ rubiginis, et populorum

Dona, vel antiquo positas a rege coronas.

Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150

Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam

Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.

An dubitet, solitus totum conflare Tonantem?

Confer et artifices, mercatoremque veneni,

Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155

Clauditur adversis innoxia simia fatis.

Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis,
Usque a lucifero donec lux occidat, audit?

Humani generis mores tibi nosse volenti

Sufficit una domus. Paucos consume dies, et 160

Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.

Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroë crasso majorem infante mamillam?

Cœrula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro? 165

Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.

Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram

Pygmæus parvis currit bellator in armis;

Mox, impar hosti, raptusque, per aëra curvis

Unguibus a sæva fertur grue. Si videas hoc 170

Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic,

Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet

Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ

Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catena 175

Protinus, et nostro, quid plus velit ira? necari

Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec unquam

Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco

Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.

At vindicta bonum vita jucundius ipsa. 180

Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis

Interdum, aut levibus videas flagrantia causis.

Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.

Chry-

Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto, 185
 Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
 Accuſatori nollet dare. Plurima felix
 Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
 Prima docens rectum ſapientia. Quippe minuti
 Semper et infirmi eſt animi exiguique voluptas 190
 Ultio: continuo ſic collige, quod vindicta
 Nemo magis gaudet, quam ſcœmina. Cur tamen hoſ tu
 Evafiſſe putes, quos diri conſcia facti
 Mens habet attonitos, et ſurdo verberare cædit,
 Occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 Pœna autem vehemens, ac multo ſævior illis,
 Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,
 Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
 Spartano cuidam reſpondit Pythia vates;
 Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret 200
 Deposited retinere, et fraudem jure tueri
 Jurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
 Mens; et an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
 Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
 Vocem adyti dignam templo veramque probavit, 205
 Exſinctus tota pariter cum prole, domoque,
 Et quamvis longa deductis gente propinquis.
 Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
 Nam, ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. Cedo, ſi conata peregit? 210
 Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat;

Faucibus ut morbo siccis, interque molares
Difficili crescente cibo. Sed vina misellus
Exspuit: Albani veteris pretiosa senectus
Displicet. Ostendas melius, densissima ruga 215
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt,
Continuo templum, et violati numinis aras,
Et, quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
Te videt in somnis. Tua sacra et major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat exanimes, primo quoque murmure cæli;
Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed 225
Iratius, eadat in terras, et vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missam ad sua corpora morbum 230
Infesto credant a numine; saxa Deorum
Hæc, et tela putant. Pecudem spondere facello
Balantem, et laribus cristam promittere galli
Non audent. Quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita? 235
Mobilis et varia est ferme natura malorum.
Cum scelus admittunt, superest constantia; quid fas,
Atque nefas, tandem incipiunt sentire, peractis
Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit

Dam-

Damnatos, fixa et mutari nescia. Nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum, 245
 Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes
 Exulibus magnis. Pœna gaudebis amara
 Nominis invisi; tandemque fatebere lætus
 Nec furdum, nec Tiresiam, quenquam esse Deorum.

SATYRA XIV.

PLurima sunt, Fuscine, et fama digna sinistra,
 Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
 Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
 Si damnosa senem juvat alea, ludit et hæres
 Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo. 5
 Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
 Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
 Boletum condire, et eodem jure natantes
 Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
 Et cana monstrante gula. Cum septimus annus 10
 Transierit puerum, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
 Semper, et a magna non degenerare culina.
 Mitem animum, et mores modicis erroribus æquos 15
 Præcipit, atque animos fervorum, et corpora nostra

Materia constare putat, paribusque elementis;
 An scire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
 Plagarum strepitu, et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
 Tum felix, quoties aliquis, tortore vocato, 21
 Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
 Quid suadet juveni latus stridore catenæ,
 Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Rusticus? exspectas ut non sit adultera Largæ 25
 Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
 Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
 Ut non ter decies respiret? conscia matri
 Virgo fuit: ceras nunc, hac dictante, pusillas
 Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cinœdis; 30
 Sic natura jubet. Velocius et citius nos
 Corrupunt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cum fubeunt animos auctoribus. Unus et alter
 Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benigna
 E meliore luto finxit præcordia Titan. 35
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
 Abstineas igitur damnandis; hujus enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis 40
 Turpibus ac pravis omnes sumus; et Catilinam
 Quocunque in populo videas, quocunque sub axe:
 Se nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu scdum visuque hæc limina tangat,

Intra

JUVENALIS SATYRA XIV.

121

Intra quæ puer est. Procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti. 46

Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos:
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.

Nam si quid dignum censoris fecerit ira, 50

Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius, et cum

Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum et castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. 55

Unde tibi frontem libertatemque parentis,
Cum facias pejora senex, vacuumque cerebro
Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo, cessabit nemo tuorum:

Verre pavementum; nitidas ostende columnas; 60
Arida cum tota descendat aranea tela:

Hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter:
Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.

Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici, 65

Ne perfusa luto sit porticus; et tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus.

Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
Gratum est, quod patriæ civem populoque dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris, 71

Utilis et bellorum, et pacis rebus agendis.

Plu-

Plurimum enim intererit quibus artibus, et quibus
 Moribus instituas. Serpente ciconia pullos [hunc tu
 Nutrit, et inventa per devia rura lacerta: 75
 Illi eadem sumptis quærent animalia pennis.
 Vultur, jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert.
 Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos. 80
 Sed leporem, aut capream, famulæ Jovis, et generosæ
 In saltu venantur aves, hinc præda cubili
 Ponitur; inde autem, cum se matura levavit
 Progenies, stimulante fame, festinat ad illam,
 Quam primum rupto prædam gustaverat ovo. 85
 Ædificator erat Centronius, et modo curvo
 Litore Caietæ, summa nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
 Culmina villarum, Græcis longeque petitis
 Marmoribus, vincens Fortunæ atque Herculis ædem;
 Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides. 91
 Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ
 Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
 Quidam, fortiti metuentem sabbata patrem,
 Nil præter nubes, et cœli numen adorant;
 Nec distare putant humana carne suillam,
 Qua pater abstinuit: mox et præputia ponunt:
 Romanas autem soliti contemnere leges, 100

Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt jus,
 Tradidit arcano quodcunque volumine Moses;
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
 Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux 105
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera: solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
 Cum sit triste habitu, vultuque et veste severum, 110
 Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens, aut Ponticus. Adde, quod hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
 Artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris. 116
 Sed crescunt quocumque modo, majoraque fiunt
 Incude assidua, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120
 Pauperis esse putat; juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergant, et eidem incumbere sectæ.
 Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere fordes:
 Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet
 Mucida cœrulei panis consumere frustra, [unquam
 Hest-

Hesternum solitus medio fervare minutal
 Septembri, nec non differre in tempora cœnæ 130
 Alterius, conchem æstivi cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio putrique filuro,
 Filaque festivi numerata includere porri.
 Invitaturus ad hæc aliquis de ponte negabit.
 Sed quo divitias hæc per tormenta coactas; 135
 Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris egenti vivere fato?
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:
 Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur 140
 Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fines; majorque videtur
 Et melior vicina seges. Mercaris et hanc, et
 Arbusa, et densa montem qui canet oliva:
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo
 Armenta ad virides hujus mittentur aristas;
 Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent, 150
 Et quot venales injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quam fœdæ buccina famæ?
 Quid nocet hæc, inquit. Tunicam mihi malo lupini,
 Quam si me toto laudet vicinia pago
 Exigui ruris paucissima farra secantem. 155
 Scilicet et morbis et debilitate carebis,

Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
 Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur;
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160
 Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
 Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus. Merces ea sanguinis atque laboris
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ingrata 165
 Curta fides patriæ. Saturabat glebula talis
 Patrem ipsum, turbamque casæ, qua sæta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 A scrobe vel sulco redeuntibus, altera cœna 170
 Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
 Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido 175
 Immodici census: nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. Sed quæ reverentia legum;
 Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus itis,
 O pueri, Marfus dicebat et Hernicus olim, 180
 Vestinusque senex: panem quæramus aratro,
 Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.

Nil

Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per glaciem perone tegi, qui summovet euros
 Pellibus inversis. Peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quæcunque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
 Post finem autumnæ media de nocte supinum 190
 Clamorus juvenem pater excitat; accipe ceras,
 Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Majorum leges, aut vitem posce libello.
 Sed caput intactum buxo, nareque pilosas
 Adnotet, et grandes miretur Lælius alas. 195
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat: aut, longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis 200
 Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra:
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta et corium. Lucri bonus est odor ex re
 Qualibet. Illa tuo sententia semper in ore 205
 Versetur, Dîs atque ipso Jove digna, poetæ.
 Unde habeas; quærit nemo sed oportet habere.
 Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus affem;
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.
 Talibus instantem monitis, quemcunque parentem 210
 Sic possem affari: dic, ô vanissime, quis te
 Festinare jubet? meliorem præsto magistro

Disci-

Discipulum. Securus abi; vinceris, ut Ajax
 Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Parcendum est teneris; nondum implevere medullas
 Nativæ mala nequitia. Cum pectere barbam 216
 Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuriam summa
 Exigua, et Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam jam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortifera cum dote subit. Quibus illa premetur
 Per somnum digitis! Nam, quæ terraque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi.
 Nullus enim magni sceleris labor. Hæc ego nunquam
 Mandavi, dices olim, nec talia suasi: 225
 Mentis causa malæ tamen est et origo penes te.
 Nam quisquis magni census præcepit amorem,
 Et lævo monitu pueros producit avaros,
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem, et rotas effundit habenas 230
 Curriculo; quem si revoces, subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est,
 Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
 Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menteceus; 240
 In

128 JUVENALIS SATYRA XIV.

In quarum fulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeſſunt
 Continuo, tanquam et tubicen ſurrexerit una.
 Ergo ignem, cujus ſcintillas ipſe dedifti,
 Flagrantem late, et rapientem cuncta videbis: 245
 Nec tibi parceretur miſero, trepidumque magiſtrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota mathematicis geneſis tua: ſed grave tardas
 Exſpectare colos. Morieris, ſtamine nondum
 Abrupto. Jam nunc obſtas, et vota moraris; 250
 Jam torquet juvenem longa et cervina ſenectus.
 Ocyus Archigenem quære, atque emequod Mithridates
 Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare roſas. Medicamen habendum eſt,
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et rex. 255
 Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
 Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
 Si ſpectes quanto capitis discrimine conſtent
 Incrementa domus, ærata multus in arca
 Fiſcus, et ad vigilem ponendi Caſtoræ nummi, 260
 Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit ſervare ſuas. Ergo omnia Floræ,
 Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquo;
 Tanto majores humana negotia ludi.
 An magis oblectant animum jaſtata petauro 265
 Corpora, quique ſolent rectum deſcendere funem,
 Quam tu, Corycia ſemper qui puppe moraris
 Atque habitas, coro ſemper tollendus et aſtro,

Per-

Perditus, ac vilis sacci mercator olentis;
 Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ 270
 Passum, et municipes Jovis advexisse lagenas?
 Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
 Victum illa mercede parat, brumamque, famemque
 Illa recte cavet: tu propter mille talenta,
 Et centum villas temerarius. Aspice portus, 275
 Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est
 In pelago. Veniet classis, quocunque vocârit [jam
 Spes lucri; nec Carpathium, Gætulaque tantum
 Æquora transiliet: sed longe Calpe relicta,
 Audiet Herculeo stridentem gurgite solem. 280
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Inde domum possis, tumidaque superbus aluta
 Oceani monstra, et juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor. Ille sororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur et igni; 285
 Hic, bove percusso, mugire Agamemnona credit,
 Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, et tabula distinguitur unda;
 Cum sit causa mali tanti et discriminis hujus, 290
 Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
 Occurrunt nubes et fulgura; solvite funem,
 Frumenti dominus clamat, piperisque coëempti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra, minatur:
 Æstivum tonat. Infelix, hac forsitan ipsa 295
 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur

130 JUVENALIS SATYRA XIV.

Obrutus, et zonam læva morfuque tenebit.
 Sed cujus votis modo non suffecerat aurum,
 Quod Tagus et rutila volvit Pactolus arena,
 Frigida sufficient velantes inguina panni, 300
 Exiguusque cibus, merfa rate naufragus assem
 Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.
 Tantis parta malis, cura majore metuque
 Servantur. Misera est magni custodia census.
 Dispositis prædives hamis vigilare cohortem 305
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,
 Atque ebore, et lata testudine. Dolia nudi
 Non ardent Cynici: si freris, altera fiet
 Cras domus; aut eadem plumbo commissa manebit.
 Sensit Alexander, testa cum vidit in illa 311
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.
 Nullum numen habes, si sit prudentia; sed te 315
 Nos facimus, fortuna, Deam. Mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
 In quantum sitis, atque fames, et frigora poscunt:
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis:
 Quantum Socratici ceperunt ante penates. 320
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia, dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere: misce
 Ergo aliquid nostris de moribus: effice summam
 Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.

Hæc

JUVENALIS SATYRA XV. 131

Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum;
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta. 326
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra:
 Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi;
 Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus 330
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SATYRA XV.

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
 Pars hæc: illa pavet saturam serpentibus Ibim.
 Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ, 5
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
 Illic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
 Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
 Porrum et cepe nefas violare, ac frangere morsu.
 O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis 10
 Numina! lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa. Nefas illic foetum jugulare capellæ;
 Carnibus humanis vesci licet. Attonito cum
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses
 Alcinoos, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
 Hunc abicit, sæva dignum veraque Charybdi,
 Fingentem immanes Læstrygonas atque Cyclopas?
 Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa

Cyānes, plenos et tempestatibus utres 20
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
De Corcyræa temetum duxerat urna. 25
Solutus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem, sed nuper, consule Junio
Gesta, super calidæ referemus mœnia Copti;
Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis. 29
Nam scelus a Pyrrha, quanquam omnia sformata volvas,
Nullus apud Tragicos populus facit. Accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus atque antiqua simulas,
Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. Summus utrinque 35
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus; cum solos credat habendos
Esse Deos, quos ipse colit. Sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus ac ducibus; ne 40
Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent, positis ad templa et compita mensis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum sol invenit. Horrida sane
Ægyptus: sed luxuria, quantum ipse notavi, 45
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde quod et facilis victoria de madidis et

Blæsis,

Blæsis, atque mero titubantibus. Inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ: 50
 Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus: hæc tuba rixæ.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Sævit nuda manus: paucæ sine vulnere malæ:
 Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus 55
 Integer. Aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnòs.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent. 60
 Et sane quo tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, et jam
 Saxa inclinatis per humum quæsitâ lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditione
 Tela; nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax;
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam 66
 Æneæ; sed quem valeant emittere dextræ
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ:
 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat, atque pusillos. 70
 Ergo Deus quicunque aspexit, ridet et odit.
 A diverticulo repetatur fabula. Postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis.
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant 75

Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hic quidam nimia formidine cursum
 Præcipitans, capiturque : ast illum in plurima sectum
 Frustra ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba; nec ardenti decoxit ahenò,
 Aut verubus : longum usque adeo, tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summa cœli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris. Elemento gratulor, et te
 Exultare reor. Sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
 Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit. Ultimus autem 90
 Qui stetit, absumpto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
 Produxere animas : sed res diversa; sed illic
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus 95
 Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi : sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati [rum,
 Et sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve Deo-
 Urbi-

Urbibus abnuerit dira atque immania passis;
 Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur? melius nos
 Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam,
 Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
 Stoïcus, antiqui præsertim ætate Metelli?
 Nunc totus Graias, nostrasque habet orbis Athenas.
 Gallia caufidicos docuit facunda Britannos: 111
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 Virtute atque fide, sed major clade, Saguntus,
 Tale quid excusat. Mœotide sævior ara 115
 Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines, ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas, tantum immolat: ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. Quis modo casus
 Impulit hos? quæ tanta fames, infestaque vallo 120
 Arma coëgerunt tam detestabile monstrum
 Audere? anne aliam, terra Memphitide sicca,
 Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi, 125
 Hac sævit rabie imbelle et inutile vulgus,
 Parvula fœtilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
 Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
 Et similes ira atque fames. Mollissima corda 131

Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit : hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
 Squalloremque rei, pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
 Et minor igne rogi. Quis enim bonus, aut face dignus
 Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos, 141
 Ulla aliena sibi credat mala ? separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisque artibus apti, 145
 Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona, et terram spectantia. Mundi
 Principio indulsit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium, et præstare juberet, 150
 Disperfos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere sylvas;
 Ædificare domos, laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis 155
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere, civem;
 Communi dare signa tuba, defendier isdem
 Turribus, atque una portarum clave teneri.
 Sed jam serpentum major concordia: parcit

Cognatis maculis similis fera. Quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
 Expiravit aper majoris dentibus apri?
 Indica tigris agit rabida cum trigide pacem
 Perpetuam: sævis inter se convenit urfis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefanda 165
 Produxisse parum est, cum rastra et sarcula tantum
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassī,
 Nescierint primi gladios excudere fabri.
 Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum 170
 Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulsit non omne legumen?

SATYRA XVI.

QUIS numerare queat felicitis præmia, Galle,
 Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tyronem porta secundo
 Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
 Quam si nos Veneris commendet epistola Marti, 5
 Et Samia genetrix quæ delectatur arena.
 Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat: immo et si pulsetur, dissimulet, nec
 Audeat excussos prætori ostendere dentes, 10
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam,

At-

Atque oculos medico nil promittente relictos.
 Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
 Calceus, et grandes magna ad subsellia furæ,
 Legibus antiquis castrorum et more Camilli 15
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul a signis. Justissima Centurionum
 Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
 Ultio, si justæ desertur causa querelæ.
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli 20
 Consensu magno efficiunt. Curabitis, ut sit
 Vindicta gravior quam injuria: dignum erit ergo
 Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
 Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
 Millia clavorum. Quis tam procul absit ab urbe? 25
 Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
 Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, et se
 Excusaturos non sollicitemus amicos.
 Da testem, judex cum dixerit: audeat ille,
 Nescio quis, pugnos vidit qui, dicere, vidi; 30
 Et credam dignum barba, dignumque capillis
 Majorum. Citius falsum producere testem
 Contra paganum possis, quam vera loquentem
 Contra fortunam armati contraque pudorem.
 Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
 Sacramentorum. Convallem ruris aviti 36
 Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,
 Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
 Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,

De-

Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
 Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Expectandus erit, qui lites inchoet, annus,
 Totius populi; sed tunc quoque mille ferenda
 Tædia, mille moræ; toties subsellia tantum
 Sternuntur; jam facundo ponente lacernas 45
 Cæditio, et Fusco jam micturiente, parati
 Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
 At illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
 Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis. 50
 Solis præterea testandi militibus jus
 Vivo patre datur: nam quæ sunt parta labore
 Militiæ, placuit non esse in corpore census,
 Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum
 Signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
 Quamvis jam tremulus captat pater. Hunc labor æquus
 Provehit, et pulcro reddit sua dona labori.
 Ipse certe ducis hoc referre videtur,
 Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem;
 Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes. 60

AULI

AULI
PERSII FLACCI
SATYRÆ

NOTIS ILLUSTRATÆ,
TABULIS ÆNEIS ORNATÆ,
ET ACCURATISSIME IMPRESSÆ.

Aspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis.
Sat. I.

P.S.L. sc.

A.

H

glori
tus v
et in
sed p
Corr
fertif
pote
ut in
dictu
passi
tyris
tueri
bis r
ma,
poen
exsp
nitu
rim
ca tr
sic l
denf
Sed
tabu
peric
conf
dux

A. PERSIUS FLACCUS.

HUIC etiam tempori velut ostensum modo ingenium Persii Poetæ, addidit non exiguam gloriam: qui itidem extra urbem natus et educatus vix duodecimo demum anno illuc concessit; et in præclaras quidem alias amicitias insinuans, sed præcipue delatus in familiaritatem intimam Cornuti, huic viro doctissimo & Græcis deliciis refertissimo, ut hodieque ex libro superstite judicari potest, agglutinatus fuit. Inde quum contigisset, ut in Persio jungerentur poëtica et philosophia, dictu mirabile est, quanto opere utramque tum passim, tum maxime in paucis, quas reliquit satyris, otii sui bene positi pignoribus exserere potuerit, tum rem quamlibet optime complexus, verbis notabiliter adstrictus, ut paucis notaret plurima, et in eligendis sani omnino judicii, unde non pœnituit ipsum Isaacum Casaubonum tam copiose exspatiari ad omnia illa tria declaranda, sane cognitu non digna magis quam necessaria. Ipse interim in vitæ sanctitate lautas opes possidens, circa trigésimum ætatis annum raptus traditur. Et sic bene convenit hæc effigies, quasi lanuginem densari et crebrescere incipientem adhuc retinens. Sed quam difficile argumentum sibi ponit, qui tabulam marmoream vel faberrime sculptam reperiens utique sibi et aliis persuadere Persium in ea conspici adspirat? Id tamen dicitur in animum induxisse eruditissimus Cardinalis Jacobus Sadoletus,

scri-

scribente Fabro, eam olim fuisse illius, *qui persuasissimum sibi habebat hanc Persii esse effigiem*, Gallæo testante ab se edi hanc faciem depictam *apud Fulvium Urfinum in marmore*. Sic illi anno prioris sæculi xciix. quum tamen Urfinus ipse anno lxx. allegatis eisdem vocibus de ejus forma, subnectat, *quæ eo libentius adjeci, quod imagini e marmore cum Persii nomen non sit adscriptum, ex iis potissimum Persii illam esse conjicere possumus*, sine ulla mentione Sadoleti. Hedera Satyricis poëtis ad coronam destinata, et hujus capillos alligans refutatur ab Persio, hederas sequaces ad imagines lambendas aliis remittente. Vultus vero immane quantum potest fallere! et mirum, cur istam virginalem fere verecundiam formamque modestam ac pulchram non viderint in Alcibiade. Nihilominus iteretur sic quoque occasione hujus tabulæ laudatissimum istud nomen, et sic quoque, aliquid dicat, si nihil aliud, saltem, *O quantum est in rebus inane!* Gronov. Antiq. Tom. 3.

A.

A. PERSII FLACCI V I T A.

AULUS Persius Flaccus natus est Volaterris in Hetruria, Fab. Perfico, et L. Vitellio Cofs. circa vicesimum Imperii Tiberii Cæsaris annum, a Christo passo fere secundum, patre Flacco Equite Romano, quem sexennis amisit, matre Fulvia Sissen-
sennia, in quam pietate fuit insigni, quemadmodum et erga sorores; illud initio Satyræ sextæ fufius declaratur, ad v. 6. verba hæc, *mibi nunc Ligus ora intepet*. Cum annorum esset duodecim venit Romam, ubi Remmum Palæmonem Grammaticum audivit, Rhetorem vero Virginium Flavium, aliis Flaccum. Annos natus sexdecim operam dedit Annæo Cornuto Stoicæ Philosophiæ antesignano, quem etiam mirifice coluit, ab ipso pariter amatus, ut patet ex Satyra quinta. Quin et ei legavit non mediocrem nummorum copiam, nimirum sestertia centum, aut sicut alii volunt, argenti facti pondo viginti, præter Bibliothecam suam, in qua numerant aliqui libros Chrysippi septingentos. At Cornutus hos quidem accepit, pecuniam autem reliquit Persii sororibus, quas hæredes ille fecerat. Obiit ex stomachi vitio, in ipso ætatis flore, anno scilicet vigesimo octavo, aut non multo secus, et imperii Neronis circiter octavo, quicquid alii dicant, ipseque Hieronym. quod egregie, ut omnia, Casaubonus observat. Fuisse revera Persium, ut Probus refert, verecundia virginali, animo sincero, impense erudito, a-

cri certe et vitiorum impatienti, et Lucilii et Horatii imitatore affiduum, probant satis ejus Satyræ doctrina refertæ et Stoam sapientes. De his porro id notandum, in antiquis membranis sine ulla distinctione aliquando reperiri, quasi liber esset unus et continuus, quod et agnoscunt Priscianus, Quintilianus, aliique, dum non quidem Satyras Persii, sed librum appellant. In quibusdā tamen, Satyræ duntaxat quinque numerantur, quarta ad tertiam adjuncta. Scripserat juvenis, inquit, Prætextam fabulam, ὁδοιπορικῶν, librum unum, et alia quæpiam, ut aiunt veteres Glossæ: sed abolevit ea Fulvia mater, ex consilio Cornuti Præceptoris, qui etiam Satyras, antequam ederentur, recensuit.

Ceterum quanquam videtur Persius noluisse intelligi, atque adeo debere negligi, ut aiebat D. Ambrosius, at quod ait magnus Scaliger, jam a nobis intelligitur, neque proinde negligendus a quoquam. Ecce enim ita laudatus fuisset a summis viris ille, si nec legi dignus esset? Testes sint Euseb. D. Hieron. S. August. Lactant. Quintilian. et alii prope innumeri; ex Poetis autem Lucanus, qui pariter, ut Persius, Cornuti auditor fuit, ejus autem Poemata nunquam sine admiratione et præconiis recitari audiebat, ut affirmat vetus interpres, quin exclamaret, hæc vera esse Poemata. Martialis autem posteritati consignavit Persii memoriam his versibus:

*Sapientius in libro memoratur Persius uno,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.*

AULI
 PERSII FLACCI
 SATYRÆ SEX.

PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui caballino:

Nec in bicipiti somniaſſe Parnaffo

Memini, ut repente ſic Poëta prodirem.

Heliconiadæque, pallidamque Pirenen

Illis remitto, quorum imagines lambunt

Hederæ ſequaces. Ipſe ſemipaganus

Ad ſacra vatũ carmen affero noſtrum.

Quis expedit vit pſittaco ſuum XAIPE,

Picaſque docuit noſtra verba conari?

Magiſter artiſ ingenũque largitor

Venter, negat artiſ ſequi voceſ.

Quod ſi doſoſi ſpeſ refulſerit nummi,

Corvoſ poëtaſ et poëtriaſ picaſ

Cantare credaſ Pegafeũ meloſ.

5

10

SATYRA I.

O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
 Quis leget hæc? min' tu istud ais? nemo her-
 cule. Nemo?

Vel duo, vel nemo. Turpe, et miserabile. quare?
 Ne mihi Polydamas, et Troïades Labeonem
 Prætulerint. Nugæ. Non, si quid turbida Roma
 Elevet, accedas: examenve improbum in illa
 Castiges trutina: nec te quæfiveris extra.

Nam Romæ quis non? ah, si fas dicere! sed fas
 Tunc cum ad canitiem nostrum istud vivere triste
 Aspexi, et nucibus facimus quæcumque relictis 10
 Cum sapimus patruos, tunc, tunc ignoscite. Nolo.
 Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
 Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhe-
 Scilicet hæc pœpulo, pexusque, togaque recenti, [let.
 Et natalitia tandem cum sardonyche albus, 16
 Sede leges celsa, liquido cum plasmate guttur
 Mobile collueris, patranti fractus oculo.

Hic neque more probo videas, neque voce serena
 Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum 20
 Intran, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.
 Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe!
 Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et quæ semel intus

Innata

Inn
En
Sci
At
Ter
Pro
Ro
Hi
Ra
Ph
Eli
Aff
Fel
La
Nu
Na
Na
Os
Li
Qu
No
Qu
La
Se
Eu
Qu
Eb
D

Innata est, rupto jecore exierit caprificus? 25
En pallor, feniumque! O mores! usque adeone
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulcrum est digito monstrari, et dicier hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse,
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt, 30
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus;
Phylidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat, et tenero supplantat verba palato. 35
Assensere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix? non levior cippus nunc imprimit ossa?
Laudant convivæ: nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulto fortunataque fávilla
Nascentur violæ? rides, ait, et nimis uncis 40
Naribus indulges. An erit, qui velle recuset
Os populi meruisse: et cedro digna locutus,
Linquere nec scombros metuentia carmina nec thus?
Quisquis es ô, modo quem ex adverso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est.
Sed recti finemque extremumque esse recusô
Euge tuum, et belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci 50
Ebria veratro: non, si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres; non quicquid denique lectis

Scribitur

Scribitur in citreis. Calidum scis ponere fumen:
 Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
 Et verum, inquis, amo; verum mihi dicite de me.
 Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve, 56
 Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.
 O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinfit,
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas;
 Nec linguæ, quantum sitiât canis Appula, tantum.
 Vos ô patricius sanguis, quos vivere fas est 61
 Occipiti cœco, posticæ occurrîte fannæ.
 Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
 Nunc demum numero fluere, ut per leve severos
 Effundat junctura ungues? scit tendere versum 65
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno:
 Sive opus in mores, in luxum, et prandia regum,
 Dicere, res grandes nostro dat musa poëtæ.
 Ecce modo heroas sensus afferre videmus
 Nugari solitos Græce, nec ponere lucum 70
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et fumosa Palilia sœno:
 Unde Remus, fulcoque terens dentalia, Quinti,
 Cum trepida ante boves Dictatorem induit uxor,
 Et tua aratra domum liCTOR tulit. Euge poëta; 75
 Est nunc, Brisei quem venosus liber Acci,
 Sunt, quos Pacuviusque, et verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærisme, unde hæc sartago loquendi 80
 Venerit

Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exultat tibi per subsellia levis?
 Nilne pudet capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire, decenter?
 Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis 85
 Librat in antithetis: doctus posuisse figuras
 Laudatur. Bellum hoc: hoc bellum? an Romule ceves?
 Men' moveat? quippe et cantet si naufragus, affem
 Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum,
 Ex humero portes? verum, nec nocte paratum, 91
 Plorabit, qui me volet incurvasse querela.
 Sed numeris decor est, et junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit; Berecynthus Atys,
 Et qui cœruleum dirimebat Nereâ delphin.
 Sic costam longo subduximus Apennino. 95
 Arma virum: nonne hoc spumofum, et cortice pingui?
 Ut ramale vetus prægrandi subere costum.
 Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?
 Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo 100
 Bassaris, & lyncem Mænas flexura corymbis,
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat echo.
 Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni
 Viveret in nobis? summa delumbe faliva
 Hoc natat in labris; et in udo est Mænas, et Atys: 105
 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? vide sis, ne majorum tibi forte

Limina frigescant: sonat hîc de nare canina 109
 Litera. Per me equidem sint omnia protinus alba.
 Nil moror: euge, omnes, omnes, bene miræ eritis res.
 Hoc juvat: hîc, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pingere duos angues: pueri, sacer est locus, extra
 Mejite. Discedo. Secuit Lucilius urbem,
 Te Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis. 115
 Omne vaser vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit; et admissus circum præcordia ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso.
 Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe, nusquam?
 Hîc tamen infodiam: vidi, vidi ipse, libelle: 121
 Auriculas afini quis non habet? hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
 Iliade. Audaci quicunque afflate Cratino,
 Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis. 125
 Inde vaporata lector mihi ferbeat aure.
 Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit,
 Sordidus; et lusco qui possit dicere, lusce;
 Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus,
 Fregerit heminas Aretî Ædilis iniquas: 130
 Nec qui abaco numeros, et secto in pulvere metas
 Scit risisse vaser, multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
 His mane edictum, post prandia Callirhoën do.

SATYRA II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.

Funde merum genio: non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.

At bona pars procerum tacita libabit acerra. 5

Haud cuivis promptum est, murmurque humilesque

Tollere de templis, et aperto vivere voto. [sufurros

Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes;

Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat: ô si

Ebullit patrui præclarum funus! et ô si 10

Sub rastro crepet argenti mihi feria, dextro

Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres

Impello, expungam! namque est scabiosus, et acri

Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor:

Hæc sancte ut poscas, Tyberino in gurgite mergis 15

Mane caput bis terve, et noctem flumine purgas.

Heus, age responde: minimum est quod scire laboro.

De Jove quid sentis? estne, ut præponere cures

Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an scilicet hæres,

Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?

Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas, 21

Dic agedum Staio. Proh Jupiter! ô bone, clamet,

Jupiter! at sese non clamet Jupiter ipse?

Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex

Sulphure discutitur sacro, quam tuque domusque?

An

An quia non, fibris ovium Ergennaque jubente, 26
 Triste jaces lucis, evitandumque bidental,
 Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
 Jupiter? aut quidnam est, qua tu mercede Deorum
 Emeris auriculas? pulmone, et lactibus unctis? 30
 Ecce avia, aut metuens Divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque atque uda labella
 Infami digito, et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita. 34
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto,
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
 Hunc optent generum rex et regina: puellæ
 Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando vota; negato
 Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit. 40
 Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ:
 Esto, age: sed grandes patinæ, tucetaque crassa
 Annuere his superos vetuere, Jovemque morantur.
 Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque
 Arcessis fibra. Da fortunare penates, 45
 Da pecus, et gregibus fœtum. Quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquefcant?
 Attamen hic extis et opimo vincere farto
 Intendit. Jam crescit ager, jam crescit ovile,
 Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exspes 50
 Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
 Auro dona feram, sudes, et pectore lævo

Excutias

Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
 Hinc illud subiit, auro sacras quod ovato 55
 Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
 Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sunt, sitque illis aurea barba.
 Aurum vasa Numæ, Saturniaque impulit æra,
 Vestalesque urnas, et Thuscum fictile mutat. 60
 O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores
 Et bona Dīs ex hac scelerata ducere pulpa?
 Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;
 Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus; 65
 Hæc baccam conchæ rasisse, et stringere venas
 Ferventis massæ crudo de pulvere, jussit.
 Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur. At vos,
 Dicite pontifices, in sacris quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ. 70
 Quin damus id superis, de magna quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago;
 Compositum jus, fasque animi, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto:
 Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo. 75

SATYRA III.

NEMPE hoc assidue? jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
 Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat,

Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes 5
Jamdudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est,
Unus ait comitum. Verumne? itane? ocyus adsit
Huc aliquis: nemon'? turgescit vitrea bilis:
Finditur: Arcadiæ pecuaria rudere credas.
Jam liber, et bicolor positis membrana capillis, 10
Inque manus chartæ, nodosæque venit arundo.
Tum queritur, crassus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infusa vanescat sepia lympha;
Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
O miser! inque dies ultra miser! huccine rerum 15
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
Et similis regum pueris, pappare minutum
Poscis, et iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur. Effluis amens; 20
Contemnere. Sonat vitium percussa, maligne
Respondet, viridi non cocta fidelia limo.
Udum et molle lutumes; nunc nunc properandus, et acri
Fingendus fine fine rota. Sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum. 25
Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.
Hoc fatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmata quod Thusco ramum millesime ducis;
Censoremvæ tuum vel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi. 30
Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?

Sed

Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum
 Pingue; caret culpa; nescit quid perdat, et alto
 Demersus, summa rursus non bullit in unda.
 Magne pater divum, sævos punire tyrannos 35
 Haud alia ratione velis, cum dira libido
 Moverit ingenium, ferventi tincta veneno:
 Virtutem videant, intabescantque relicta.
 Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci?
 Aut magis auratis pendens laquearibus ensis 40
 Purpureas subter cervices terruit; imus,
 Imus præcipites, quam si sibi dicat, et intus
 Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
 Sæpe oculos, memini, tingebam parvus olivo,
 Grandia si nollem morituri verba Catonis 45
 Discere, ab infano multum laudanda magistro,
 Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
 Jure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
 Scire erat in votis, damnosa canicula quantum
 Raderet, angustæ collo non fallier orcæ; 50
 Neu quis callidior buxum torquere flagello.
 Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
 Porticus, insomnis quibus et detonsa juvenus
 Invigilat, filiquis et grandi pasta polenta. 55
 Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc? laxumque caput, compage soluta,
 Oscitat hesternum, diffutis undique malis?

Est

Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum? 60
 An passim sequeris corvos testaque lutoque,
 Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
 Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas. Venienti occurrite morbo:
 Et quid opus Cratero magnos promittere montes? 65
 Discite, ô miseri, et causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, et quidnam victuri gignimur; ordo
 Quis datus; aut metæ qua mollis flexus, et unde;
 Quis modus argento; quid fas optare; quid asper
 Utile nummus habet; patriæ, charisque propinquis 70
 Quantum elargiri deceat; quem te Deus esse
 Jussit, et humana qua parte locatus es in re.
 Disce; neque invideas, quod multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris;
 Et piper et pernæ, Marfi monumenta clientis, 75
 Mœnaque, quod prima nondum defecerit orca.
 Hic aliquis de gente hircosa centurionum
 Dicat: quod satis est, sapio mihi; non ego curo
 Esse quod Arcesilas, ærumnosque Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram, 80
 Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,
 Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantés somnia: gigni
 De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est quod palles? cur quis non prandeat, hoc est? 85
 His populus ridet; multumque torosa juvenus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Inspice;

Inspice ; nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
Faucibus exsuperat gravis halitus ; inspicere fodes,
Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam 90
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De majore domo modicum fitiente lagena,
Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles. Nihil est. Videas tamen istud,
Quicquid id est : surgit tacite tibi lutea pellis. 95
At tu deterius palles : ne sis mihi tutor :
Jampridem hunc sepeli : tu restas. Perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lavatur,
Guttore sulfureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidumque trientem 100
Excutit e manibus : dentes crepuere relecti :
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ : tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit : at illum 105
Hesterni capite induto subiere Quirites.
Tange, miser, venas, et pone in pectore dextram :
Nil calet hic : summosque pedes attinge, manusque,
Non frigent. Visa est si forte pecunia, sive
Candida vicini subrisit molle puella, 110
Cor tibi rite salit ? positum est argente catino
Durum olus, et populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces : tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges, cum excussit membris timor albus aristas : 115
Nunc

Nunc face supposita fervescit sanguis, et ira
 Scintillant oculi : dicisque facisque, quod ipse
 Non fani esse hominis, non sanus juret Orestes.

SATYRA IV.

REM populi tractas ? (barbatum hoc crede magist-
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicuta.) [rum
 Quo fretus ? dic hoc, magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,
 Ante pilos venit ; dicenda tacendaque calles. 5
 Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manus. Quid deinde loquere ? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est ; illud male ; rectius istud.
 Scis etenim justum gemina suspendere lance 10
 Ancipitis libræ : rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo ;
 Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
 Quin tu igitur, summa nequicquam pelle decorus,
 Ante diem blando caudam jactare popello 15
 Definis, Anticyras melior sorbere meracas ?
 Quæ tibi summa boni est ? uncta vixisse patella
 Semper, et assiduo curata cuticula sole.
 Exspecta ; haud aliud respondeat hæc anus. I nunc ;
 Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus. Esto ; 20
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
 Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.

Ut

Ut nemo in sese tentat descendere ! nemo !
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsieris ; nostin' Vætidî prædia ? cujus ? 25
 Dives arat Curibus, quantum non milvus oberret.
 Hunc, ais ? hunc Dîs iratis, genioque sinistro ;
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum,
 Ingemit, hoc bene fit : tunicatum cum sale mordens 30
 Cæpe, et farratam pueris plaudentibus ollam,
 Pannosam facem morientis sorbet aceti.
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores ; penemque arcanaque lumbi 35
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gaufape pectas,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio exstat ?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe adunca, 40
 Non tamen ista filix ullo mansuefcit aratro.
 Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto : sic novimus. Ilia subter
 Cæcum vulnus habes ; sed lato balteus auro
 Protegit : ut mavis, da verba, et decipe nervos, 45
 Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam ? viso si palles, improbe, nummo ;
 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum,
 Si puteal multa cautus vibice flagellas,
 Nequicquam populo bibulas donaveris aures. 50

Respue quod non es ; tollat sua munera cerdo ;
Tecum habita ; et noris quam sit tibi curta supellex.

SATYRA V.

VATIBUS hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum;
Fabula seu mœsto ponatur hianda tragædo ;
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc ? aut quantas robusti carminis offas 5
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti ?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto :
Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ
Fervebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
Folle premis ventos ; nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris inepte ;
Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris, junctura callidus acri,
Ore teres modico ; pallentes radere mores 15
Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahæ quæ dicas : mensasque relinque Mycenis
Cum capite et pedibus ; plebeiaque prandia noris.
Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20
Secreti loquimur : tibi nunc, hortante Camœna,
Excutienda damus præcordia ; quantaque nostræ
Pars tua fit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
Ostendisse

IV

P. S. L. Jo

Ofte
Qui
His
Ut,
Voc
Quo
Cum
Ball
Cum
Pern
Cum
Did
Me
Socr
App
Et p
Arti
Tec
Et t
Unu
Atq
Non
Con
Nost
Parc
Divi
Satur
Nesc

Ostendisse juvat. Pulsa, dignoscere cautus
Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ. 25
His ego centenas ausim deponere voces,
Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura; totumque hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido custos mihi purpura cecidit, 30
Bullaque succinctis laribus donata pependit;
Cum blandi comites, totaque impune Subura
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
Diducit trepidas ramosa in compita mentes, 35
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu: tunc fallere soles
Apposita intortos extendit regula mores;
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Unum opus et requiem pariter disponimus ambo,
Atque vercunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo 45
Consentire diēs, et ab uno fidere duci:
Nostra vel æquali suspendit tempora Libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
Dividit in Geminos concordia fata duorum:
Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 50
Nescio quod, certe est, quod me tibi temperat, astrum;

Mille hominum species, et rerum discolor usus:
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper, et pallentis grana cumini: 55
 Hic satur irriguo mavult turgescere somno;
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
 Tum crassos transisse dies, lucemque palustrem, 60
 Et sibi jam feri vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis;
 Cultor enim juvenum, purgatas inferis aures
 Fruge Cleanthea. Petite hinc, juvenesque, senesque,
 Finem animo certum, miserisque viatica canis. 65
 Cras hoc fiet. Idem cras fiet. Quid? quasi magnum,
 Nempe diem, donas? sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumpsimus. Ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam, quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
 Vertentem sese frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libertate opus est; non hac, qua quisque Velina
 Publius emeruit, scabiosum tesserula far
 Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
 Vertigo facit! hic Dama est, non tressis agaso,
 Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama. Papæ! Marco spondente, recusas

Credere tu nummos? Marco sub iudice palles? 80

Marcus dixit; ita est: assigna, Marce, tabellas.

Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.

55 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

Cui licet, ut voluit? licet ut volo vivere: non sum

Liberior Bruto? mendose colligis, inquit 85

Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

Hæc reliqua accipio; licet illud, et, ut volo, tolle.

60 Vindicta postquam meus a prætore recessi,

Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,

Excepto siquid Masuri rubrica vetavit? 90

Disce; sed ira cadat naso, rugosaque fanna,

Cum veteres avias tibi de pulmone revello.

65 Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum

Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.

Sambucam citius caloni aptaveris alto. 95

Stat contra ratio, et secretam garrit in aurem,

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

70 Publica lex hominum naturaque continet hoc fas,

Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.

Diluis helleborum, certo compescere puncto 100

Nescius examen; vetat hoc naturæ medendi.

Navim si poscat sibi peronatus arator

Luciferi rudis, exclamet Melicerta, perisse

Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo

Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles, 105

Ne qua subærato mendosum tinniat auro?

Quæque sequenda forent, et quæ vitanda vicissim;

Illa prius creta, mox hæc carbone, notasti?
 Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis?
 Jam nunc adstringas, jam nunc granaria laxes, 100
 Inque luto fixum possis transcendere nummum;
 Nec glutto sorbere salivam Mercurialem?
 Hæc mea sunt, teneo, cum vere dixeris; esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ, 115
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem;
 Quæ dederam supra, repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis, 120
 Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Hæc miscere nefas; nec, cum sis cætera fossor,
 Tres tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
 Liber ego. Unde datum hoc fumis, tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat? 125
 I, puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, cessas, nugator? servitium acre
 Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet? sed si intus et in jecore ægro
 Nascuntur domini, quî tu impunitior exis, 130
 Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit heri-
 Mane, piger, stertis: surge, inquit avaritia; eja. [lis?
 Surge. Negas. Instat, surge, inquit. Non queo. Surge.
 Et quid agam? rogitas? saperdas advehe Ponto,
 Castoreum, stappas, ebenum, thus, lubrica Coa. 135

Tolle

Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
 Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet. Eheu!
 Baro, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris pellem succinctus et ænophorum aptas:
 Ocyus ad navem. Nil obstat, quin trabe vasta 141
 Ægæum rapias, nisi solers luxuria ante
 Seductum moneat. Quo deinde, insane, ruis? quo?
 Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non extinxerit urna cicuta. 145
 Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
 Cœna sit in transtro? Vejetanumque rubellum
 Exhalet vapida læsum pice seffilis obba?
 Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, peragant avidos sudore deunces? 150
 Indulge genio, carpamus dulcia. Nostrium est
 Quod vivis. Cinis, et manes, et fabula fies.
 Vive memor lethi, fugit hora. Hoc, quod loquor, inde
 En, quid agis? duplici in diversum scinderis hamo. [est.
 Hunccine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
 Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres. 156
 Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
 Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
 Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi,
 Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ. 160
 Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
 Præteritos meditor, crudum Chærestriatus unguem
 Abrodens ait hæc; an siccis dedecus ebstem

Cognatis? an rem patriam rumore sinistro,
 Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
 Ebrius ante fores extincta cum face canto? 166
 Euge puer, sapias. Dīs depellentibus agnam
 Percute. Sed censen' plorabit, Dave, relicta?
 Nugaris: solea, puer, objurgabere rubra;
 Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. 170
 Nunc ferus et violens: at si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersor, et
 Supplicet, accedam? si totus et integer illinc [ultro
 Exieris, nec nunc. Hic hic, quem quærimus, hic est:
 Non in festuca, listor quam jactat ineptus. 175
 Jus habet ille sui, palpo quem ducit hiantem
 Cretata ambitio? vigila, et ciceringere large
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes. Quid pulcrius? at cum
 Herodis venêre dies, unctaque fenestra 180
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 Labra moves tacitus, recutitaque fabbata palles.
 Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto: 185
 Hinc grandes Galli, et cum fistro lusca sacerdos,
 Incussere Deos inflantes corpora, si non
 Prædictum ter mane caput gustaveris allī.
 Dixeris hæc inter varicosos centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulsenius ingens; 190
 Et centum Græcos curtō centusse licetur.

SATYRA VI.

Admovit jam bruma foco te, Basse, Sabino ?
 Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordæ ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ ;
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto 5
 Egregios luisse senes ? Mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli, et multa littus se valle receptat.
 Lunæ portum est operæ cognoscere, cives.
 Cor jubet hoc Ennî, postquam destertuit esse 10
 Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo.
 Hic ego securus vulgi, et quid præparet auster
 Infelix pecori ; securus et, angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior ; et si adeo omnes
 Ditescant orti pejoribus, usque recussem 15
 Curvus ob id minui senio, aut cænare sine uncto,
 Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
 Discrepet his alius. Geminos, horoscope, varo
 Producis genio. Solis natalibus, est qui
 Tingat olus ficcum muria vaser in calice empta, 20.
 Ipse sacrum irrorans patinæ piper : hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. Utar, ego utar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
 Messe tenus propria vive, et granaria, fas est, 25
 Emole ; quid metuas ? occa, et seges altera in herba est.
 Ast

Ast vocat officium : trabe rupta, Bruttia saxa
Prendit amicus inops ; remque omnem furdaque vota
Condidit Ionio ; jacet ipse in littore, et una
Ingentes de puppe Dei ; jamque obvia mergis 30
Costa ratis laceræ. Nunc et de cespite vivo
Frange aliquid ; largire inopi, ne pictus oberret
Cœrulea in tabula. Sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris ; urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama furdum, 35
Seu ceraso peccent casia, nescire paratus.
Tunc bona incolumis minuas ? sed Bestius urget
Doctores Graios. Ita fit, postquam sapere urbi
Cum pipere et palmis, venit nostrum hoc maris experts,
Fœnifecæ crasso vitiarunt unguine pultes. 40
Hæc cinere ulterior metuas ? at tu, meus hæres
Quisquis eris, paulum a turba seductior audi.
O bone, num ignoras ? missa est a Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma, 45
Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:
Dîs igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco. Quis vetat ? aude.
Væ, nisi connives. Oleum artocreasque popello 50
Largior ; an prohibes ? dic clare. Non adeo, inquis.
Exossatus ager juxta est. Age, si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patrueis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,

Deque

Deque avia nihilum superest: accedo Bovillas, 55
Clivumque ad Virbî: præsto est mihi Manius hæres,
Progenies terræ. Quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam
Unum etiam, terræ est jam filius, et mihi ritu [unum,
Manius hic generis prope major avunculus exit. 60
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille
Pingitur. An renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ. Minui mihi; sed tibi totum est,
Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi
Legarat Tadius, neu dicta repone paterna. [quondam
Fœnoris accedat merces; hinc exime sumptus.
Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius
Unge, puer, caules. Mihi festa luce coquatur [unge,
Urtica, et fissa fumosum sinciput aure, 70
Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
Cum morosa vago singultiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vulvæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua: ast illi tremat omento popa venter? 74
Vende animam lucro, mercare; atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues plaussisse catasta.
Rem duplica. Feci; jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies, redit in rugam. Depinge, ubi sistam,
Inventus, Chryssippe, tui finitor acervi. 80

F I N I S.

LECTIONES VARIANTES JUVENALIS.

SAT. 7.

I. 10. Furtive devehat.

57. Sternere naso.

74. Esse aliquid.

106. Purpura majus.

155. Teda lucebit.

157. Et latus mediam sulcus deducit arenam,

Edit. Paris 1446. et sic Lipsius, neque enim aliter intelligas.

168. — Tecum prius ergo voluta

Hæc; animante tuba galeatum fero.

II. 8. Frontis nulla fides.

10. Inter Sotadicos.

38. Ad quem subridens.

80. Prurigine porci. *Turneb.*

94. Oblita producit.

116. Abrumpere carnem.

146. Paullisque minoribus.

147. Ipsum admoneas.

III. 36. — Verso pollice vulgus, Quum libet. —

82. Cœnabit.

91. Illa sonat. *Conjectura.*

112. Aulam resupinat.

210. Frustra rogantem.

218. Phæcæfianorum.

238. Somnos urfis.

SAT. ȳ.

300. Pugnis contusus. *Conject.*

322. Auditor gelidos.

IV. 1. Crispinus adest. *Cod. MS.*

25. Hoc pretio squamæ?

33. Faria de merce. *Pithæus.*

34. Licet et confidere.

43. Torrentis ad ostia.

60. Utque lacus suberant.

96. Gladiis tam destinata. *Ed. Par.*

V. 1. Sic te propositi nondum pudet? *Lub.*

10. Quin poscis? Ita *Lub. alique*; sed non sat
video sensum aut structuram.

80. Longo distinguat.

91. Quod tutos, &c. hic versus in *vetustiss.*
exemp. deest.

96. Nec patimur.

105. Torpente cloaca. *Rutgerius.*

155. Hirsuto Capella.

169. Stricto pane jacetis.

VI. 78. Figantur pulpita. *Lub.*

172. Et tu depone.

182. Inque die. *conject.* aliud enim in diem,
aliud in die.

187. Turpe minus. *Lub.*

204. Et sculpto. *Turneb.*

292. Ulciscimur orbem.

362. Recidivus pullulet. *Cod. MS.*

SAT. *γ.*

370. Raduntur medicis.
 384. Nominis alti.
 414. Exhortata solet.
 429. Aut lata Falernum.
 482. Transversa diei.
 533. Derosor Anubis. *conject.* nam et alias la-
 trator Anubis.
 537. Serpens illius lachrymis.
 558. Formidandus Othoni.
 584. Et inde *al.* Indus.
 595. Et quæ homines.
 652. At similis. *conject.*
 657. Invisam et fatuam.

VII. 20. Huc agite. *Lub.*

60. Contingere mœsta.
 65. Pectora vestra.
 96. Tunc utile.
 99. Petitur plus temporis.
 100. Nullo quippe modo. *Vet. MS.*
 105. Quod tecto.
 109. Acrior ille. *conject.*
 120. Bulli. i. e. pisces. *Dinai lib.*
 129. Matho dejicit.
 139. Fidimus eloquio? *al.* ut redeant.
 142. Posita an sit sella. *conject.*
 193. Et jocular. *quid.*
 214. Quem toties.

SAT.

SAT. 7.

VIII.

8. Famosos equitum.
33. Parvam extortamque.
43. Et te conciperet. *conject.*
61. Venit de germine.
67. Trito ducunt.
90. Exhausta medullis.
125. Non est sententia; verum est.
133. Promethea pingas.
157. Hipponam.
167. Lateranus ad illos.
190. Transcurria. *Scaliger.*
199. Et illud. *Cod. ant.*
204. Postquam librata.
207. Cedamus tunicæ.
225. Ad pulpita saltu.
239. In omni montē.

IX.

25. Celebrare solebas. *Grang.*
26. Quodque taceo, atque *Lubin.*
53. Fœmineis tractat. *Grang.*
61. Matre, et caculis. *Par. fol.*
106. Taceant omnes.
138. Exornare corona.
139. Quando ego fiam aliquid? *conj.*

X.

7. Operantibus ipsis. i.e. sacrificantibus. *ut.*
Cod.
32. Unde ille, illi *conjec.*
70. Quibus indiciis.

176 LECTIONES VARIANTES.

SAT. 7.

- X. 73. Turba tremens.
 81. Pana et Circenses.
 83. Fugit ocius. *conject.*
 93. Angusta Caprearum.
 94. Certæ pila cohortis. *Cod. quid.*
 150. Altosque elephantos.
 154. Ultra perdere.
 162. Libeat jugulare. *conj.*
 171. Intraverit urnam. *i.e. sepulchrum. Dorleans.*
 291. Cur tamen hos tu. *Lub.*
 300. Vultumque modestum.
 320. Eruet omnem. *cod. vet.*
 365. Nullum numen abest.
- XI. 6. Dumque ardens sanguine.
 95. Mobile fulcrum. *Conjec. Dempsteri.*
 106. Clypeo venientis.
 116. Velatus Jupiter. *cod. ant.*
 193. Prædo caballorum.
- XII. 18. Densæ cælum abscondente tenebris.
 23. Pontica surgit.
 61. Accipe sumendas.
 81. Tum stagnante sinu. *Lub.*
 92. Operatur festa.
 113. Victima sola.
- XIII. 4. Fallacis urnam.
 28. Nunc ætas agitur.
 65. Miranti sub aratro.

SAT. *y.*

86. Fortunæ jam lapsibus. *cod. ant.*
 140. Te nunc delicias.
 142. Nos vilis populus. *quid.*
 165. Madidos torquentem in cornua cirros.
Salmas.

220. Terroribus. *conj.*
 226. Ut vindicet. *Lub.*

XIV. 2. Maculam hæsuram.

34. Queis mente benigna. *conj.*
 45. Procul hinc, procul ite. *conj.*
 62. Hic lavet argentum.
 67. Emundat fervulus. *conj.*
 92. Agitat Centronius. *Lub.*
 97. Cœli lumen. *Lub.*
 122. Viam peragant. *Lub.*
 152. Quæ fœdæ. quam fœda est. *conj.*
 176. Indomiti census.
 208. Repentibus assæ.
 266. Rectum percurrere funem. *conj.* quid sit
rectum descendere, nescio.
 289. Distinguitur una. *al. uda.*
 293. Piperisque coemptor.

XV. 7. Illic eluros. *i. e. feles. Brodæi conj.*

58. Ora genis. *conj.*
 75. Præstant instantibus Ombis. *quid.*
 76. Tentyra Pampæ.

XVI. 21. Efficiunt curabilis.

24. Tot caligatos.

LECTIONES VARIANTES PERSII.

Prolog. 5. 12. Refulgeat nummo.

SAT. 5.

- I. 6. Appula, tantæ.
9. Ad canitiem, et nostrum.
28. Et pulcrum est. *conj.*
69. Afferre docemus.
84. Quin trepidum.
86. Doctas posuisse.
107. Rodere vero. *conj.*
111. Euge omnes, etenim. *Cod. MS.*
121. Vidi hic, vidi ipse. *conj.*
128. Poscit dicere.

- II. 13. Impello, expungas. *conj.*
14. Conditur uxor.
17. Nimium est.
36. Tunc Licini. *conj.*
41. Poscit opem nervis. *conj.*
48. Vincere furto.

- III. 12. Tum querimur.
23. Lutum est. *conj.*
38. Invideant. *Lxb.*
44. Tangebam parvus. tingebam *af.*
68. Metæ quam, et unde.
80. Figentes lumina terræ. *conj.*

89. Fauci-

SAT. 7.

89. Faucibus exfudat.

90. Quid dicit medicus. *conj.*

104. Litatus amomis.

IV. 9. Puta. *Priscian.*

19. En! specta. *Marcilius.*

33. Et fricas in cute. *conj.*

51. Respice quod non es.

52. Ut noris. *conj.*

V. 15. Ore teris. *MS.*

38. Ostendit regula.

40. Artificisque tuo. *Lub. et Cauf.*

74. Seabrosum.

78. Momento temporis. *conj.*

124. Hoc sentis. *conj.*

140. Jam puer is. *conj.*

150. Pergant fudare.

VI. 2. Et trita.

3. Primordia vocum. *MS.*

77. Pavisse catasta.

79. Depunge ubi sistam.

N O T Æ

AD

JUVENALIS SATYRAS.

AD SATYRAM I.

VER. 4. *Ingens Telephus.* Prolixa de Telepho Trægœdia.

6. *Scriptus et in tergo.* Quod præter solitum erat; cum in interiori tantum parte scriberentur libri.

7. *Lucus Martis.* *Flavius* legit *luctus Martis* ut per id exprimatur bellum Trojanum quod scripsit Nero.

14. *Exspectes eadem.* Fabularum deliria, easdem nugas: *Grang.*

21. *Et placidi rationem.* MSS. haud infimæ notæ habet *placiti*, i. e. propositi.

31. *Nova Lætica.* Cum sale τὸ *nova*, ut qui antea pedes ambularet. *Grang.*

47. *Inani iudicio.* *Inane* iudicium appellat quod Provincialibus nihil profuerit, quum eis pecunia non sit restituta, sed in ærarium delata. *Britannicus.*

49. *Bibit et fruitur.* *Dis iratis at &c.* sic interpungit *Grang.*

51. *Venusina lucerna.* *Lucernam* dicit, quia Satyrici ad omnium vitia, quasi lucernam admovent, et ut adurant,

adurant, et ut ostendant crimina: *Venusinam* autem ideo, quia hæc fuit civitas Horatii. *Vet. Schol.*

58. *Curam cohortis.* Militum tribunatum: *Vet. Schol. i. e. mil. 420 ait Lips.*

63. *Amicæ lacernatæ.* *Amicam lacernatam* genere fœminino Poeta appellavit, ac si diceret *amicæ mascu- læ*; hoc est, *amicæ* quæ omnino vir erat; nam *lacerna* vestis est virilis. *Britannicus.*

68. *Exiguus tabulis.* Hæres ex asse non adhibita multa scriptione.

78. *Prætextatus adulter. i. e.* puer adhuc, nam præ- texta vestis fuit puerorum.

95. *Nunc sportula primo.* Ergo non tempore Do- mitiani hæc Satyra scripta est; ille etenim cœnam rectam revocavit.

127. *Ipse dies. ironicos.*

128. *Jurisque peritus Apollo.* Facete poeta *peritum juris* Apollinem nominavit, quasi qui assidue lites au- diendo juris peritus esset factus. *Britan.*

131. *Cujus ad effigiem, &c.* Ad cujus imaginem non tantum licitum meiere, sed etiam oletum facere. Sic *Interpretes*: sed contra mentem Authoris, qui *Ægyptii* hujus statuam sanctam haberi dicit, ut ne quidem ad eam *meiere* auderent, tanquam si fuisset statua Principis. *Grang.*

146. *Iratis amicis. i. e.* quia sit mortuus intestatus, nam supra, *intestata* senectus.

149. *Utere velis.* Hortatur seipsum Poeta ad scri- bendum.

154. *Quid refert, &c.* Tutum fuit Lucilio libere loqui et scribere, ut parvi penderit irascereturne Mutius Scævola an non. *Pone Tigellinum*: verum modo, si volueris hominem gratum Imperatori notare, qualis fuit Tigellinus Neroni, non erit tutum. *Britan.*

AD SAT. II.

Ver. 3. *Et Bacchanalia vivunt. Bacchanalia vivere* Hellenismus est: qua ratione Tertull. dixit, qui cœca vivunt. *Grang.*

5. *Perfectissimus horum.* Existimat se perfectissimum, modo sibi emerit statuam, aut Aristotelis, aut alterius Philosophi ad bibliothecæ suæ exornationem. *Britan.*

9. *Tristibus obscenis.* Philosophis, qui tristitiam vultu profitentur, intus autem impudici sunt. *Grang.*

18. *Simplicitas miserabilis.* Digna lachrymis et commiseratione. Sic Virgilio *miserabilis Orpheus* dicitur. *Grang.*

20. *Verbis Herculis. i. e.* grandibus ac magnificis.

25. *Quis cœlum terris non misceat?* Quis præ novitate attonitus non exclamet, ut Stasimus Plautinus, *Mare, terra, cœlum, di vestram fidem!* *Grang.*

29. *Qualis erat nuper.* Satyra scripta sub Nerva aut Traiano, contra sententiam biographi.

30. *Leges amaras. i. e.* contra adulteria.

97. *Cleruleu indutus scutulata.* Quæ scutulata vestis dicitur, posteriorum temporum criticis magnam disceptandi ansam præbuit: statim de vocis etymologia inquiritur. Turnebus eam a voce *scutum* educit; *Salmasius*

masius Turnebum confutat, eo nixus argumento quod in voce *scutum* prima syllaba producitur, cum contra in voce *scutulata* prima sit brevis, quare mavult illam ex voce *σκούτῳλη* virga educere, existimatque illarum vestium texturam virgas expressisse.

98. *Et per Junonem.* De molli effœminatoque hic loquitur; ideo recte quod mulieri conveniebat, ei attribuit; non per *Jovem*, sed *Junonem* jurat.

109. *Mæsta Cleopatra.* Innuat Cleopatram sensu calamitatis et ancipitis fortunæ tactam fuisse, licet lasciva esset; at non ita Otho.

119. *Dictum FELICITER!* unde, apud Ter. e contra, quæ res illi *vortat male*, ubi de nuptiis in Phor.

120. — *ingens*

Cæna sedet: gremio jacuit &c.

Pithæus distinguendum sic esse putat. *Lipsius* longe aliter, sic scilicet

— *ingens*

Cæna, sed et gremio, &c. admiratus quid esset *cœnam sedere*, nisi si cœnam pro convivis ipsis accepit. *Jacuit nupta.* Quamvis soliti fuissent vini discumbere, mulieres tamen ut plurimum sedebant, quia turpis visus est in muliere accubitus.

130. *Nec terram cuspide pulsas.* *Lips.* dicit se vidisse MSS. in quo, *nec tempora cuspide pulsas*, erat scriptum; moremque fuisse militarem hastis scuta galeamque concutiendi in ira. *Grang.*

134. *Quid quæris?* Quare id a me exigis quasi non intelligas per officii nomen, *officium nuptiale*. Grang.

147. *Ad podium spectantibus.* Podium muri pars projectior et prominentior ante speculorum gradum, ut bene *Lips.* lib. de Amphit. p. 11. Ad hoc podium spectare soliti primi e senatu, qui proprie ad podium spectare dicebantur. Grang.

AD SAT. III.

Ver. 11. *Madidamque Capenam.* Ad portam Capenam Romæ juxta ædem Martis erat lapis dictus *Manalis*, unde *madidam Capenam*; etsi alii dicunt vocatam *madidam* ob fontes, qui ibi plurimi. Gronov.

15. *Mercedem pendere.* Nam penso ære, et non numerato debita solvebant. Britan.

16. *Mendicat sylva* &c. *Sylva*, i. e. Judæi in unaquaque sylvæ arbore cum miserrima familia pernocantes, mane in urbem eunt mendicatum. Grang.

19. *Numen aquæ.* Nullus enim fons sine divinitate.

61. *Græcam urbem.* Romam, in qua Græcis moribus vivitur. Grang.

64. *Gentilia tympana.* Quoniam inventa fuerunt in Syria. Grang.

67. *Sumit trechedipna.* Vestem endromidem, quæ a cursu et cæna nomen habet. Grang.

108. *Si trulla inverso* &c. Id est, si trullam vini ebibit, ita ut fundum everterit, et epoto toto vino labiis sugens crepuerit, et strepitum dederit. Turneb.

114. *Transi Gymnasia.* Notanda lectio; i.e. migra ad Gymnasia. *Lubin.*

116. *Stoicus occidit Sc.* Non ipsemet, sed fuit causa falso suo testimonio cur occideretur. *Grang.*

139. *Servavit trepidam.* *Jac. Nichol. Loensis* legit *trepidam*; sed *trepidam* *σαρυειώτερον* quiddam sapit. *Farnab.*

168. *Quod turpe negavit.* Corrige, *negabit*, error natus ex affinitate literæ V, et B, extremis reipublicæ temporibus, ut videre est in *Pandect. Florentinis.* Verus igitur sensus est: Romæ pudet cœnare fictilibus, qui si subito transferretur ad Marfos, aut Sabellos populos, neutiquam puderet. *Grang.*

177. *Æquales habitus illic.* In Italia extra Romam.

187. *Plena domus libis venalibus.* Neque tantum danda munera servis, sed et dominis, quæ illico vendunt. Ita interpretantur qui legunt *libis venalibus.* At mea sententia repone *genialibus*; natali enim die solebant mittere munera iis qui natalem suum celebrant. *Grang.* Hanc lectionem recepit *Heuninnius.*

207. *Opici mures.* Per lusum dicit, quasi rudes et barbati, nec qui latine sciant. *Britan.*

238. *Somnum Druso.* *Britannicus* ex conjectura legit *urso* quod urfi somnolenti sint.

244. *Obstat unda prior.* Unda pro populo, ad modum undæ diffluens; nisi legendum potius *turba prior.* *Lubin.*

265. *Novitius horret.* Nescius inferni moris.

278. Qui

278. *Qui nullam forte cecidit. Lego quia nullam, i. e. quia ille nocte neminem percussit, dormire non potest. Lubin.*

281. *Ergo aliter non potuit dormire? lego cum interrogatione; et puto esse Poetae verba Umbrinium alloquentis, cui Umbrinius respondet, quosdam Romae esse qui ex rixis somnum capiant. Grang.*

AD SAT. IV.

Ver. 16. *Aequantem sane. Hoc friget: forte legendum insane, hoc est, infano pretio. Sic insania mensurum apud Plin. est infani sumtus, quos faciunt in citreis mensis emendis. Græv.*

33. *Fracta de mence. Non integra, sed quos minuatim venderet more vilissimi cetarii. Britan.*

36. *Prosit dixisse puellas. Quae debent esse anus.*

48. *Dispersi protinus algæ. Algæ pro litore poni Judæus Apella credat, non ego. Censeo scribendum alii inquisitores, hoc est, navium naufragarum et dispersarum inquisitores, quales erant Palfurius et Armillatus. Græv.*

57. *Quartanam sperantibus. Sperantibus pro timentibus accipiunt omnes. Mallem autem exponere sperantibus propria verbi significatione. Scimus enim scriptum esse a Celso quartanam neminem jugulare, et plerumque fieri, ut aegrotantes cupiant febrem, quam cotidie patiuntur, in quartanam commutari. Itaque autumnali tempore sperant, quo sit febrim commutatio. Ptolomæus Flavius.*

69. *Quid apertius? et tamen illi surgebant cristæ.*

Quid manifestius esse potest quam hunc piscem capi voluisse, ut a te comederetur? Et tamen illi rhombo cristæ vel pinnæ in tergo surgebant præ indignatione quod captus esset, in iudicium quod capi noluerit, et a tanto tyranno et monstro absumi. Verum sequens explicatio concinnior: hac piscatoris turpi adulatione nihil potuisse esse apertius et manifestius; et tamen Domitianus adeo stolidus erat, ut hæc tam frigida adulatione elatus et superbus animum attolleret, falsaque laude intumesceret. *Lubin.*

103. *Barbato imponere regi.* Simplicibus moribus; sic enim proverbio appellabant homines rusticanæ veritatis, et simplices, *barbatos.* *Grang.*

116. *A ponte satelles.* Positum more adjectivi quod pauci notarint. Observandum in primis eadem forma dicendi qua dicitur, *a secretis* &c.

122. *Ad velaria raptos.* Interpretes hic non audio qui *velaria* locum esse asserunt ubi vela reconduntur. Imo, aliam ego lucem do, et ita capio: quasi laudaret et stupuerit adulator ille, quod ludis gladiatoriiis, pueri e pegmate subito in altum, occulta quadam machina rapti sint, et ad *vela* ipsa. Sane recepti in Amphitheatris tales lusus, talesque raptus. *Vid. Admir. Rom. Tom. 2.*

149. *Anxia præcipiti* &c. Adversa, pennis epistolæ additis, sicut prospera aureis ramis significabantur, et nuntiabantur. *Dempst. Cælius Rodiginus ad celerita-*

tem refert lib. 2. cap. 20. nam altius et citius in animum descendunt aduersa, quam felicia, acriusque ac vehementius torquent.

153. *Cerdonibus*. Videtur hac voce Christianos tangere; neque enim diu persecutioni quam in eos inceperat, supervixit. *Henninnius*.

AD SAT. V.

Ver. 2. *Aliena quadra*. Quare autem *quadra* pro impensa *Scalig.* ad Moretum late explicat. *Quadra* enim pro pane qui in *quadras* dispertiri solebat: unde Romanis dicti *panes quadrati* ut notat *Athenæus*.

3. *Iniquas ad mensas*. *Iniquæ mensæ* sunt, in quibus non eadem epulæ domino et convivis apponuntur, nec idem vinum datur. *Brodae Miscell.*

10. *Tam jejuna fames, &c.* His verbis nullam fuisse sententiam facile videbunt, qui animum advertent, idque librariorum culpa. Juvenalis manus fuit, *tam jejuna fames?* quin poscis, *honestius illic et tremere*. Famesne tanta est ut illas patiaris contumelias? Quin mendicas in ponte aut crepidine: honestius est illic frigus pati, et sordido pane vesci, quam in mensa divitum tam indigna pati. *Quin* legendum esse viderunt alii quoque. *Græv.*

89. *Canna Micipsarum*. Duos versus qui proxime sequuntur, hoc ordine scripserat Juvenalis:

Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros,

Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur. Rigaltius.

112. *Ut cœnes civiliter.* Cœnare civiliter est, cum idem omnes cœnant. *Grang.*

120. *Structorem interea.* Structor est ille, ut narrat *Patronius*, qui fercula mensis commode disponit et collocat.

122. *Diætata magistri.* Ejus qui modum secandi cibos edocebat.

127. *Tanquam habeas tria nomina.* Tanquam et tu sis nobilis. *Vet. Schol.*

153. *Tu scabie frueris mali.* Pomum tibi dabitur scabiosum quale comedit miles in aggere, deficiente copia commeatus.

154. *Qui tegitur parma.* Periphrasis est *peditis*, cujus arma sunt *parma* et *galea*.

155. *Ab hirsuta capella.* Hunc locum variis exponi modis non ignoro. Alii aliud: ego vero expono *ab hirsuta capella* ab hirsuto Centurione, quem ideo *capellam* appellat, quod Centuriones, ut homines robusti toto fere corpore hirsuti sint, odorem hircinum oleant. *Britan.*

170. *Omnia ferre si potes, et debes.* Copula hic locum non habet: sententia postulat ut scribas, *omnia ferre si potes, ut debes.* *Græv.*

171. *Pulsandum vertice raso.* Manumittendi radi solebant. T. Liv. 4. Decad. lib. 4. *Præbuerunt speciem triumpho, capitibus rasis, qui servituti exempti fuerant.*

AD SAT. VI.

Ver. 30. *Salvis tot restibus.* Cum tot ad mortem pateant aditus; quasi diceret, satius esse mori, quam uxorem ducere. *Grang.*

45. *Antiquis uxor de moribus.* Lego, *uxorcula moribus*, nam *uxor de moribus antiquis* non placet.

86. *Nil patriæ indulgit.* Nullum habuit patriæ respectum, quo minus id ageret, debuit enim ratione patriæ tanto scelere abstinere. *Britan.*

136. *Tanti vocat ille pudicam.* Ob illam dotem, uxorem suam probat, et honestam pudicamque vocat. *Britan.*

146. *Ut sæpe emungeris!* Ita contra scriptos editosque quot video codices, est reponendum. *Heins.*

204. *Scripto radiat auro.* Versum Juvenalis suspicor parum esse sanum; quid enim est *scriptum aurum*? In MS. codice legebatur, *sculpto*; pro quo rescribendum censerem *scutilo radiat*; *scutulum* enim idem est, ac si variegatam arenæ telam dicas. *Dempst.*

298. *Fregērunt sæcula.* Corruerunt, enervarunt. Sic apud Liv. Capua dicitur *fregisse* Hannibalem.

441. *Nemo tubas, nemo æra fatiget.* In defectu lunæ solebant æra quaterere, queis ipsi auxiliari se putabant. *Grang.*

543. *Sacerdos arboris.* Judæi alligabant arboribus urbi proximis jumentum, ibique tota nocte una cum familia dormiebant, ex qua mane surgebant, ut in urbe

urbe vaticinatum venirent; unde facete Judæa materfam. arboris sacerdos. *Grang.*

Sed memini virum magnum hoc intelligere de arbore aurea, viti nimirum ista appensa ad valvas Templi Hierosolymitani, de qua uterque Josephus et alii quam plurimi. Ingeniosa fane conjectura, quæ specie quadam oculos perstringit, sed cui tamen fidem meam non possum accommodare. Vid. *Epist. ad Gronov.*

575. *Thrasylli.* *Thrasyllus* pro quocunque mathematico; fuit enim Astrologus Tiberii.

589. *Consulit ante phalas.* Hic locus explicandus ex historia Dionis lib. 49. circa finem, qui tradit M. Agrippam, cum in Hippodromo. i. e. Circo, qui locus Romæ exercendis Circensibus ludis institutus erat, videret plerunque errantes in numero, dum duorum stadiorum circuitiōnem cursumque minus recte observarent, jussisse delphines quosdam fabricari, et machinas seu *phalas* in ovi formam, quibus viarum circuitus certius demonstrarentur. *Alciat. Parerg. Jur. lib. 4. cap. 27.*

AD SAT. VII.

Ver. 8. *Quadrans nullus in umbra.* Melius autem *arca*, hoc est si componis, ut ait ille, carmina *nullos* *referentia nummos.* *Grang.*

10. *Auctio vendit.* Novo dicendi genere, pro quod venit in auctiōe.

44. *Ordinis.* Subselliorum.

46. *Ana-*

46. *Anabathra*. Gradus vel scalæ ad pulpita ascendenda.

47. *Orchestra*. Locus erat in theatro, ubi honoratiores sedebant. *Lüb.*

47. *Cathedris reportandis*. Quia sedilia illic non erant perpetua, sicut in theatro, sed temporaria, quæ a poeta recitatis carminibus solvebantur, ad dominosque reportabantur. *Britan.*

52. *Ægro in corde*. Nullus dubitem scribendum esse *ægre*. Scribendi tæcoethes *ægre*, hoc est, difficulter fenescit in pectore. Magna cum difficultate, vix unquam scribendi carmina cupiditas expellitur. *Græv.*

54. *Nihil expositum*. Nil vulgare et commune; nam quæ exponuntur, communia sunt.

73. *Alveolos pignorat Atreus*. Ipse *Atreus*, i. e. ipsa Tragicædia fuit in culpa, ut alveolos pignoraret.

79. *Contentus fama Lucanus*. Quia sat divitiarum habet.

86. *Fregit subsellia*. Dictum accipio pro vehementissime placuisse; sic ut plausu acclamantium quasi frangerentur subsellia. *Causabonus*. At dicit Suidas Æschylum in Siciliam demigrasse, quod dum fabulam exhibuerit ruerent subsellia διὰ τὸ πεισῖν τὰ ἱερὰ ἐπιδεικνύμεν αὐτῷ: subsellia ergo frangere dicebatur, qui, ut Comici loquuntur, non stetit, sed excidit, hoc est, non placuit, sicut a Scaligero monitum est.

17. *Intactam Agaven*. Quam adhuc non recitaverat.

89. *Semestri auro.* Tribunatus honos semestris; et hic *semestre aurum*, quia annulo etiam aureo Tribuni utebantur.

109. *Tetigit latus.* Tunc temporis clientes humeros patronorum *tangebant*; hinc jocosè esse illis partem tenerrimam dicimus, quod eo signo dato quam celerime sese vertere soleant. *Grang.*

110. *Ad dubium nomen. i. e.* ambiguum debitum refellendum. *Britan.*

114. *Ruffati lacertæ.* At legas *rus Sati.* Quasi dicat, non conferas omnes villas, sed unum tantum rus, atque id breve: nam *lacerta* est brevis mensura terræ. Ante,

unius dominum fecisse lacertæ.

Sati. i. e. Attici Sati equitis Romani, qui eloquentiam nunquam exercuit in foro. *Calderinus.*

121. *Quinque lagenæ.* Cum distinctione legendum: quasi dicat, non jam multum vinum dabitur, sed *quinque duntaxat lagenæ.* *Britan.*

129. *Sic Pedito conturbat. Sic. i. e.* per exiguum mercedem.

134. *Stlataria purpura.* Purpurea vestis velut piratica et latrocinans, cujus splendore spoliatur et falluntur venditores, divitem censentes qui eam gestet. *Grang.*

160. *Arcadico juveni.* Apposite. Asini enim et muli in *Arcadia* maximi. *Lubin.*

165. *Quantum vis Sc.* Sane videtur hæere connexio.

193. *Et jaculator.* Argumentator.

199. *Quid Tullius?* Servius. Cave autem de Cicerone intelligas, nam sequentia pugnant. *Grang.*

211. *Et cui non tunc eliceret risum?* cum puncto interrogationis. Sensus autem hoc modo integer esse possit. Achilles jam grandis citharæ artem didicit, et præceptorem more discipulorum in honore habuit et timuit; et tunc senem Centaurum non risu contempsisset. Nostro autem tempore, pueri suos præceptores cædunt et verberant, tantum abest, ut, si grandiores, eos colant. *Britan.*

AD SAT. VIII.

Ver. 3. *Æmilianos.* Cave de Paulo *Æmilio* intelligas, sed de P. Cornelio Scipione. *Æmilianus* enim nomen adoptionis, non gentis. *Grang.*

25. *Mereris?* Legunt cum interrogatione contra fidem omnium MSS. Legendum enim simpliciter *mereris*, et subintelligitur particula *si*, ut in eo versu: — *in cælum jufferis, ibit*, hoc est, *si jufferis*. *Grang.*

96. *Præconem tuis circumspice pannis.* Prævide pro tributis solvendis aliquando frivolorum tuorum auctionem fieri, cum nihil, unde solvas, jam tibi superet. *Grang.*

110. *Ipsi deinde lares: ipsi;* quasi qui minime sint violandi.

118. *Qui saturant urbem.* Legendum censeo qui saturant turbam, i.e. populum Romanum; nam per urbem,

urbem, cum plebe comprehendas etiam primores civitatis. At Juvenalis intelligit tantum de plebe, quæ Circo et scenæ dedita nil aliud curat. *Dorleans.*

169. *Maturus bello*, sic interpungo, non, ut alii, *bello Armeniæ*, eo sensu scilicet quo prius, *hic petit Euphratem* &c. *Grang.*

171. *Mitte Ostia, Cæsar.* Locus hic duobus modis potest explicari, ut sit sensus : O Cæsar, si Damasippum ad bella gerenda es missurus, *mitte ostia ejus*, i.e. noli quærere Damasippum in sua domo, quia illic non invenes, sed quære illum in popinis, ubi quotidie versatur. Et sic: O Cæsar, Damasippum potes mittere ad Ostia Istri et Rheni, quia jam ætate est gravi; sed si vis eum invenire, accede ad popinas, nam ibi est frequens, ut sit manifesta irrisio nobilitatis. *Britan.*

267. *Matronis lugendus.* Quem mortuum, tanquam nobilem, annum matronæ lugebant. Male vet interp. qui aliter. *Grang.*

203. *Nec galea frontem abscondit.* Eo impudentiæ devenisse nobiles ait Poeta ut omnia facie aperta peragant. Gaudent cognosci. *Britan.*

AD SAT. IX.

Ver. 53. *Fæmineis Calendis.* i.e. Martiis.

56. *Trifolinus ager.* Campanus, a Juvenale ita dictus, quod vina ferret trifolina, hoc est, quæ tertio foliorum exortu, nempe tertio anno ad bibendum

tempeſtiva forent, quorum meminit Plin. lib. 14. cap. 6. *Grang.*

88. *Et dulce caducum.* Hunc locum, quia a paucis intellectum explicabo. Filium ex uxore ſublato tuum feciſti, cujus uxoris beneficio civis Romani frueris privilegiis, ut etiam ad caducarum hæreditatum admittaris ſucceſſionem. *Dempſt.* Bona caduca ſunt quibus nemo ſuccedat hæres.

117. *Pro populo faciens.* Sacrificans.

AD SAT. X.

Ver. 46. *Deſoſſa in oculis.* Velut in terra, quaſi nunquam exinde egreſſura ſit. Satyrice in avaros. *Grang.*

145. *Mala robora.* Sunt enim ſteriles ficus, et nulla in re profunt: ſcindunt autem validiſſimos muros et ſaxa, in quibus naſcuntur. *Lub.*

192. *Pro cute pellem.* Sic enim *pellem* a *cute* diſtinguunt, ut *cutis* hæreat vivis, *pellis* mortuis, quamvis ſæpiſſime confundantur. *Grang.*

AD SAT. XI.

Ver. 6. *Dumque ardent ſanguine.* Antea, legebatur, *dumque ardens ſanguine*, nullo ſenſu. *Rigaltius.*

20. *Sic veniunt ad miſcellanea ludi.* Hoc modo ludii ſunt abſumptis per gulam opibus, et ſic *ad miſcellanea veniunt*, hoc eſt, ad ludos et artes ludicras. *Grang.*

34. *An Curtius et Matbo buccæ.* Sic lego et interpungo.

pungo. Curtius et Matho non oratores, sed *buccæ*: i.e. fastuosi et ventosi caufidici. Sic et August. libris Confess. *buccis typho crepantibus*. Hinc et *buccæ* inter proverbia. Grang.

42. *Novissimus exit annulus*. Annuli oppignoratio fuit indicium deploratæ egestatis. Gronov.

97. *Vile coronati &c.* Mihi videtur omnino esse legendum *vite*, ob rationem quam attulit in variis Ferrar. Et quis nescit in pompa Bacchi asinos? Henninnius.

114. *His monuit nos*. Non video quid sit *his monuit*. Lego, *admonuit nos*.

148. *Quisquam erit et magno*. Pretio sc. aut revera ita legi potest:

—— non a mangone petitus

Quisquis erit magno. ——

Quicumque puer erit, non erit acceptus et emptus a mangone divite, et magnum numerum servorum habente. Britan.

173. *Lacedæmonium pytismate lubricat orbem*.

Non ignoro a Commentatoribus hunc locum diversis modis expositum; ut alii dixerint per orbem *Lacedæmonium* designari annulum, cujus usus manaverit a Lacedæmoniis, ac per hoc *annulatos senatores et equites Romanos*, qui annulum *pytismate*, hoc est levi irrotatione sputi lubricum faciant. Alii vero legendum contenderunt *pytilismate*, non *pytismate*, idque esse genus exercitationis, cum quispiam summis pedibus ingrediens,

grediens, manus protendit ocissimeque movet, alteram retrorsum scilicet, alteram prorsum &c. Alii item *trochum* intelligi de arbore pinu fabricatum, quod *pytis* dicatur *pinus*, unde sit *pytisma*. Ego autem ex sententia Luciani contendo intelligi *saltationem Lacedæmoniam*, legendumque esse *pedemate*, i. e. saltu, et non *pytismate*, neque *pytilismate*. De omnibus his opinetur, ut cuique libitum erit. *Britan.*

191. *Spēctacula mappæ*. Mappa fuit aurigationis signum; hic tamen pro ipsis ludis. Nomen autem *mappa* non Latinum, sed Punicum.

193. *Præda caballorum*. Lipsius putavit legendum *præda caballorum*; quia magna scilicet pecuniæ vis effundenda prætori in aurigas et equos, iisque ipse, ut *præda*.

205. *Hora supersit ad sextam*. Legitima balnei hora hieme, nona; æstate, octava. *Farn.* Tamen hic aliter statuere videtur Juvenalis; nempe ut *hora sexta* balnea introirent.

AD SAT. XII.

Ver. 55. *Explicet angustum*. Ita enim hic locus legend. suadet, i. e. ut se arctum, impeditum, et in angustias reductum propter malum, expeditiorem faciat, impedimentum mali removens. *Lub.*

88. *Accipiant fragili*. Sine dubio legendum *facili*. i. e. flexili, molli.

115. *Vovebit de grege servorum*. Opinio veterum fuit mortem morte posse redimi: unde ægrotos posse eripi

eripi periculo putabant, si vitam aliquorum, agrotorum loco projecissent. *Grang.*

127. *Jugulata Mycenis.* Errat Juvenalis neque enim Mycenis Iphigenia periit, sed in portu Aulidis. Forte vero interpretes fugit, quod est nominativus vocis patronymicæ.

AD SAT. XIII.

Ver. 1. *Exemplo quodcunque malo.* Multo elegantior est illa lectio, quam MS. codex Reverendi Hammondi præ se fert, teste Editione Anglicana quæ ita habet,

Exemplo quodcunque malum &c.

magis hæc referunt acumen Juvenalis. *Hennin.*

5. *Recenti de scelere. Retenti* ; i. e. depositi abnegati et non reddituri legendum autumat *Rutgersius.*

28. *Nona ætas agitur.* Ostendit tam multiplicata esse humani generis scelera, ut jam tempora duplo pejora sint, quam fuerint ferrea; et ita pejora, ut eorum sceleribus nomen non inveniretur a metallis, et sic est rei exaggeratio. Hoc magis placet, quam ut numeres ætates octo a metallis; non enim nominatur ætas electri, aut stanni, aut plumbi, sicut ætas auri, argenti, æris, et ferri. *Britan.*

70. *Gurgitibus miris.* Ni fallor, scripsit Juvenalis *nigris*, unde de industria additum est ex antitheto, *et lactis vortice.*

116. *Charta soluta.* Intelligo de ea charta, in qua

vota obsignata fuerant, ut sit sensus : quare lacerata ac soluta ea charta quæ vota nostra continebat, eorum damnati thura, quæ voveramus, vobis reddimus? *Rutgerfius.*

AD SAT. XIV.

Ver. 90. *Vincens Fortunæ aut Herculis ædem.* Censeo Herculem cum Fortuna simul cultum, ut fortitudo casibus fortuitis conjuncta cernatur. *Dempst.*

129. *Servare minutal.* Sic dictum, quod variis esculentis *minutatim* concisis fieret. *Gronov.*

186. *Per glaciem perone tegi.* *Perones*, sive puri calcei, ex puro corio sine lunulis facti erant. *Rosin. Ant. Rom.*

216. *Nativæ mala nequitie.* Vulgo in MSS. erat *naturæ*, ex quo fecerunt *nativæ*; sed vero sensus commonstrat legendum *maturæ*. *Hennin.*

229. *Et qui per fraudes.* Aliqui putant hoc carmen non esse Juven. nec omnino inferendum.

305. *Dispositis prædives hamis.* Vasis aqua plenis ad arcendum ignem. Cave intelligas de *hamis* piscium syllaba repugnante. *Grang.*

AD SAT. XV.

Ver. 7. *Illic cæruleos.* Brodæus correxit *æluros i. e. feles*, quos ab Ægyptiis pro Diis cultos testatur Herodotus in Euterpe. At *Turnebus* retinet veram lectionem *cæruleos*, hoc est, pisces marinos. *Grang.*

46. *Barbara turba.* Alii codices habent *barbara ripa*, i.e. immitis et aspera.

93. *Vascones, ut fama est.* Omnes codices quos viderim, habent, *ut fama est*, sed *τὸ ut tollendum est*, versus enim aliter non stare. *Britan.*

133. *Hæc nostri pars optima sensus.* Alii sunt qui *pars optima* legunt, alii *pars ultima*. Ego autem legendum esse puto,

— *hæc nostri pars intima sensus:*

id est, ipsæ lachrymæ sunt, quæ interiorem partem nostri sensus patefaciunt: nam per lachrymas interiorem pietatem ostendimus. Ergo, inquit, natura nobis dedit pietatem, quæ per lachrymas cognoscitur; jubet enim nos aliena incommoda plorare. *Britan.*

134. *Causam lugentis.* Lego *casum*; ut illud Virgilii,

Et casum infantis mecum indignabar amici. *Britan.*

135. *Squalorem rei.* *Rei squalidi*, ut habitu suffragatores sibi conciliarent, et inimicos permulcerent. *Grang.*

AD SAT. XVI.

Ver. 1. *Quis numerare queat* &c. sensus hic videtur esse, ut *τὸ felicitis* referat ad rationem, *τὸ prospera* ad casum, at ita sit. Quamvis innumera sint felicitis, et cum ratione factæ expeditionis præmia; si tamen casus et vis major castra prospera præstaret, mallem fortunata temeritate eadem castra subire, quam in toga desidere. *Hennin.*

60. *Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes.*

Semper mihi nescio quomodo displicuit insolita meo Poetæ ταυτολογία τῷ omnes, quod sane valde infipide bis comparat hoc versu. Putabam ergo Juvenalem scripsisse, pro omnes et quod hodie legitur, olim armillis. Mecum faciet, qui cogitabit facile ex τὸ armillis, temporum descriptorum emendatorumque lapsu degenerasse omnes et. Armillas vero inter virtutis militaris præmia fuisse, præter ipsius vocis etymon ab armis desumptum, testante Isidor. Orig. 19 — 31. docent sexcentæ historiæ. Hennin.

N O T Æ

AD

P E R S I I S A T Y R A S.

AD SAT. I.

SAT. I. v. 5. — *Non, si quid turbida Roma**Elevet, accedas.*

Si populus Romanus non sincero iudicio aliquid condemnet aut postponat, non tu statim illi iudicio, sententiæ, et opinioni accedere debes. *Lub.* Sic et Cicero de Orat. *Movere risum oratoris est quod frangit, quod impedit, quod elevat.*

9. *Tunc cum ad canitiem nostrum istud vivere triste**Aspexi, et nucibus facimus quæcunque relictis**Cum sapimus patruos, tunc, tunc ignoscite.*

Sic lego et interpungo : ordo autem constructionis et verborum sensus erit hic ;

Tunc cum aspexi *nostrum istud vivere triste* (sive vitam severe actam) usque ad canitiem ; et cum aspexi *quæcunque facimus nucibus relictis* (sive a pueritia) ad provectiorem ætatem quando *sapimus patruos, tunc, tunc* &c. *Nostrum istud vivere* dicitur non secus ac *hoc meum ridere* ver. 122. ubi infinitivus ponitur pro nomine substantivo.

13. *Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber.*

Inclusi &c. secundum interpretes significat, in musæo nostro clausi scribimus numeros. Præterquam quod *scribere numeros* nusquam legitur, num vero, an hic *pede liber* etiam scribit numeros? Pudet talium interpretum; nec Persii verba hæc esse possint, sed exscriptoris. Libenter reponerem

Scribimus, inclusus numeris ille, hic pede liber.

49. — *Nam belle hoc excute totum;*

Quid non intus habet?

At sic legendum et interpungendum censeo,

— *Nam belle hoc excute totum*

Quod non intus habet.

Ordo constructionis est; nam excute totum quod non intus habet *boc belle*.

58. *Ciconia pinxit.* Digitis sc. omnibus collectis in unum, et ad ciconini colli similitudinem curvatis, in eumque directis qui irridebatur.

86. *Doctus posuisse figuras.* Quod rectius quam *doctas*; ut Sat. 5. ver. 15. *radere mores doctus*.

113. *Pinge duos angues.* Veteres Gentiles serpentes appinxere ad conciliandam loco reverentiam.

133. *Petulans Nonaria.* Hora decumbendi *nona* esse putabatur, qua plerumque scorta ad amasios accedebant; ideo dicta mulier *Nonaria*, impudica. *Grenov.*

AD SAT. II.

Ver. 10. *O si ebullit patruī præclarum funus.* Solebant cum primis reges et principes urbium antiquitus, quod et nostris temporibus fieri vidimus Pontificibus maximis, tumulari condique cum gemmis aliisque opibus, unde exit illud Satyrici; *O si ebullit patruī præclarum funus!* tametsi passim alio modo exponi a Grammaticis soleat. *Boissardi Typog. Rom.*

15. *Tyberino in flumine mergis caput.* Concepturi olim vota Quirites caput unda Tyberina lustrabant.

26. *An quia non, fibrīs ovium Ergannaque jubente.* Sic interpungend. sc. Erganna et fibrīs ovium jubentibus.

33. *Lustralibus ante salivis expiat.* Salivæ mirifica quædam virtus cum ad alia tum præsertim adversus fascinum inesse putabatur. Sic et *Plin. Nat. Hist.* *Despuimus comitiales morbos, hoc est, contagia regerimus. Simili modo et fascinationes repercutimus.*

AD SAT. III.

Ver. 48. *Quid dexter senio ferret.* Talis jactatis, ut quisque CANEM aut SENIONEM miserat, in singulos talos singulos denarios in medium conferebat. *Suetonius Augusto.*

64. — *venienti occurrere morbo,*
Et quid opus Cratero magnos promittere montes? Censeo legendum,

— *veni*

— *venienti occurrere morbo,*

Ne quid opus Cratæo montes promittere magnos.

68. *Metæ qua mollis flexus et unde; alii, metæ quam;*
sensus vero est, disce qua ratione quove modo facilis
fiat vitæ decursus.

89. *Faucibus expirat gravis balitus. Sic Marcius.*

103. *Hinc tuba, candelæ. Apud Romanos cum ali-*
quis decessit, tibicines cantant et amici convocantur,
testandi gratia eum neque veneno, neque ferro interi-
nisse. Gronov.

AD SAT. IV.

Ver. 20. *Dinomaches ego sum suffla, sum &c.*

Sic interpungo. Frigidum dat sensum illa dis-
tinctio, — *I nunc,*

Dinomaches ego sum. Suffla sum candidus.

AD SAT. V.

Ver. 33. *Jam candidus umbo. Umbo* a Persio voca-
tur toga, quod sit umbonis instar contra reprehensio-
nes præceptorum. *Cælius Rhodiginus.*

87. *Hoc reliquum accipio, licet, ut volo vivere, tollo.*

Ita forsitan est refingendus hic versus.

119. *Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas,*
Mallem legere,

Ni tibi concessit ratio digitum exere, peccas,

Et quid tam parvum est?

188. *Caput gustaveris alli. Aliorum capita ad mul-*
tarum

tarum noxarum depulsionem valere animis vetustas
imbiberat. Gronov.

AD SAT. VI.

Ver. 21. *Sacrum piper.* Ideo *sacrum*, quod parcius
utitur avarus.

61. *Cur me in decursu lampada poscis?*

Quid hoc vult dilucidat *Pausanias*;

Ἐν Ἀκαδημία δέ ἐστι Προμηθέως βωμός, καὶ θίσσιν ἀπ' αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καίόμενας λαμπαδάς· τὸ δὲ ἀγώνισμα ὁμῶς τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δᾶδα ἔτι καίομένην ἐστίν, ἀποσσεισθείσης δὲ, εἰδὲν ἔτι τῆς νίκης τῷ πρώτῳ, διελίρῳ δὲ ἀντ' αὐτῆς μέτεστιν· εἰ δὲ μηδὲ τῶν καίοιτο, ὁ τρίτος ἐστίν ὁ κρατῶν· εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἀποσσεισθείη, εἰδείς ἐστίν ὅτῃ καταλείπεται ἡ νίκη.

FINIS.

CANTABRIGIÆ,

TYPIS ACADEMICIS EXCUDEBAT
JOSEPHUS BENTHAM.